

Klaris

KÕRGKOOOLIDE 2006. AASTA VILISTLASTE UURING

Veiko Vaade
Auni Tamm

Tallinn
2008

Sisukord

Sisukord	2
Sissejuhatus.....	4
Kokkuvõte	5
Järeldused	12
I Metoodika kirjeldus.....	14
Valim ja küsitlustöö	14
Andmetöötlus	16
II..... Tulemused	
.....	18
1 Vastanute iseloomustus	18
1.1.Vastajate õpingutega seonduv taust	18
2 Tagasivaade õpingutele	25
2.1 Eriala valikut mõjutanud tegurid	25
2.2 Hinnangud õppekavale ja õppetegevusele ülikoolis	26
2.3 Hinnangud varasemate õpingute arvestamisele ülikoolis	34
2.4 Nõustamisteenuste vajadus, kasutamine ja rahulolu nendega	35
2.4.1 Karjäärinõustamine	35
2.4.2 Nõustamine õppekorralduslikes küsimustes.....	36
2.4.3 Nõustamine psühholoogilist laadi probleemide korral	38
2.5 Hinnangud praktikale	41
2.6 Töötamine õpingute ajal.....	44
3 Kõrgkooli erinevate õppeastmete lõpetanute edasine tegevus	47
3.1. Õpingute jätkamine koheselt pärast ühe õppeastme lõpetamist.....	47
3.1.1 Õpingute jätkamine kavatsus edaspidi	50
3.2 Siirdumine tööturule ja lõpetanute töökohad	52
3.2.1 Lõpetanute töökohtade omandivorm, töötajate arv ja piirkond.....	52
3.3.2 Kõrgkooli lõpetanute töötamine erinevate tegevusvaldkondade ettevõtetes, asutustes	54
3.3.3 Lõpetanute ametialane positsioon ja seda mõjutanud tegurid	59
3.3.4 Lõpetanute töötasu	61
3.4 Töökoha valik ja töö leidmiseks kasutatud viisid	63
3.4.1 Olulised tegurid töökoha valikul.....	63
3.4.2 Töö leidmiseks kasutatud viisid	66
4..... Lõpetanute pädevused ja töökohal vajalik pädevuste tase	
.....	70

4.1 Lõpetanute hinnangud oma pädevustele ja ametikohal soovitud pädevuste tasemele	71
4.1.1 Lõpetanute hinnangud oma pädevuste ja töökohal soovitatavate pädevuste tasemele sõltuvalt lõpetatud õppeastmest	72
4.1.2 Lõpetanute erinevaid pädevusi mõjutavad tegurid	75
4.1.3 Praktika mõju lõpetanute pädevuste tasemele	79
4.2 Lõpetanute hinnangud töökohal soovitatavate pädevuste tasemele sõltuvalt töökohta iseloomustavatest parameetritest	81
4.2.1 Erineval ametipositsioonil töötavate lõpetanute hinnangud	81
4.2.2 Lõpetanute hinnangud pädevustele sõltuvalt töökoha tegevusvaldkonnast	85
5 Rahulolu validud eriala, kõrgkooli ja tehtava tööga	91
5.1 Rahulolu erialavalikuga	91
5.2 Rahulolu kõrgkooli valikuga	92
5.3 Hinnangud oma konkurentsivõimele tööturul	93
5.4 Hinnangud oma toimetulekule töökohal	95
5.4 Rahulolu oma praeguse tööga	96

Sissejuhatus

Klaris Uuringud OÜ viis Tartu Ülikooli tellimusel koostöös ülikoolide karjäärikeskustega läbi 2006. aasta lõpetanute uuringu, teostas andmeanalüüsi ja koostas aruande. Uuringutulemuste omandiõigus kuulub Tellijale.

Uuring viidi läbi Tellija ja erinevate kõrgkoolide koostöös ajavahemikul 14. juuni 2007 – 27.veebruar 2008. Uuringus kasutatud küsimustik koostati Tellija poolt. Sellele vastas 1679 isikut viiest kõrgkoolist.

Uuringu eesmärgiks oli saada teavet 2006.aastal kõrgkooli lõpetanute:

- hinnangutest oma erialavalikut mõjutanud teguritele ja õpingutega seotud erinevatele aspektidele (õppekava, õpimeetodite kasutamise sagedus, praktikakorraldus, nõustamisteenused);
- lõpetanute töökohtadest ja nende valikut mõjutanud teguritest;
- probleemidest tööturule siirdumisel;
- hinnangutest enda erinevate pädevuste tasemele ja töökohtadel soovitavale pädevuste tasemele;;
- hinnangutest oma toimetulekule tööturul ja rahulolust oma praeguse tööga.

Uuring võimaldab kõrgkoolidel teha järeldusi õppetöö- ja praktikakorralduse suhtes, saada lõpetanute hinnangutele tuginedes teavet töökohtadel vajalike pädevuste taseme kohta võrrelduna hinnangutega enda tasemele. See võimaldab õppetöös enam tähelepanu pöörata just nende pädevuste arendamisele, mida hinnatakse töökohal vajalikemateks ja milles on lõpetanute hinnangul kõige suuremad käärid vajaliku ja olemasoleva taseme vahel.

Aruande esimeses osas on toodud metoodika kirjeldus, teises osas tulemused.

Lisas on toodud tabeljaotused erinevates lõigetes.

Uuringu läbiviimine toimus koostöös kõrgkoolide karjäärikeskustega. Aruande valmimisele aitasid oma ettepanekute, märkuste ja kasulike soovitustega kaasa kõrgkoolide karjäärikeskuste töötajad ning LÜKKA projekti poolt Riina Tallo.

Kokkuvõte

Kõrgkoolide 2006. aasta lõpetanute küsitluses osales 1679 isikut viiest kõrgkoolist. Aruandes kirjeldatud vastanute taustaandmed on sarnased lõpetanute taustaga soo, kõrgkooli, õppevaldkonna, õppeastme ja õppekoha (riigieelarveline, riigieelarveväline) osas. Andmed puudusid lõpetanute emakeele kohta ja põhjusel, et küsitlus viidi läbi vaid eesti keeles, ei ole võimalik hinnata, kuivõrd adekvaatselt peegeldavad tulemused eesti keelega toimetulekut muu emakeelega lõpetanutel.

Toome uuringu tulemused ära suuremate teemaplokkide kaupa. Esmalt peatume sellel, kuidas lõpetanud hindavad tagasisivaatavalt oma erialavalikut ja läbitud õpingute positiivseid ja negatiivseid külgi.

Erialavalik ja tagasisivaade õpingutele

1. Kõige sagedamini nimetati erialavaliku põhjusena ära huvi- (84%) ning eneseteostusvõimaluste pakkumist (34%) ja enda tugevust valdkonnas (32%). Erialavalikut selle maine põhjal (hea palk tulevikus (20%, eriala populaarsus, 11%) ja vanemate, sugulaste soovitusel (11%) toodi esile harvemini. Olulisel kohal oli eriala valik ka lähtudes tehtavast tööst (18% hinnangul nõudis töö seda haridust). Esmajoones nendel, kes töötasid juba enne õpingute alustamist.
2. Hinnates õppekava ja õppetegevuse erinevaid aspekte, olid vastanud kõige kriitilisemad vähete valikuvõimaluste suhtes õppekavas. Vaid 12% nõustus täiesti ja 39% oli pigem nõus, et valikuvõimalused õppekavas on piisavad. Tallinna Ülikooli lõpetanutest hindas valikuvõimalusi õppekavas piisavaks vaid 45%: Endiselt on vähe (vahemikus 14%-28%) neid, kes on täiesti rahul õppekava ja õppetööd puudutavate erinevate aspektidega. Kõige vähem ollakse täiesti rahul õpetamise meetodite (14%) ja läbitud õppekava ülesehituse ja selle valikuvõimalustega (16%), kõrgem on rahul olijate hulk juhendamisega (28%): Nii õppekava kui õpetamise meetodite puhul toodi ühe sagedasema rahulolematuse põhjusena esile liiga vähest praktika osakaalu võrreldes teooriaga.
3. Veerand lõpetanutest nõustus väitega, et praktikat polnud õppekavas ette nähtud, lisaks ei osanud 10% praktika olemasolu õppekavas hinnata. Praktika mahtu õppekavas hindas täiesti piisavaks 19% ja pigem piisavaks 27% vastanutest. Sagedamini hindavad praktika mahtu õppekavas piisavaks õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste, äranduse ja halduse, isikuteeninduse, füüsikaliste loodusteaduste ja sotsiaalteenuste õppesuuna esindajad (nõustujate ja mittenõustujate suhe 60:25%) .

Teise äärmuse moodustavad sotsiaal- ja käitumisteaduste, keskkonnakaitse, matemaatika ja statistika, õiguse ja humanitaaria õppesuuna esindajad, kellest vaid alla veerandi nõustus, et praktika maht õppekavas on piisav ja enam kui pooled polnud selle väitega nõus.

Praktika olulisusele viitab ka asjaolu, et enamiku vastajate arvates annab praktika läbimine vajalikke erialaseid oskuseid (selle väitega nõustus 58% kõikidest vastanutest).

4. Oma rahulolu praktikavõimalustega ei oska hinnata kolmandik kõikidest lõpetanutest. Vähenenud on ka nende lõpetanute hulk, kes on rahul praktikavõimalustega. Kui 2005. aastal lõpetanute seas oli praktikavõimalustega rahulolijaid 15% võrra enam kui rahulolematuid, siis 2006. aastal ületab rahulolijate osakaal rahulolematuid vaid 7% võrra.
5. Osa lõpetanutest saab vajaliku töökogemuse õpingute ajal töötades. Ligi kolmveerand kõikidest lõpetanutest omab töökogemust, enam kui pooled neist ka enne õpingute alustamist. Erialaga on õpingute kõrvalt tehtav töö suuremal või vähemal määral seotud ligikaudu 2/3 lõpetanutest. Siiski domineerib õpingute ajal tööle asunute puhul vajadus raha teenimiseks (51%) töökogemuse saamise (35%) ja eneseteostuse ees (5%). See tähendab, et erialase praktika vajadus on olemas vaatamata töötamisele. Eriti vajavad praktikat tööturule sisenemiseks need noored, kel puudub töökogemus.
6. Varasemate õpingute ja töökogemuse arvestamisega ning vastavate taotluste esitamisega on kokku puutunud alla veerandi (22%) lõpetanutest, 5% taotluse esitanutest ei kandud soovitusid midagi üle. Enamik taotluse esitanutest jäi saadud vastusega rahule, 6% polnud rahul.
7. Kõrgkoolipoolse toe pakkumine erineva nõustamise näol on jäänud praktiliselt samale tasemele kui 2005. aasta lõpetanutel. Nõustamist kasutasid lõpetanud sagedamini õpikorralduslike probleemide korral (56%). Karjäärinõustamise ja psühholoogilise nõustamise kasutamine on oluliselt vähem levinud (vastavalt 16% ja 3%). Nõustamist vajanute hulk ületab nende kasutajaskonna karjäärinõustamise (oleks vajanud nõu eri probleemide korral 41%) ja psühholoogilise nõustamise osas (nõu oleks vajanud veerand lõpetanutest). Vaid õppekorralduslikes küsimustes oli nõustamist täiendavalt vajanud vähem (36%) kui nõustamist kasutanuid (56%)
5% lõpetanutest on nõustamisteenustega oma ülikoolis täiesti rahul, 32% pigem rahul, 9% pigem mitte või üldse mitte. Probleemiks on endiselt nõustamisteenuste vähene tuntus – enam kui pooled lõpetanutest ei oska oma rahulolu hinnata, Tallinna Ülikoolis isegi 61%.

Mingi õppeastme lõpetanute tegevus ja ametipositsioon pool aastat kuni aasta pärast lõpetamist

8. 2006. aasta lõpetanutest jätkas koheselt õpinguid kokku 44% (33% kombineerides õpinguid tööga, 11% ainult õppides). Koheselt jätkavad õpingutega sagedamini nooremad, riigieelarvelisel õppekohal (tasuta) ja bakalaureuseõppe lõpetanud (63%). Suurem osa koheselt õpingute jätkajatest asus õppima samal erialal (79%) ja järgneval õppeastmel, milleks 72% jaoks oli magistriõpe.

Oluliselt sagedamini jätkavad õpinguid need, kes lõpetasid riigieelarvelisel õppekohal (56%) võrreldes tasulisel õppekohal õppinutega (24%), mis viitab viimaste puhul majanduslikele probleemidele. Ka Tallinnas paiknevate kõrgkoolide lõpetanute seas oli võrreldes Tartuga vähem neid, kes koheselt õpinguid jätkasid. Eriti paistab tagasihoidliku õpingute jätkajate osakaalu poolest silma Tallinna Ülikool (27%) tõenäoliselt tulenevalt ühelt poolt parematest töö saamise võimalustest, teisalt suuremast tasuliste õppekohtade osakaalust lõpetanute seas.

9. Neid 2006. aasta lõpetanuid, kes pole hetkel seotud õpingutega, iseloomustab võrreldes aasta varem lõpetanutega oluliselt suurem määramatus oma edasiste õpingute suhtes - pooled ei tea, kas nad mingi aja pärast jätkavad, ligi kolmandik plaanib jätkata, sagedamini just madalama õppeastme lõpetanud. Seejuures on bakalaureuseõppe lõpetanute seas minimaalne ülekaal nende osas, kes kavatsevad jätkata samal erialal (21%) võrreldes uuel erialal jätkajatega (18%). Magistriõppe lõpetanute eelistused edaspidiste õpingute puhul jaotuvad võrdselt vana ja uue eriala vahel.

10. Küsitlusperioodiks oli tööle asunud kokku 84% lõpetanutest. Kõige enam, 46% lõpetanuid töötas riiklikus, avalik-õiguslikus või munitsipaalasutuses, 38% erafirmas. Erafirmad on sagedamini töökohaks Tallinna Tehnikaülikooli (66%), riigiasutused Tallinna Ülikooli (63%) ja ka Tartu Ülikooli lõpetanutele (55%). 56% lõpetanutest asus tööle Põhja-Eestisse, veerand Tartu piirkonda. Teistesse piirkondadesse läks tööle 4-5% lõpetanutest. Tallinna kõrgkoolide lõpetanud jäävad 65-90% ulatuses tööle Põhja-Eestisse, Tartu Ülikooli lõpetanutest jääb Tartu piirkonda alla poole (41%), ligikaudu kolmandik suundub Põhja-Eestisse.

11. Lõpetanutest ligi pooled (45%) asusid erialasele tööle, lisaks on ligi kolmandikul (31%) töö suurel määral seotud õpitud erialaga. Sagedamini töötavad erialal või suurel määral erialaga seotud tööl õiguse, tervise ja heaolu, arhitektuuri ja ehituse, hariduse, loodus- ja täppisteaduste lõpetanud (80- 86%). Kõige vähem on erialasel tööl humanitaaria ja kunstide ja põllumajanduse valdkonna lõpetanuid (61-64%).

---

12. Juhina, kõrgema ametnikuna töötab 14% ja tippspetsialistina 24% lõpetanutest. Sageli on nad töötanud erialasel töö juba pikemat aega (Tallinna kõrgkoolide lõpetanud sageli kauem kui 3 aastat). Lisaks on tippspetsialistina töötavatel lõpetanutel oluliselt sagedamini lõpetatud õpingud 4+2 magistriõppes või bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekava (vastavalt 32% ja 31%) alusel.

Keskastme spetsialistidena asus tööle 38%, ametnikena 10% ja muudele ametikohtadele 9% lõpetanutest.

Sõltuvalt isiklikust taustast: mida noorem ja vähesema töökogemusega on lõpetanu, seda tõenäolisemalt alustab ta pärast kooli lõpetamist madalamalt ametipositsioonilt. Suurimad erinevused lõpetanute ametipositsioonis esinevad aga sõltuvalt tööandja taustast, so sobiva kandidaadi valikul toimib tööturupoolne selektsioon vastavalt tööandjate ootustele erinevalt väiksema ja suurema töötajate arvuga ettevõtetes ning tegevusaladel. Juhi positsioonil jätkatakse pärast kõrgkoolis mingi õppetase lõpetamist tõenäolisemalt väikefirmades ja väikese töötajate arvuga riigi- või munitsipaalasutustes, seda eriti juhul kui ei omata varasemat töökogemust. Keskmistes ja suurema töötajate arvuga firmades sõltub lõpetanu ametipositsioon sellest, millises tegevusvaldkonnas tegutseb tööandja.

13. Lõpetanute levinum töötasu suurus küsitlusperioodil oli vahemikus 9001-12 000 krooni (veerandil), so küsitluse ajal Eesti keskmise palgaga ühes suurusjärgus. Kõrgema palgataseme poolest eristuvad TTÜ lõpetanud ja madalama palgatasemega on Eesti Kunstiakadeemia lõpetanud. Oluliseks töötasu mõjutajaks on lõpetanu ametipositsioon – mida kõrgem on ametipositsioon, seda kõrgem reeglina ka töötasu. Ka lõpetatud õppesuunast sõltuvalt erineb palgatase oluliselt. Osa õppesuundi eristub ühtlaselt kõrgema lõpetanute palgatasemega (tervis, õigus), osa õppesuundade lõpetanute palgatase erineb oluliselt sõltuvalt töötaja ametipositsioonist. Seejuures eristuvad juhtide kõrval kõrgema palga poolest ka teenindus-müügitöötajad, oskus- ja lihttöölised. Enam madalapalgalisi ja vähem kõrgepalgalisi on õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste ning matemaatika ja statistika õppesuuna lõpetanute seas.

Töökoha valik, töö leidmiseks kasutatud viisid ja oluliseks hinnatud tegurid

14. Töökoha valikul pidasid lõpetanud kõige sagedamini väga oluliseks töö huvipakkuvust, professionaalse arengu võimalust ja seotust erialaga. Eriti kui töötati juhi, kõrgema ametniku ja tipp-spetsialistina.

Hea seltskond, palk, töökoha asukoht, karjäärivõimalus, paindlik töögraafik ja töökeskkond moodustasid teise tegurite grupi, mida töökoha valikul sagedamini väga

---

oluliseks peeti. Ka siin tähtsustasid nimetatud tegureid erinevalt lõpetanud sõltuvalt oma ametipositsioonist.

Nende lõpetanute hinnangul, kelle töö pole seotud erialaga, on töö ja õpitud eriala seotus väga olulise töökoha valikut mõjutanud tegurina viimasel kohal, so väheoluline. Võrreldes teistega peab see grupp olulisemaks töötasu suurust.

15. Töö leidmisel oli levinuim viis isikliku pakkumise saamine tööandjalt (42%), oluliselt sagedamini kõrgematel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute jaoks. Levinud on ka tööandjaga ise ühenduse võtmine (18%) ja reklaamidest tööpakkumise leidmine (14%). Küllalt sageli kasutatakse töö leidmiseks veel sugulaste või tuttavate abi (12%), seda eriti madalamatel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute poolt (veerand kuni kolmandik).

16. Milliseid tegureid, erinevaid pädevusi peeti töökoha leidmisel oluliseks, sõltub sagedamini sellest, millisele ametipositsioonile tööle asuti (või tööd jätkati). Kõikidel ametikohtadel peeti oluliseks eesti keele oskust, eriti nendel, kus on kokkupuude inimeste teenindamisega. Omandatud põhieriala ja erialased teadmised on teistega võrreldes olulisemad tippspetsialisti jaoks, praktilisi erialased oskusi tähtsustavad lisaks tippspetsialistidele sagedamini ka juhid. Kõrgemal ametipositsioonil töötavate lõpetanute hinnangul oli nende jaoks sagedamini väga oluline ka analüüsi-, sünteesi- ja kriitilise mõtlemise oskus, eelnev valdkonnaga seotud töökogemus, juhtimisoskused.

Arvuti kasutamise oskus oli töökoha leidmisel sagedamini argumendiks keskastme spetsialistidel ja tehnikutel.

Sotsiaalsed oskused, eneseväljendus- ja esinemisoskused on ühtviisi olulised nii kõrgemal ameti positsioonil töötavate lõpetanute kui teenindus- ja müügitöötajate jaoks.

Juba töökoha leidmisel, teatud ametipositsioonile tööle asudes (või ka töötamist jätkates) toimub esmane valik lõpetanute seast tööandjale sobivate pädevuste alusel.

Lõpetanute pädevused ja töökohal vajalik pädevuste tase

17. Lõpetanute hinnangul jääb nende erinevate pädevuste tase oluliselt madalamaks töökohal soovitud tasemest. Eriti suured erinevused on töökohal eriti vajalikeks hinnatud erialaste teadmiste, praktiliste erialaste oskuste, sotsiaalsete oskuste, eneseväljendus- ja esinemisoskuste, analüüsi ja sünteesioskuste ja lõpetanute endi vastavate pädevuste taseme vahel.

18. Seaduspärana võib välja tuua, et mida kõrgem õppeaste on lõpetatud, seda kõrgemalt hinnatakse ka oma erinevate pädevuste taset. Erandiks on sotsiaalsed oskused ning juhtimisoskused, mille puhul doktorikraadi omandanud hindavad oma taset oluliselt nõrgemaks teiste õppeastmete lõpetanutest. Võrreldes erinevate õppeastmete

---

lõpetanute hinnanguid oma ametikohal soovitava pädevuste tasemele, selgus, et kõrgema õppeastme lõpetanud hinnangul eeldab nende ametikoht ka kõrgemat pädevuste taset.

19. Võrreldes 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanute hinnanguid nii enda kui töökohal vajalike pädevuste tasemele, võime väita, et 95% tõenäosusega hindavad 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanud nii enda taset kui ametikohal vajavat taset erinevate pädevuste osas samaks.

20. Ametikohal nõutav pädevuste tase sõltub kõige rohkem ametipositsioonist - juht, kõrgemate ametnik ja tippspetsialist on kõige kõrgemat pädevuste taset nõudvad ametikohad. Vaid lihttöolisena töötavad lõpetajad tunnetavad enamiku pädevuste taseme olevat kõrgema kui ametikohal vajatav tase.

21. Praktika on oluline tegur pädevuste kujunemisel, kuna enda erinevate pädevuste taset hindasid teistest tunduvalt paremaks need, kes hindasid praktika mahtu õppekavas piisavaks.

Rahulolu tehtud valikute ja tööga

22. Enam kui pooled lõpetanud (54%) on täiesti rahul oma erialavalikuga. Rahulolu erialavalikuga mõjutavad positiivses suunas töötamine erialasel tööl ja eriala valik lähtudes huvist.

23. Võrreldes erialavalikuga on lõpetanud enam rahul oma kõrgkooliga (sõltuvalt kõrgkoolist 49%-71% täiesti rahul). Kõrgem on rahulolu Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooliga, eriti nendel, kes siirdusid sinna õppima huvist eriala vastu. Teistel kõrgkoolide lõpetanute rahuloluhinnangud on madalamad. Mõnevõrra enam on rahul 25 aastased ja vanemad lõpetanud, kõige vähem aga 23-24 aastased, enamasti töökogemuseta magistriõpingud lõpetanud.

24. Ligi pooled kõikidest lõpetanutest (46%) tunnevad end tööturul täiesti ja 41% üldiselt konkurentsivõimelisena. Peamine oma konkurentsivõime hinnangute mõjutaja on sissetulekutase – mida kõrgem on sissetulek, seda konkurentsivõimelisemaks end tööturul hinnatakse. Siiski mõjutavad oluliselt hinnanguid positiivses suunas ka muud tegurid: madalamate palkade korral eriala valik lähtudes eneseteostusest, töötamine erialasel tööl, kõrgema töötasu puhul õppima siirdumine põhjusel, et töö nõudis antud haridust, so teatud alal enda sihipärane arendamine kui tööturul konkurentsivõimet tõstev tegur.

---

25. Kõige enam nõustujaid oli väitega, et oma töökohal tullakse tööalaselt hästi toime - 60% lõpetanute täiesti nõus ja 37% pigem nõus.. Mida kõrgemal ametipositsioonil töötab lõpetanu, seda paremaks hindab ta ka oma toimetulekut töökohal. Erandiks on muu emakeelega juhid ja tippspetsialistid, kelle hinnangud oma toimetulekule on olulised madalamad eestlaste omast. Toimetuleku hinnanguid keskastme spetsialistidel ja ametnikel mõjutab positiivses suunas sellel ametikohal töötamise pikem aeg, negatiivses suunas lühike tööperiood, eriti kui see kombineerub erialavalikuga lähtudes selle populaarsusest. Teenindus-, müügitöötajatest, oskus- ja lihttöolistest hindasid oma tööalast toimetulekut paremaks need, kes olid juba õpingud lõpetanud võrreldes selle grupiga, kes nendel ametipositsioonidel töötasid järgmisel astmel õpinguid jätkates, so kooli kõrvalt.

26. Vaid alla poole (47%) töötavatest lõpetanute nõustub, et on tööga täiesti rahul, 43% on üldiselt rahul. Enam on tööga rahul kõrgematel ametipositsioonidel töötavad lõpetanud – juhid, tippspetsialistid ja kõrgemad ametnikud, eriti juhul kui eriala valiti huvi põhjal. Keskastme spetsialistidest, tehnikutest, ametnikest ja müügi- ning teenindustöötajatest on enam oma tööga rahul need, kes on kas enne õpinguid või õpingute ajal töötanud (45% nõustub täiesti, et on rahul) võrreldes nendega, kes asusid esmakordselt tööle alles pärast kõrgkooli lõpetamist (29% täiesti nõus). Oskustöötajate ja lihttöoliste seas on kõige vähem oma tööga rahulolijaid ja enam rahulolematuid, seda tänu õpingute jätkajate negatiivsematele hinnangutele. Need, kelle jaoks töö on ainus tegevus, hindavad oma rahulolu tööga isegi kõrgemalt (51% täiesti nõus) kui keskastme spetsialistide jm analoogsetel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute grupp.

Järeldused

Tuginedes kõrgkooli lõpetanute seas läbi viidud uuringu tulemustele, saame välja tuua põhilised probleemid seoses õpingutega kõrgkoolis:

Praktika kõrgkoolis

Liialt väike praktika maht (või selle puudumine) mitmetes õppevaldkondades, mis takistab konkureerimist töökohtade pärast. Eriti puudutab see noori, kes pole õpingute ajal töötanud või on tööd leidnud väljaspool oma eriala.

Praktika kasulikkusest annab tunnistust asjaolu, et need lõpetanud, kes hindasid praktika mahtu õppekavas täiesti piisavaks, hindasid oluliselt kõrgemaks ka oma erinevate pädevuste taset.

Erinevate pädevuste arendamine kõrgkoolis lõpetanute vajadustest lähtudes

Uuringust selgus, milliste pädevuste puhul on kõige suuremad lahknevused töökohtadel soovitava taseme ning lõpetanute enda taseme vahel. Lõpetanute hinnangud aitavad teadvustada probleeme ja viia vajadusel õppekavasse sisse korrektiive. Oluline on pöörata tähelepanu soovitavale pädevuste tasemele erinevaid ametipositsioone ja lõpetanute tulevast liikumist silmas pidades. Kuigi tänane lõpetanu võib asuda tööle keskastme spetsialisti, tehniku või reaametikuna, on kõrgkooli lõpetanul potentsiaal töötada paari kolme aasta pärast tippspetsialisti, juhi või kõrgema ametnikuna. Nende jaoks on väga olulised erialaste teadmiste kõrval sotsiaalsed oskused, juhtimisoskused, eneseväljendus- ja esinemisoskused. Seega vajab kõrgkooli poolt läbi mõtlemist, kellena nad soovivad oma lõpetanuid edaspidi näha, et tegutseda perspektiivitundega nii oma lõpetajate kui Eesti majanduse huve silmas pidades.

Küsimusi tekitab doktoriõppe lõpetanute madal hinnang (analoogselt 2005. aastaga) oma sotsiaalsete oskuste tasemele. Eriti arvestades asjaolu, et paljud neist on või saavad olema edaspidi seotud õppetöoga kõrgkoolis.

Karjääri- ja nõustamisteenuste arendamise vajalikkus kõrgkoolis

Erinevate probleemide korral ületab nõustamist vajanute hulk nende kasutajaskonda. See viitab vajadusele vastavad teenused välja arendada ning nendest üliõpilasi teavitada.

Nagu selgus uuringutulemuste analüüsist, on lõpetanute rahulolu oma erialavaliku, kõrgkooli, tehtava tööga, samuti hinnanguid tööga toimetulekule ja oma konkurentsivõimele tööturul mõjutatud lisaks erialal töötamisele, ametipositsioonile ja palgatasemele olulisel määral ka sellist, millest lähtudes valiti õppima tulles eriala. Huvi õpitava eriala vastu, soov eneseteostuseks eriala valikul tagab hiljem kõrgema rahulolu õpitud eriala ja tehtava tööga. Parandamaks lõpetanute konkurentsivõimet tööturul, rahulolu õpitud eriala ja hilisema tööga, on oluline senisest enam tegeleda:

-
- õppimaasujatega, tutvustades neile lähemalt kõrgkoolides pakutavaid erialasid;
  - tudengite nõustamisega tööleasumisel, võimaliku töökohtade vahendamisega.

See eeldab nii kõrgkoolide karjääriteenistuste tugevdamist kui senisest tihedamat koostööd erinevate õppevaldkondade, -suundade otsustajate ja õppejõududega.

Nii kõrgkoolide karjääriteenistuste kui ülikoolide jaoks üldiselt vajab lähitulevikus vastamist küsimus, kuidas noorte pealekasvu vähenedes õppurite hulk samavõrra ei väheneks. Hoolimata vähesest vene emakeelega vastanute hulgast saab uuringu põhjal väita, et eestlastest lõpetanute seas on täiskasvanud õppijaid oluliselt enam kui muu emakeelega lõpetanute seas. See peaks looma ka ülikoolide jaoks täiendavaid võimalusi kõrghariduse pakkumiseks täiskasvanutele.

Uuringu metoodika

Uuringu läbiviimise aeg

Kuna uuring viidi läbi aasta jooksul pärast lõpetamist, on paljudel lõpetanutel käes alles oma tööga kohanemise aeg, mis võib mõjutada antud hinnanguid. Edaspidiste uuringute puhul tasuks kaaluda uuringu läbiviimist kõikide osalevate kõrgkoolide poolt näiteks aasta pärast lõpetamist.

Võimalik on ühe uuringuga haarata ka kahel järjestikusel aastal lõpetanud, et analüüsida lõpetanute kohanemist tööturul.

Kontaktandmed uuringu läbiviimiseks

Selleks, et olla kindel uuringu tulemuste üldistatavuses, on oluline kui mitte kõikide, siis vähemalt valdava osa lõpetanute kontaktandmete olemasolu. Ilmselt on selle realiseerumiseks sõltuvalt konkreetsest kõrgkoolist võimalikud erinevad lahendused.

Küsimustiku keel

Uuringus kasutatav küsimustik peaks olema vastamiseks kättesaadav vabal valikul nii eesti kui vene keeles. Ainult ühes keeles läbi viidava uuringu korral puudub kindlus, kas tulemused peegeldavad kõikide vene emakeelega lõpetanute hinnanguid või kehtivad üksnes eesti keelt hästi valdavate lõpetanute puhul.

Küsimustiku sisu

Küsimustiku korrigeerimine vastavalt uuringust selgunud probleemidele (praktika sisuline külg, kõrgkooli panus pädevuste arendamisse jmt).

I Metoodika kirjeldus

Valim ja küsitlustöö

Käesolev dokument annab ülevaate 2006. a vilistalaste uuringu küsitlustööst. Uuring viidi läbi projekti „Ülikoolilõpetajate konkurentsivõime tõstmine läbi õppetegevuse kvaliteedi arenduse” raames.

Uuringus osalesid 5 avalik-õiguslikku ülikooli - Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Maaülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool ja Tartu Ülikool. Uuring viidi läbi kasutades ainult internetipõhist küsitlust. Eesmärk oli küsitleda kõiki 2006. aasta lõpetanud eelpoolnimetatud koolides. Üliõpilastega kontakteerumiseks kasutati Tallinna Tehnikaülikoolis lihtkirja ning teiste ülikoolide vilistlastega kontakteeruti elektronkirja teel. Iga vilistlane sai unikaalse salasõna, millesse oli sisse kodeeritud eriala, õppeaste ja kool. Küsitluskeskkond lubas igal üliõpilasel küsitluses osaleda vaid ühe korra.

Küsitluse läbiviimise aega nihutati võrreldes eelmistel aastatel toimunud vilistlasuuringute küsitlustega hilisemaks lähtudes eelmise aasta lõpparuandes toodud soovituselt. Nihutamise eesmärgiks oli jätta ülikooli lõpetamise ning küsitluse toimumise vahele pikem periood töökoha leidmiseks ning töökohta sisseelamiseks. Erandlikult tuli Tallinna Tehnikaülikoolis küsitlus läbi viia tavapärasel ajal, kuna lõpparuande valmimishetkel olid Tallinna Tehnikaülikoolil kontakteerumiskirjad koos tavapärase tähtaegadega juba trükitud.

Tallinna Tehnikaülikoolis toimus küsitlus ajavahemikul 14. juuni 2007 – 29. detsember 2007. Meeldetuletuskiri saadeti kõigile mittevastanutele 26. oktoobril 2007. Teistes ülikoolides oli küsitluse läbiviimise ajaks 12.-27. veebruar 2008.

Kokku vastas küsitlusele 1679 inimest, mis moodustab 24% nende ülikoolide lõpetanutest.

Tabel 1. Küsitlustöö tulemused

	2006. a. lõpetanuid*	Kontakte	Ebaõnnestunud kontakte**	Korrek-tseid kontakte	Vastanuid		
					Arv	% korrektsetest kontaktidest	% lõpetanutest
Eesti Kunstiakadeemia	158	95	41	54	23	43%	15%
Eesti Maaülikool	640	476	341	135	45	33%	7%
Tallinna Ülikool	1555	1089	291	798	348	44%	22%
Tartu Ülikool	2865	2838	803	2035	714	35%	25%
TTÜ	1635	1640	10	1630	549	34%	34%
Üldkokkuvõte	6853	6138	1486	4652	1679	36%	24%

*Haridusministeeriumi andmetel

** Ebaõnnestunud kontakti veerus on toodud:

- a. posti teel kontakteerudes tagasisaadetud kirjade arv;
- b. elektronposti kaudu kontakteerudes elektronpostiserverite teadete arv kohal-toimetamatutest kirjadest.

Kõige suurem osalusprotsent saavutati Tallinna Tehnikaülikooli vilistlaste seas. Osalusprotsenti aitas kindlasti tõsta nii varasem küsitluse toimumise aeg kui vilistlastega posti teel kontakteerumine.

Eesti Maaülikooli vilistlaste osalusprotsent jäi madalaks eelkõige selle tõttu, et kontakteerumiseks kasutati Maaülikooli enda poolt üliõpilastele antud elektronposti aadresse, mis kaotasid suure tõenäosusega kehtivuse peale üliõpilaste poolt kooli lõpetamist.

Edaspidiste uuringute läbiviimisel:

- o *Elektronposti kaudu kontakteerumist tuleks kasutada vaid juhul, kui selleks kasutatakse väliseid, mitte kooli enda poolt välja antud elektronpostiaadresse. Ülikooli poolt väljastatud elektronpostiaadressid kaotavad kehtivuse peale üliõpilaste kooli lõpetamist. Seetõttu kujuneb probleemiks nii üliõpilaste väike osalusprotsent kui ka andmete laiendatavus, kuna kontakti saab tõenäoliselt vaid üliõpilastega, kes on jätkanud õpinguid samas ülikoolis järgmisel õppeastmel või teisel erialal.*

Tabelis 2 on toodud kaalutud ja kaalumata andmete struktuur võrrelduna andmetega 2006. aastal kõrgkooli lõpetanute kohta. Õppeastme osas peegeldavad kaalutud tulemused teiste parameetrite kaalumise tingitud muutusi.

Tabel 2 Taustaandmestik 2006. aasta kõikide lõpetanute, uuringus osalenute ja kaalutud jaotuste osas

	2006 a. lõpetajate üldandmed		Kaalumata		Kaalutud	
	Arv	%	Arv	%	Arv	%
Kõik	6853	100	1678	100%	1679	100%
Kool						
Tallinna Tehnikaülikool	1635	24%	548	33%	399	24%
Tallinna Ülikool	1555	23%	348	21%	370	22%
Tartu Ülikool	2865	42%	714	43%	723	43%
Eesti Kunstiakadeemia	158	2%	23	1%	40	2%
Õppevaldkonna kood						
Eesti Maaülikool	640	9%	45	3%	146	9%
Haridus	1000	15%	228	14%	245	15%
Humanitaaria ja kunstid	956	14%	211	13%	234	14%
Sotsiaalteadused, äridus ja õigus	1927	28%	463	28%	472	28%
Loodus- ja täppisteadused	895	13%	278	17%	219	13%
Tehnika, tootmine ja ehitus	757	11%	238	14%	185	11%
Põllumajandus	252	4%	18	1%	62	4%
Tervis ja heaolu	493	7%	117	7%	121	7%
Teenindus	573	8%	125	7%	140	8%
Sugu						
Mees			484	29%	441	26%
Naine			1194	71%	1238	74%
Rahastamisallikas (üldisem)						
Vastamata			16	1%	15	1%
riigieelarvelisel (tasuta) õppekohal			1043	62%	1039	62%
riigieelarvevälisel (tasulisel) õppekohal			619	37%	624	37%
Õppeaste						
Vastamata			4	0%	4	0%
Diplomiõppe/rakenduskõrghariduse bakalaureuseõppe (3+2 õppekava)	741	11%	169	10%	182	11%
bakalaureuseõppe (3+2 õppekava)	3074	45%	718	43%	754	45%
bakalaureuseõppe (4+2 õppekava)	1289	19%	294	18%	313	19%
magistriõppe (3+2 õppekava)	475	7%	99	6%	76	5%
magistriõppe (4+2 õppekava)	676	10%	258	15%	207	12%
Doktoriõppe	153	2%	44	3%	37	2%
õpetajakoolituse	129	2%	33	2%	31	2%
bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekava	316	5%	59	4%	74	4%

Andmetöötlus

Andmetöötluseks kasutati statistikapaketti SPSS 13.0 for Windows.

Statistilise analüüsi käigus kasutati meetoditena sagedusjaotuste analüüsi, t-testi, faktoranalüüsi ja CHAID-analüüsi.

Faktoranalüüsi eesmärgiks on kirjeldada mõõdetud tunnuste varieeruvus ära vähema hulga mittemõõdetud tunnuste, faktoritega. Käesoleva uuringu käigus tehtud faktoranalüüside lõppresultaadis kasutati ainult neid faktoreid, mille varieeruvus kirjeldas enam kui ühe mõõdetud

---

tunnuse varieeruvuse. Faktorite pööramine lihtsustab faktorite struktuuri ja analüüsi tulemuste interpreteerimist. Käesolevas töös on faktorite pööramisel kasutatud varimax pööramist, mille käigus leitakse lahendus, kus faktorlaadungite varieeruvus on maksimaalne.

Andmeanalüüsi käigus on kasutatud ka **indekseid** - mitme tunnuse (küsimuse) omavahelisel kombineerimisel saadud uusi tunnuseid. Eelkõige on nad vajalikud üldiste seaduspärade kirjeldamiseks.

Lühend **CHAID** tähendab X^2 automaatse vastastikkuse mõju avastajat (*X^2 automatic interaction detector*). Sisuliselt ehitab CHAID analüüs üles baasalgoritmile tuginedes puud, mis näitavad ära sõltuva muutuja suurimad erinevused sõltumatute tunnuste lõikes. Kui sõltuv muutuja on nominaalne (mittejärjestatav), siis kasutatakse X^2 testi määramaks kindlaks järgmist parimat jagunemist, pidevate tunnuste puhul kasutatakse baasalgoritmina F-testi.

II Tulemused

1 Vastanute iseloomustus

1.1. Vastajate õpingutega seonduv taust

Uuringus osalesid 5 kõrgkooli (Tartu Ülikool, Tallinna Tehnikaülikool, Tallinna Ülikool, Eesti Maaülikool, Eesti Kunstiakadeemia) lõpetanud. Vastanute ja kõikide lõpetanute taustaandmeid võrreldi andmestikuga vastavate kõrgkoolide lõpetanute kohta ning kaaluti kõrgkoolide lõikes õppevaldkondade ja lõpetatud õppetaseme lõikes vastavaks kõikide lõpetanute taustaandmetega (vt metoodika, lk 15-16) .

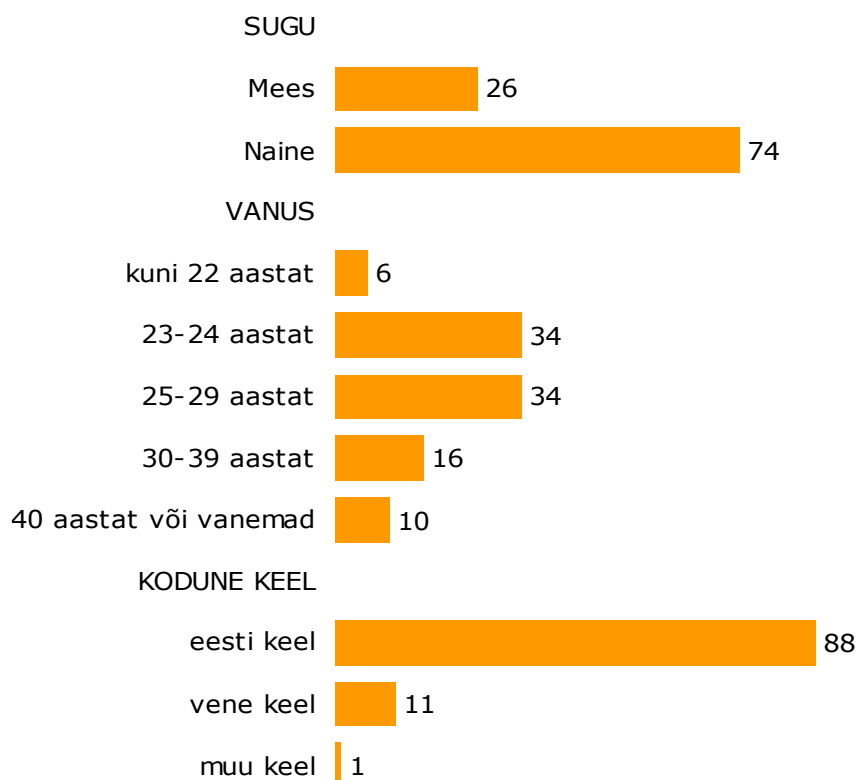
Kokku osales uuringus 1679 isikut, kellest 94% oli lõpetanud ülikooli küsitlusele eelneval, so 2006. aastal. Ülejäänud 6% oli lõpetanud kõrgkooli mingi õppeastme kas 2005.a või 2007. aasta esimesel poolel.

Tulemuste analüüs on viidud läbi kaalutud andmetega, vastanute taust on nimetatud tunnuste osas sarnane kõikide lõpetanute omaga ja tulemused peegeldavad eeldatavalt suures osas 2006. aastal kõrgkooli lõpetanute hinnanguid, arvamusi nii oma õpinguid kui õpingutejärgset töötamist puudutavates küsimustes. Ettevaatlikult tuleb suhtuda Eesti Maaülikooli vastanute andmete tõlgendamisse selle kõrgkooli lõpetanute kontaktandmebaasi iseloomu tõttu ning Eesti Kunstiakadeemia lõpetanute hinnangutesse liialt väikese vastanute arvu tõttu.

Toome esmalt ära hilisemas analüüsis kasutatavad lõpetanute taustaandmed.

Vastanute jaotus soo, vanuse, koduse keele ja tööstaaži alusel on toodud joonisel 1.

Joonis 1 Vastanute jaotus soo, vanuse ja koduse keele alusel, %, n=1679

Naiste ja meeste proportsioon 2006. aasta lõpetanute seas on analoogne eelmise, 2005. aastaga. Lõpetanute seas on võrreldes eelneva aastaga oluliselt vähem (16% asemel 6%) kõige nooremat vanusegruppi ja enam 25-29 aastasi - veerandi asemel ligikaudu kolmandik. Kuna vanus osutus eelneval aastal oluliseks mõjuriks lõpetanute hinnangute osas, võib selline muutus lõpetanute vanuselises koosseisus mõjutada selle aasta lõpetanute hinnanguid.

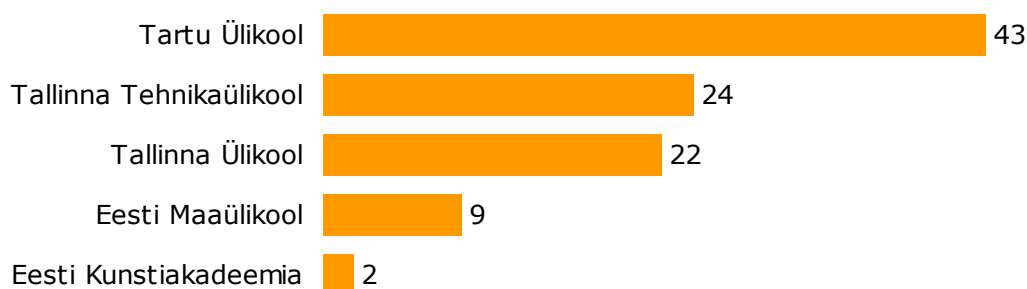
Uuringus osalenud 2006. aasta lõpetanutel fikseeriti ka nende kodune keel eesmärgiga vaadata eesti keelest erinevat kodust keelt kasutatavate lõpetanute õpingute, tööturule sisenemise ja toimetuleku probleematikat.

Arvestades asjaolu, et uuringu küsimustik oli vaid eestikeelne, oskavad eeldatavalt muu emakeelega vastanud hästi eesti keelt. Seega ei pruugi uuringus osalenud teise keeletaustaga isikute vastused peegeldada nende lõpetanute seisukohti, kes valdavad eesti keelt halvemini.

Teise rühma taustatunnustest moodustavad õpingutega seotud parameetrid.

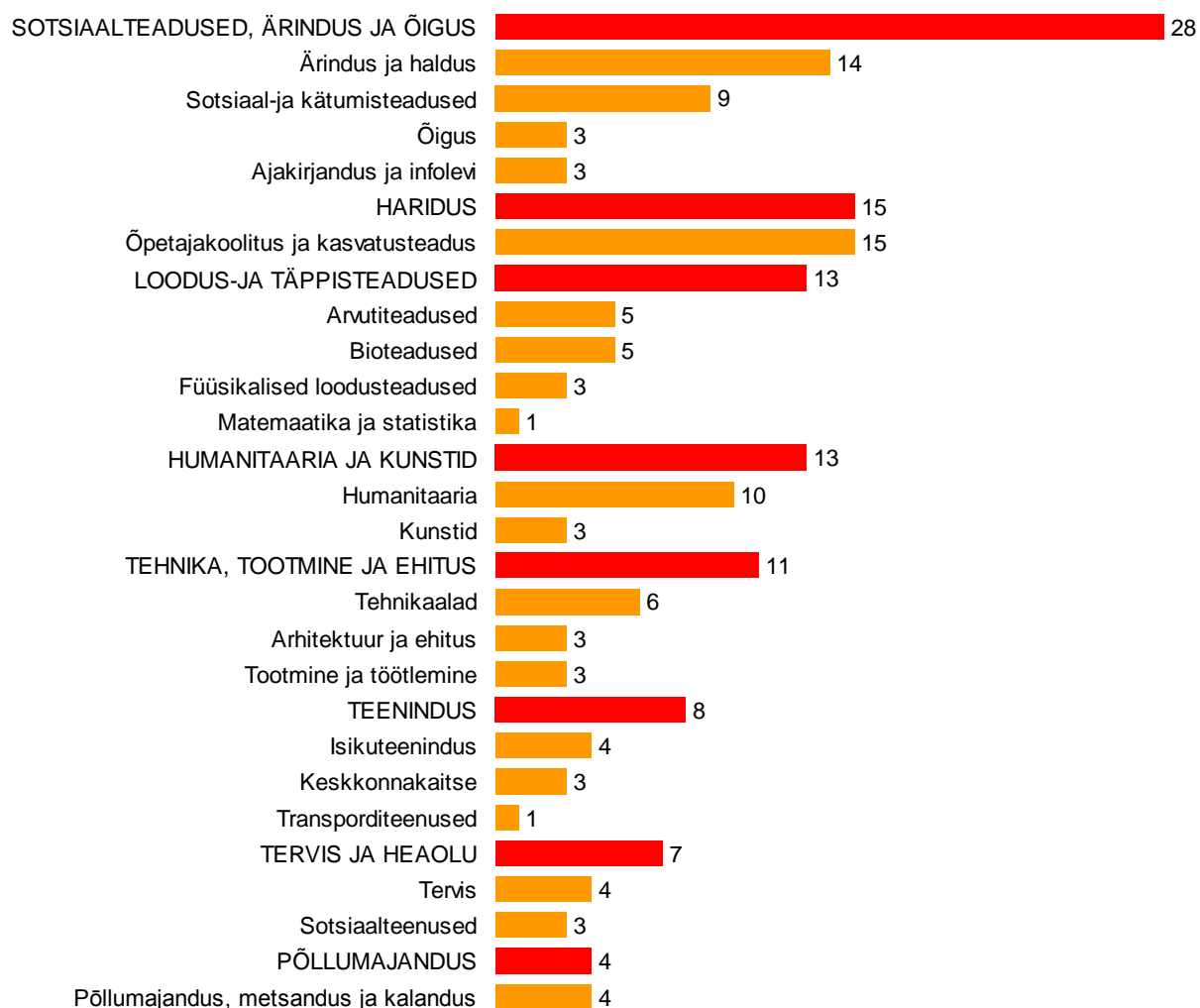
2006. aastal kõrgkooli lõpetanute jaotus nende õpinguid iseloomustavate taustatunnuste alusel on toodud joonistel 2. Sel aastal osalesid uuringus viie kõrgkooli lõpetanud. Nagu eelpool mainitud, oli korrektseid kontakte oma lõpetanute kohta vähem Eesti Maaülikoolil ja Eesti Kunstiakadeemial, mistõttu oli vastanute osakaal nimetatud kõrgkoolidest väiksem. Seepärast tuleb järeltulete tegemisel viimatinimetatud kõrgkoolide vastanute puhul olla ettevaatlik.

Joonis 2 Erinevate kõrgkoolide lõpetanute osakaal uuringus (% , n=1679)

Vastanutel paluti nimetada ka oma eriala. Nimetatud eriala põhjal kodeeriti vastava klassifikaatori abil õppesuunad ja õppevaldkonnad. Lõpetanute jaotus erinevate õppevaldkondade ja -suundade lõikes, järjestatuna lõpetanute hulga alusel, on toodud [joonisel 3](#).

Joonis 3 Lõpetanute õppevaldkonnad ja õppesuunad (% , n=1679)

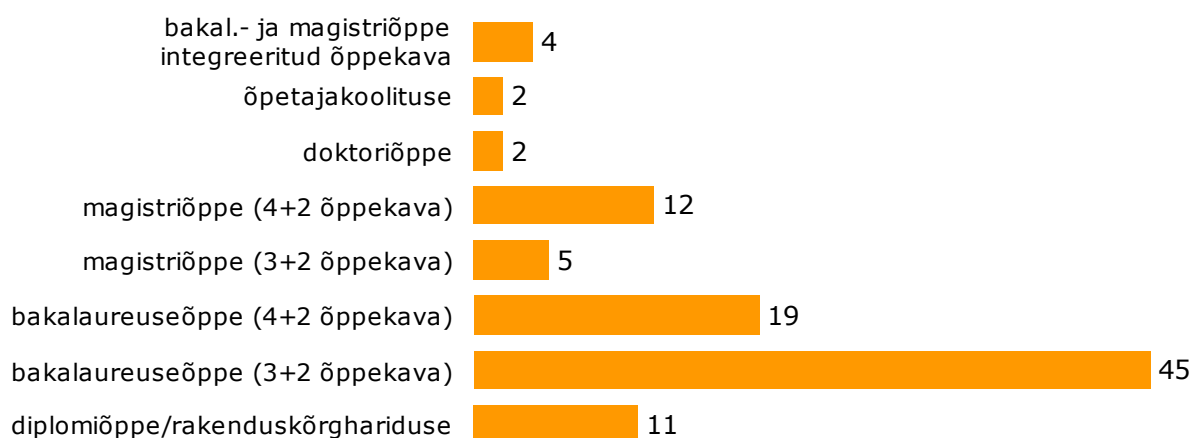

Uuringus osalejad pidid nimetama ka õppeastme, mille nad lõpetasid (joonis 4). Kuna eelnevas uuringus tekitas selle määratlemine vastajatele probleeme, sisaldus sel korral juba väljastatavate küsimustike paroolides viimati lõpetatud õppekava kood.

Kui 2005. aasta lõpetanute seas oli pea võrdselt nii 3+2 kui 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanuid, siis 2006. aastal lõpetanute seas oli juba ülekaalukalt enam bakalaureuseõppe 3+2 õppekava läbinuid

Joonis 4 Lõpetatud õppeaste (% , n=1679)

Lõpetasin ...

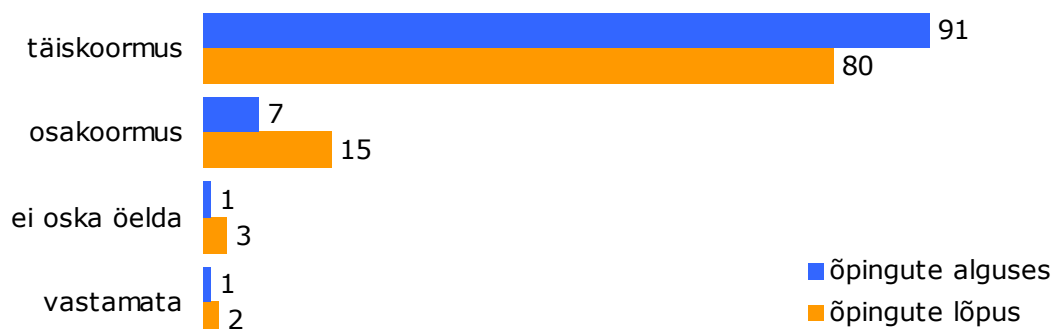

Diplomiõppe/rakenduskõrghariduse lõpetanuid oli võrreldes keskmisega enam Tallinna Tehnikaülikoolis (22%), bakalaureuseõppe 3+2 õppekava lõpetanuid Tallinna Ülikoolis (54%). Olulised erinevused teiste õppeastmete jaotuses suurema lõpetanute arvuga kõrgkoolide vahel puudusid.

Ülevaade lõpetanute õppekoormusest ja õppevormist kooli alustamisel ja lõpetamisel on toodud joonistel 5 ja 6).

Valdav enamus lõpetanutest oli oma õpinguid alustanud ja ka lõpetanud täiskoormusega õppides. Õppekoormust on muutnud erisuunaliste liikumiste tulemusena 12% lõpetanutest. Võrreldes kooli alustamisega on lõpetamisel suurenenud osakoormusega ja vähenenud täiskoormusega õppijate hulk.

Joonis 5 Õpekoormus õpingute alguses ja lõpetamisel (% , n=1679)

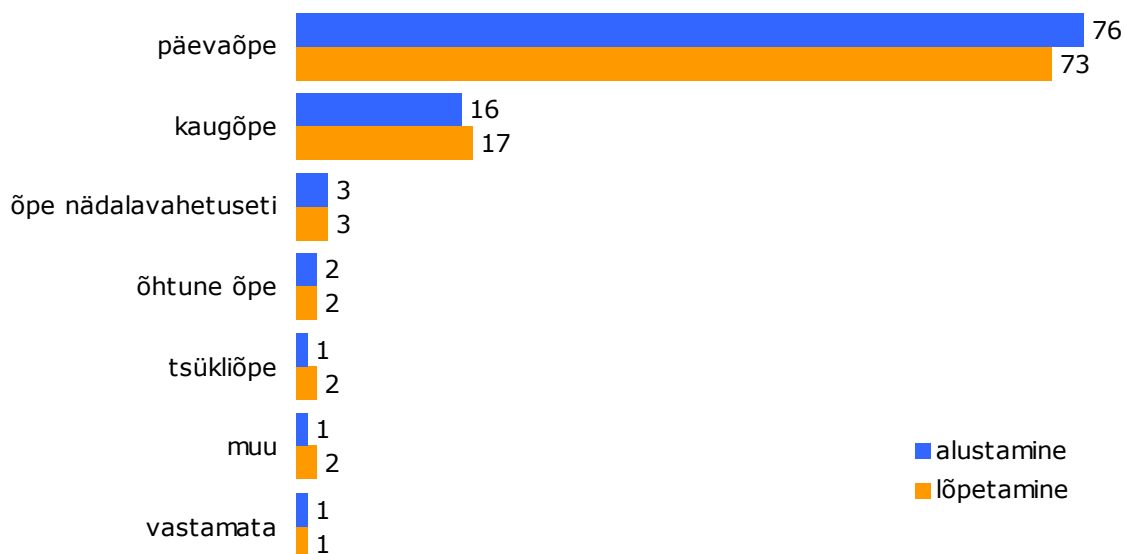

Õpingute jooksul on suurenenud osakoormusega õppijate hulk enam Tallinna Tehnikaülikooli (14% võrra – 6%-lt 20%-ni) ja Tartu Ülikooli lõpetanute seas (8% võrra, 5% kuni 13%-ni. Tallinna Ülikoolis on osakoormusega õppurite hulk olnud juba algselt kõrgem ja jäänud sellisena ka püsima õpingute lõpuni (vastavalt 13% ja 16%).

Enam oli võrreldes eestlastega täiskoormusega õppijaid nii õpingute alguses kui lõpetamisel muu emakeelega õppurite seas. Nii alustas täiskoormusega õpinguid muu emakeelega õppuritest 96% ja eestlastest 90%, lõpetamisel olid vastavad osakaalud 85% ja 79%.

Väiksemad muutused õpinguperioodil on toimunud õppevormis, seda päevaõppe mõningase vähenemise suunas ja asendumises muude õppevormidega.

Joonis 6 Õppevorm (% , n=1679)

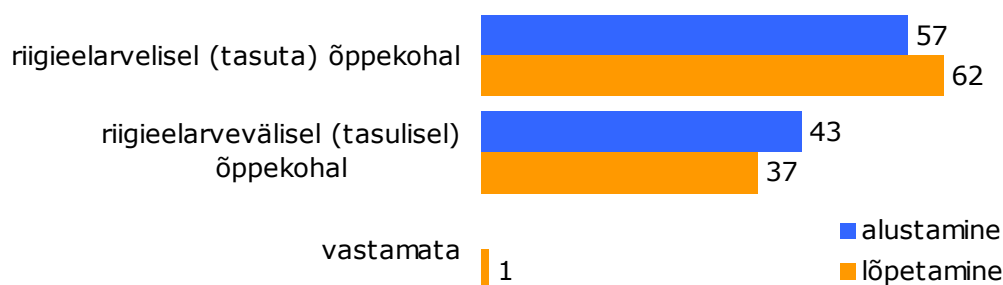
Kuigi õpingute jooksul ei muudeta eriti õppevormi, esinevad kõrgkooliti olulised erinevused eri õppevormide kasutamises. Kui Eesti Kunstiakadeemia lõpetanute seas polnud kaugõppe vormis lõpetanuid ja Tallinna Tehnikaülikoolis jäi kaugõppes õppinute osakaal vaid 8-9% piiresse, siis Tallinna Ülikooli lõpetanute seas oli kaugõppes õppijaid ligikaudu kolmandik.

Lõpetanute individuaalsest taustast sõltuvalt oli kaugõppes õppinute osakaal suurem eestlaste seas (alustas kaugõppes 18% ja lõpetas 19%: muust rahvusest isikute puhul oli kaugõppes alustanud vaid 4% ja lõpetanud 5%). Selline erinevus tuleneb asjaolust, et eestlaste seas on täiskasvanud õppijaid, seda eriti vanemates vanusegruppides, oluliselt enam kui muust rahvusest lõpetanute seas. Nii oli eestlaste seas 30 aastaseid ja vanemaid lõpetanuid 28%, muust rahvusest isikute seas vaid 9%.

Siit: Täiskasvanuna õppimisvõimaluste propageerimine muust rahvusest elanikkonna seas.

Joonisel 7 on toodud lõpetanute õppekohtade jaotus (RE, REV) õpingute alguses ja lõpul.

Joonis 7 Õppekoht (% , n=1679)

Nii õpingute alguses kui lõpul on ülekaalus riigieelarvelistel, tasuta õppekohtadel õppijad.

Tasuta õppekohtadel õppinute osakaal õpingute lõppedes on 5% võrra suurem kui õpinguid alustades. Kokku on õpingute jooksul mõlemasuunaliste liikumiste tulemusena muutunud õppekoht 15% lõpetanutest.

Tasuta õppekohal alustanutest 91% ka lõpetas tasuta kohal, 8% esialgu riigieelarvelisel kohal alustanutest oli lõpetamisel riigieelarvevälisel õppekohal. Võrreldes alustamisega oli suurenenud riigieelarvevälisel õppekohal õppijate arv Tallinna Tehnikaülikoolis (39% alustamisel 43%-ni lõpetamisel).

Riigieelarvevälisel õppekohal alustanutest liikus lõpetamiseks riigieelarvelisele kohale oluliselt enam, 22%. 78% säilis riigieelarveväline tasuline õppekoht.

Sagedamini olid lõpetamise ajaks liikunud tasuta kohale need, kes õpingute vältel ei töötanud – põhjuseks võib olla ühelt poolt suurem võimalik huvitatus tasuta õppekohast, teisalt ka võimalus enam aega pühendada õppimisele.

Kõrgkooliti on tasuta/tasuliste õppekohtade jaotuses olulised erinevused. Teistest eristub Tallinna Ülikool. Kui teistes kõrgkoolides on õpinguid tasulisel õppekohal alustanud 26%-40% ja lõpetanud 21-43%, siis Tallinna Ülikoolis alustas õpinguid tasulisel kohal 60% ja lõpetas 54%.

Ka lõpetanu taustast sõltuvalt esinevad olulised erinevused tasulistel ja tasuta õppekohtadel õppimisel. Mida vanem on õppija, seda tõenäolisemalt õpib ta tasulisel õppekohal. Kahe rahvusgrupi vanuselistest erinevustest tulenevalt on tasulistel õppekohtadel õppimine enam levinud eestlaste seas võrreldes muude rahvustega. Nii on eestlaste seas tasuta ja tasuliste õppekohtade proportsioon alustamisel 55:44% ja lõpetamisel 60:39%, muust rahvusest isikutel aga vastavalt 70%:29% alustamisel ja 73%:26% lõpetamisel.

---

2 Tagasivaade õpingutele

2.1 Eriala valikut mõjutanud tegurid

Vastanutel paluti valida etteantud nimekirjast need vastusevariandid, mis sobivad kõige paremini nende erialavalikut mõjutanud teguritega. Tulemused on toodud joonisel 8. Kõige enam toodi eriala valiku põhjusena esile selle huvipakkuvust (84%), seda kõikide vastanute gruppide poolt.

Joonis 8 Põhjendused erialal õppima asumiseks (% kõikidest vastanutest, n= 1679)

Erialavaliku põhjendused on üldjoontes sarnased varasema uuringuga. Iga vastanu nimetas oma erialavaliku olevat mõjutatud keskmiselt 2,3 erinevast tegurist.

Grupeerimaks sagedamini koos nimetatud eriala valikut mõjutanud tegureid, viisime läbi faktoranalüüsi. Moodustus 3 faktorit, mis kirjeldasid ära 47% üksiktunnuste varieeruvusest:

1. hea palk tulevikus, eriala populaarsus;
2. eriala huvipakkuvus, võimalus töötada välismaal;
3. vanemate, sugulaste soovitus.

Faktoritesse kuuluvate tunnuste põhjal moodustati indeksid, mille eristuvust erinevate taustatunnuste osas vaadeldi CHAID analüüsi abil.

Selgus, et:

Eriala valik selle maine põhjal (hea palk tulevikus, eriala populaarsus, sõbrad läksid sama eriala õppima) oli sagedamini mõjutatud õppesuunast:

- *sagedamini* tõid seda esile nii arvuti- ja transporditeaduste lõpetanud, eriti naised, samuti tehnikaalade, äranduse ja halduse, sotsiaal- ja käitumisteaduste, keskkonnakaitse, arhitektuuri ja ehituse ning tervise ja õiguse õppesuuna need lõpetanud, kel puudus töökogemus;
- *harvemini* otsustavad erialavaliku selle maine põhjal muude õppesuundade lõpetanud, eriti õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste, loodusteaduste, kunsti, humanitaar-, matemaatika ja statistika õppesuuna lõpetanud.

Suurimad erinevused huvi alusel eriala õppima asumises ilmnesisid sõltuvalt õppevormist:

- *sagedamini* põhjendasid oma erialavalikut huviga päevases õppevormis õppijad, eriti bakalaureuse 3+2 ja magistriõppe 4+2 õppekava lõpetanud;
- *harvemini* põhjendati erialavalikut huviga muude õppevormide (kaugõpe, õhtune õpe jms) lõpetanute poolt, kes olid töötanud juba kauem kui kolm aastat.

Vanemate, sugulaste soovitusel põhjal valiti eriala:

- oluliselt *sagedamini* nende poolt, kel puudus enne õpinguid töökogemus ja kes ka õpingute ajal ei töötanud;
- *harvemini* otsustasid erialavaliku vanemate, sugulaste soovitusel need, kes nii enne õpinguid kui õpingute vältel töötasid, eriti vanemad, enam kui 31 aastased lõpetanud ja need, kelle töö on seotud õpitud erialaga.

Muude erialavaliku tegurite osas eristusid eri õppeastmetel õppinute hinnangute põhjal veel eneseteostusvõimalused ja töö nõudis seda haridust. Neid tõid võrreldes bakalaureuseõppega (13%-36%) sagedamini esile just magistri 3+2 tasemel õppijad (enam kui 40%)

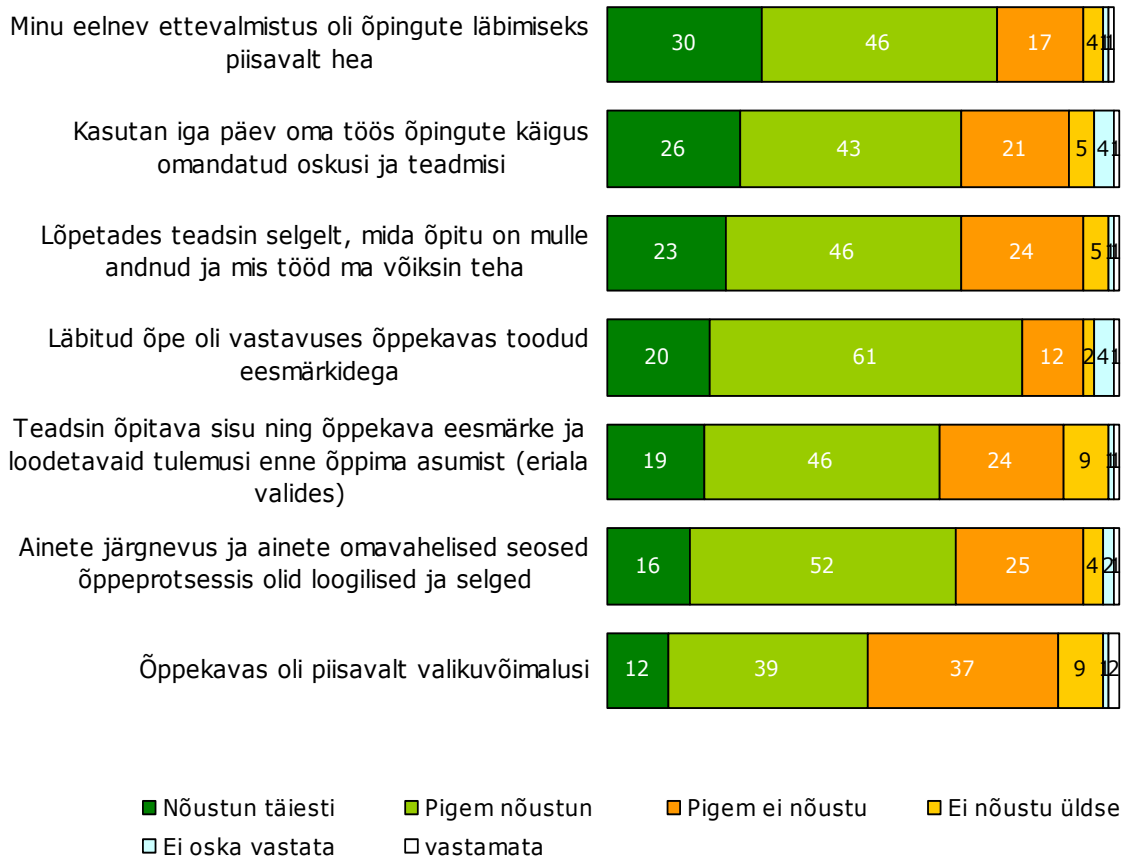
Seda, kas ja kuidas erialavaliku aluseks olnud põhjendused seostuvad muude teemadega, eriti tööga seotud hinnangutega, vaatame edaspidi.

2.2 Hinnangud õppekavale ja õppetegevusele ülikoolis

Lõpetanutel paluti hinnata erinevaid väiteid läbitud õppekava kohta. Tulemused on toodud joonisel 9, järjestatuna väitega täiesti nõus olnute osakaalu alusel.

Erinevate õppekava ja õppetegevust puudutavate väidetega mittenõustujate hulk on analoogne eelneva aasta lõpetanute hinnangutega, jäädes vahemikku 14-46%: Nõustumisel domineerib seisukoht „pigem nõus”. Positiivsete väidetega täiesti nõustuvaid lõpetanuid on 12-30%.

Joonis 9 Nõustumine erinevate väidetega läbitud õpingute kohta (% kõikidest vastanutest, n= 1679)

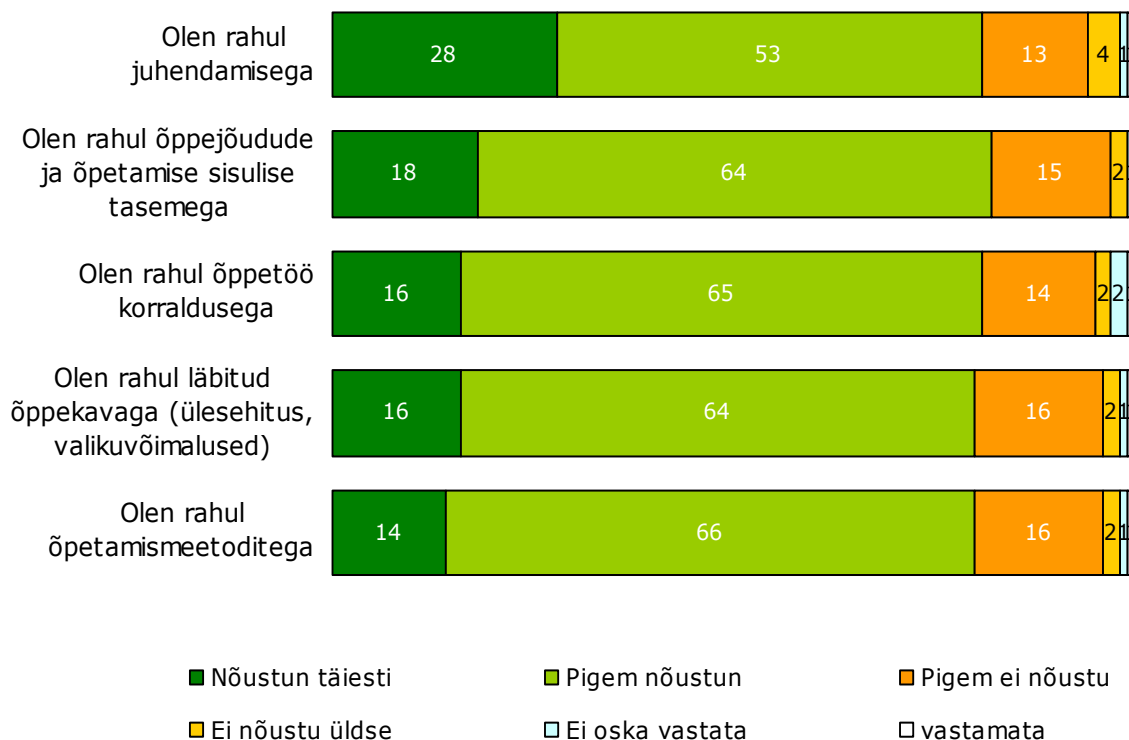
Kõige üksmeelsemad ollakse õppekavas toodud eesmärkide ja tegelikult läbitud õppe vastavuse osas. Seevastu arvamused õppekavas olevate valikuvõimaluste piisavuse osas jagunevad praktiliselt pooleks. Kui 51% väitis, et õppekavas oli piisavalt valikuvõimalusi, siis 46% ei nõustunud selle seisukohaga. Endiselt on Tallinna Ülikooli lõpetanud valikuvõimaluste suhtes kriitilisemad- seal peab valikuvõimalusi õppekavas piisavaks 45% lõpetanutest ja ebapiisavaks 52%. Teiste aspektide osas olulised erinevused erinevate kõrgkoolide lõpetanute hinnangutes puuduvad.

Sõltuvalt õppevaldkonnast eristuvad hinnangud vähe. Vaid hariduse valdkonna lõpetanud teavad selgemini, mis õpitu on andnud ja mis tööd võiks edaspidi teha (täiesti nõus vastava väitega 35%). Hariduse ja tervise valdkonna lõpetanud kasutavad ka igapäevatoos enam saadud teadmisi (täiesti nõus vastavalt 35% ja 42%)

Joonisel 10 on toodud rahuloluhinnangud läbitud õppekava, õppetöö korralduse ja sisulise poolega.

Võrreldes 2005. aastaga, on 2006. aastal lõpetanute seas mõnevõrra vähem (4% võrra) juhendamise ja õpetamise meetoditega rahulolematuid.

Joonis 10 Nõustumine erinevate väidetega (4-pallisel skaalal) läbitud õppekava ja õppeainete kohta (% , n=1679)

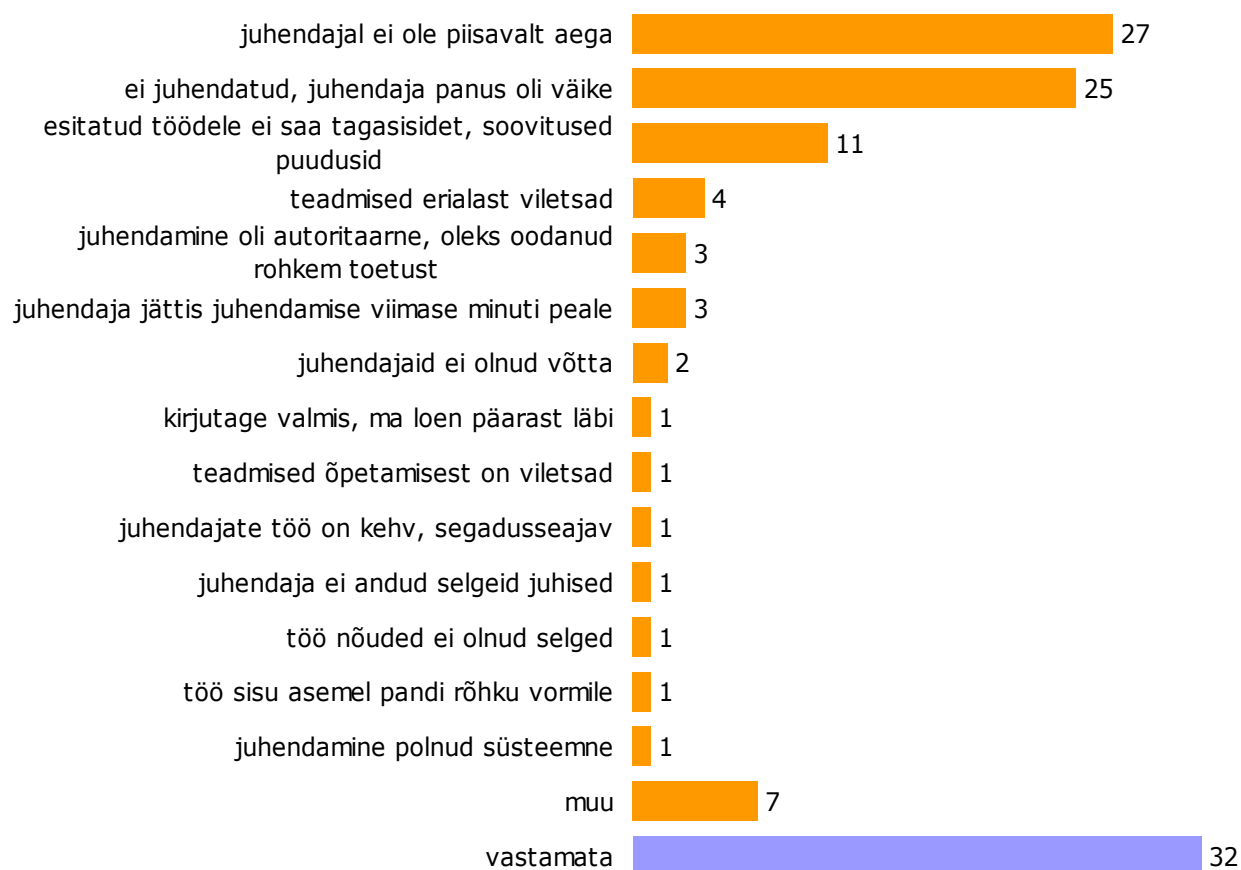

Endiselt on küllalt vähe on neid, kes nõustuvad täiesti, et on rahul oma õppekava ja õppetöösse puutuvate erinevate aspektidega. Lõpetanute hinnangud on sarnased nii erinevate kõrgkoolide kui õppevaldkondade lõikes.

Nendel lõpetanutel, kes polnud rahul õppetöö erinevaid aspektide või õppekava puudutavaga, paluti täpsustada, mis neid häiris, millised olid peamised kitsaskohad iga aspekti puhul. Tulemused kõikide eelpooltoodud õppetööd puudutavate külgede kohta on toodud joonistel 11-15.

Juhendamine on enim pälvinud positiivseid hinnanguid ja samas pole 17% sellega rahul. Viimaste poolt seoses juhendamisega esile toodud kitsaskohad on toodud joonisel 11.

Joonis 11 Seoses juhendamisega esiletoodud kitsaskohad (% , n= 281)

Need, kes polnud rahul juhendamisega, tõid esile kõige sagedamini asjaolu, et juhendajal pole piisavalt aega. Ajapuudusega on seotud ka paljud teised rahulolematust põhjustavad aspektid (panus liialt väike, viimase minuti peale jätmine, vähene tagasiside).

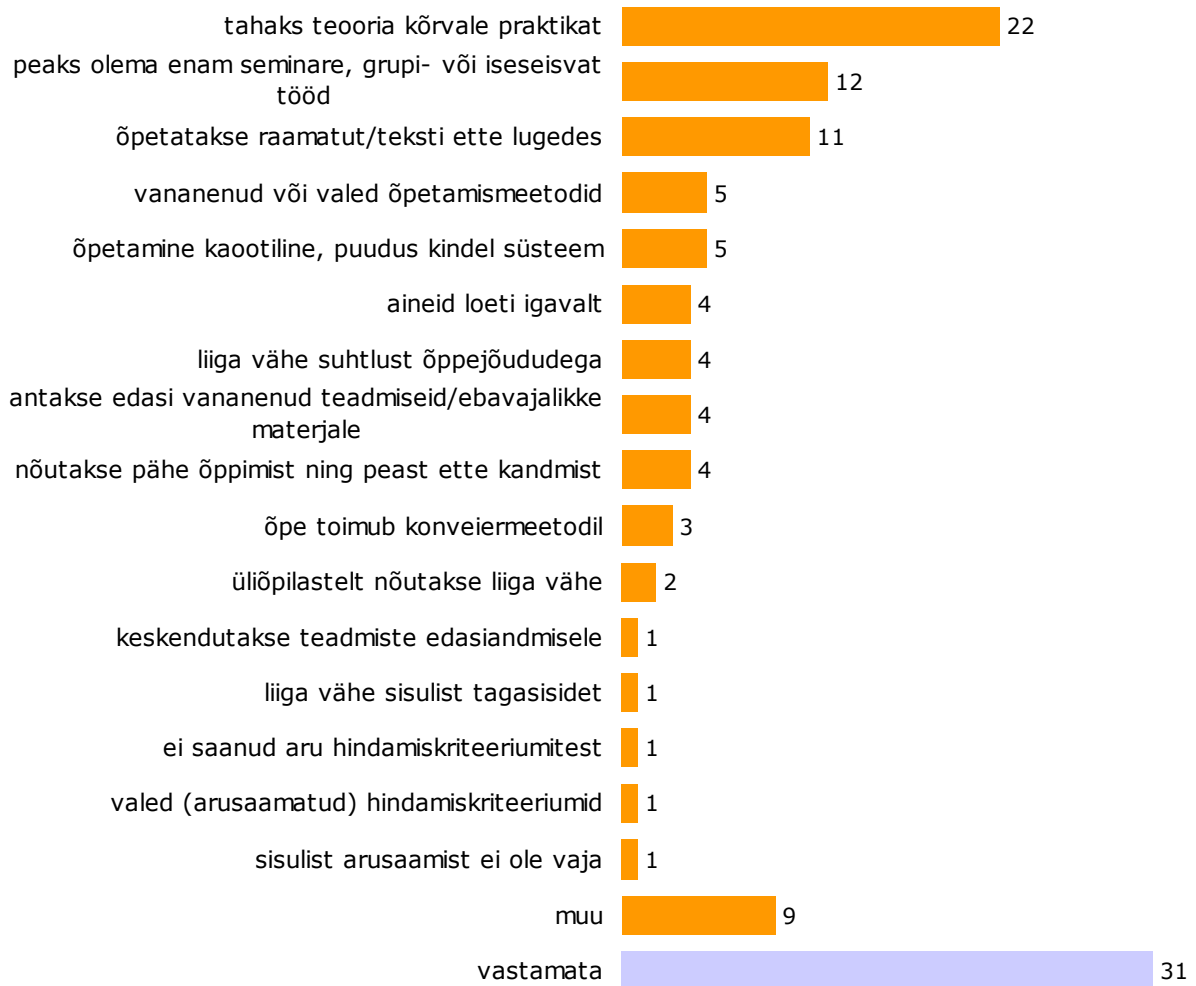
Seoses õppejõudude ja õpetamise sisulise tasemega toodi esile nii vananenud õpimeetodite kasutamist kui õpingute sisulist poolt puudutavaid küsimusi (joonis 12). Rahulolematust põhjustavad ka kordused õppekavas, õpetatavate ainete sisus ning vähene koordineeritus eri ainete vahel.

Joonis 12 Seoses õppejõudude ja õpetamise sisulise tasemega esile toodud kitsaskohad (% , n= 270)

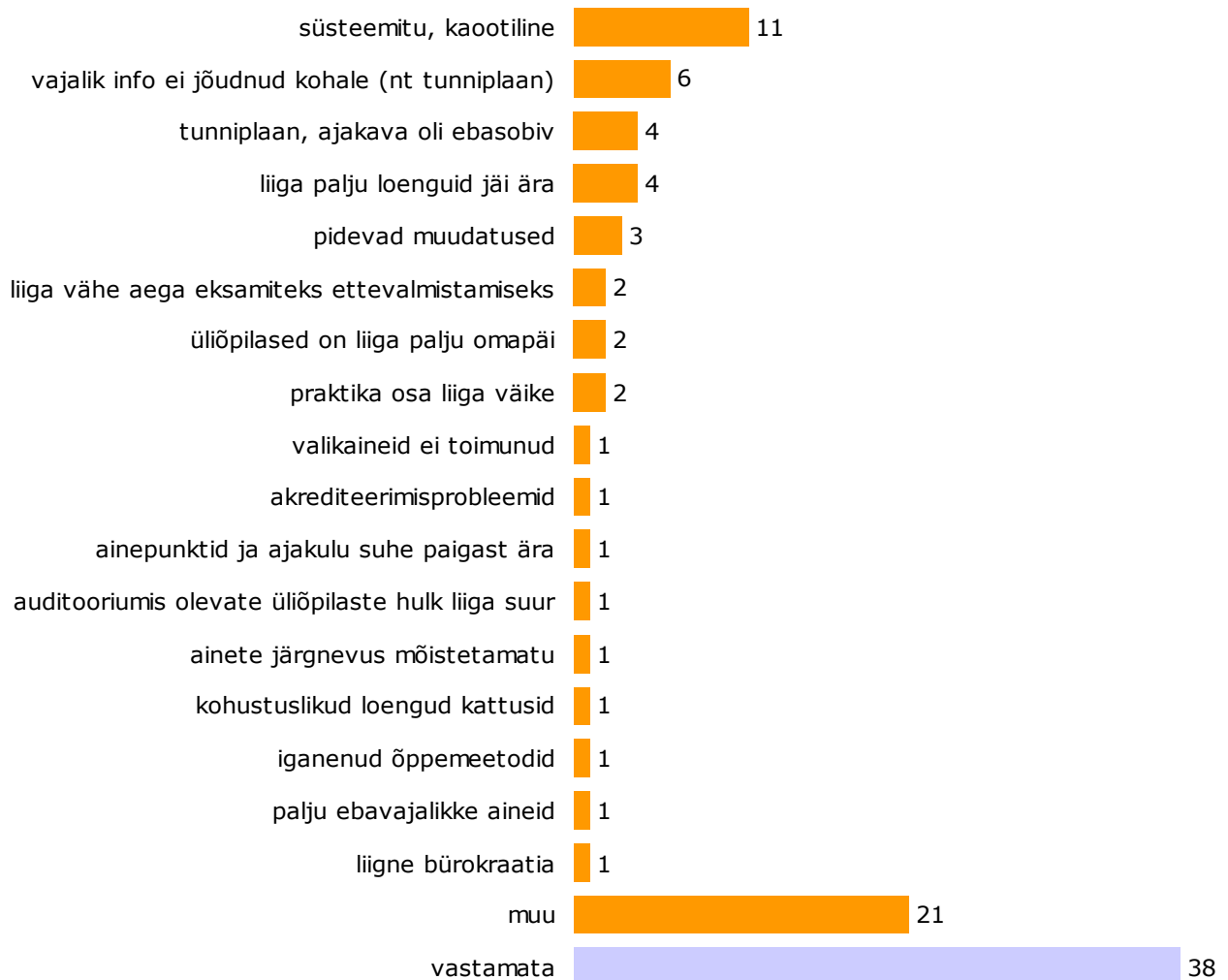
Õpetamismeetodite osas toodi kitsaskohtadena enam esile just sisulisi küsimusi, eriti praktika, loengutes edastatava ja õppejõudude tasemega seonduvat (joonis 13).

Joonis 13 Kitsaskohad õpetamismeetodites (% , n= 302)

Õppetöö korraldusega seoses nimetati põhilise kitsaskohana selle kaootilisust, süsteemitust, samuti üliõpilasele vajaliku info saamisega seonduvaid küsimusi (joonis 14).

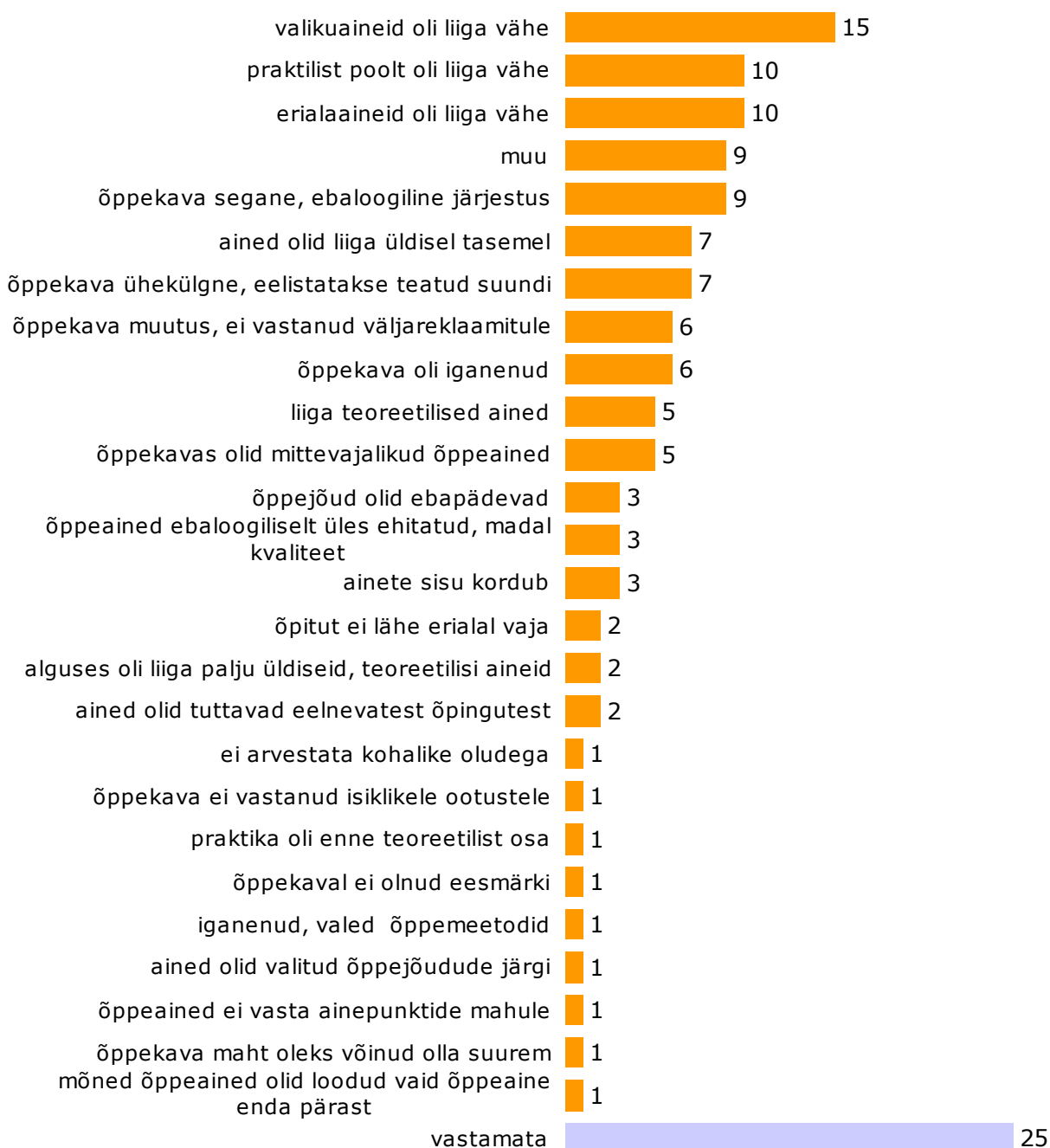
Joonis 14 Kitsaskohad seoses õppetöö korraldusega (% , n= 271)

Õppekavas leiti olevat vähe valikuvõimalusi, so aineid, mida oleks võimalik valida, praktilist poolt, ainete valikuga seonduvat, sh lähtumist mitte üliõpilase ja eriala suhtes vajalikust, vaid orienteerimist olemasolevatele võimalustele (olemas vastav õppejõud, teatud õppesuunal nii tehtud, see aine olnud õppekavas jms). Tulemused on toodud joonisel 15.

Joonis 15 Kitsaskohad läbitud õppekavas (% , n=311)

Sõltuvalt kõrgkoolist ja õppevaldkonnast ei esinenud olulisi erinevusi nimetatud kitsaskohtades. Võib väita, et kõikjal esineb sarnaseid probleeme. Erialati võib pilt erineda, kuid sel tasemel ei võimalda tulemusi vaadata liialt väike vastanute arv.

SEEGA:

Hinnates tagasivaatavalt oma õppekava ülikoolis, toodi enam esile väheseid valikuvõimalusi õppekavas (46% hinnangul on valikuvõimalused ebapiisavad). Sagedamini hindasid valikuvõimalusi ebapiisavateks Tallinna Ülikooli lõpetanud (51%).

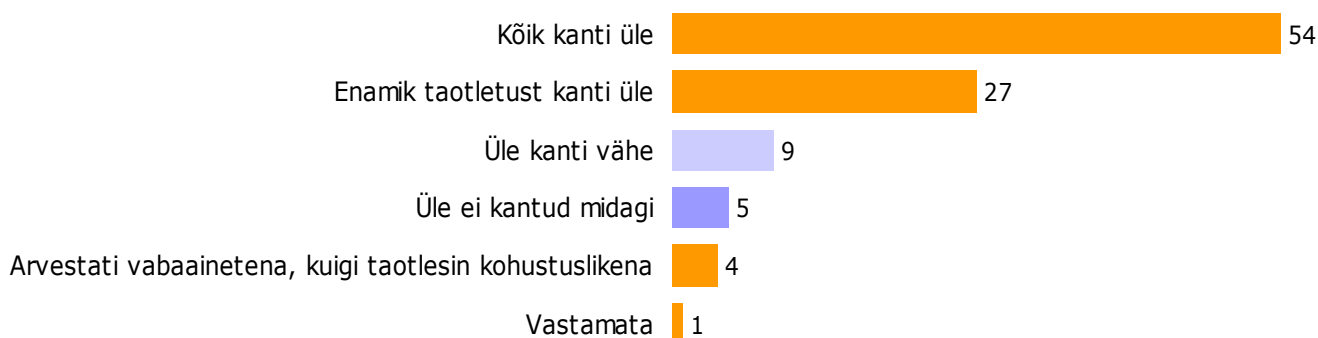
Kõige enam jäädki rahule juhendamise (28% nõustub täiesti, et on rahul). Samas on kõikide õppetööd ja õppekava puudutavate aspektide puhul 16-18% neid, kes pigem ei nõustu või üldse ei nõustu, et on rahul õppetöö korralduse, juhendamise, õppejõudude ja õpetamise sisulise tasemega, õpetamismeetoditega.

2.3 Hinnangud varasemate õpingute arvestamisele ülikoolis

Varasemate õpingute ülekandmine puudutab õppetöö korralduslikku poolt. Taotluse varasemate õpingute ülekandmiseks esitas alla veerandi lõpetanutest (22%). Enamik 2006. aasta lõpetanutest pole eelnevate õpingute ülekandmisega kokku puutunud kas siis nende puudumise (61%) või mittetaotlemise tõttu (15%).

Suurem osa neist, kes esitas taotluse, ei täheldanud probleeme õpingute ülekandmisel, st kõik või enamik taotletust kanti üle (joonis 16).

Joonis 16 Varasemate õpingute ülekandmine (% taotlenutest, n=366)

Kolmveerand taotluse esitanutest jäi taotlusele saadud vastusega täiesti rahule, 19% oli enam-vähem rahul, 6% polnud rahul.

Rahulolematuid oli enam Tallinna Ülikoolis (11%), kus sagedamini kanti taotletust üle vähe (16% hinnangul).

Võrreldes 2005.aasta lõpetanute hinnanguga on varasemate õpingute ülekandmist taotlenute osakaal sama, samuti erinevate kõrgkoolide lõpetanute rahuloluhinnangud.

SEEGA:

Varasemate õpingute ülekandmise, vastavate taotluste esitamisega on kokku puutunud alla veerandi (22%) lõpetanutest. Taotluse esitanutest 5%-le ei kantud soovitusid midagi üle.

2.4 Nõustamisteenuste vajadus, kasutamine ja rahulolu nendega

Vastanutel paluti hinnata nii erinevat liiki nõustamise kasutamist kõrgkooli jooksul, rahulolu saadud nõustamisega kui vajadust taolise nõustamise järgi.

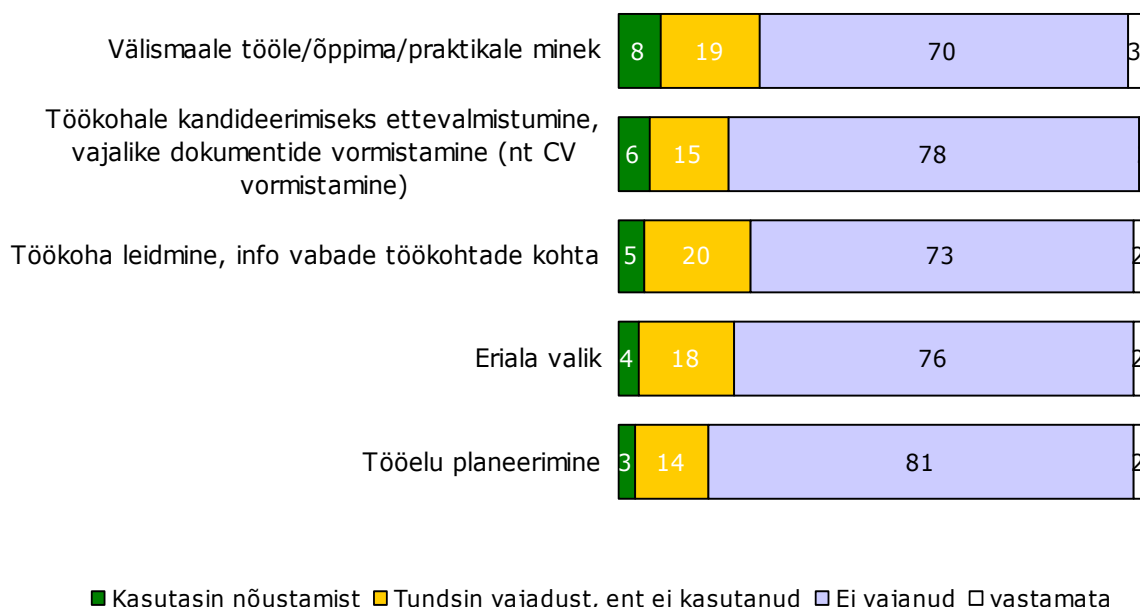
2.4.1 Karjäärinõustamine

Esmalt vaatame hinnanguid **karjäärinõustamisele**.

Kokku oli karjäärinõustamist eri küsimuste puhul kasutanud 16% lõpetanutest. See on mõnevõrra vähem kui 2005. aastal lõpetanute puhul (21%). Endiselt on mingit karjäärialast nõustamist vajanute hulk oluliselt suurem, kokku 41%, ületades oluliselt nõustamisteenust kasutanute hulga. Kokku on mingis küsimuses nõustamist kasutanud või vajanud ülekaalus nõustamist mittevajanutega (57%:43%)

Joonisel 17 on toodud lõpetanute hinnangud erinevate karjäärinõustamisvormide vajalikkusele enda jaoks ja nende kasutamine kõrgkooli ajal.

Joonis 17 Karjäärinõustamise kasutamine erinevate küsimuste korral ja selle vajalikkus (% , n=1679)

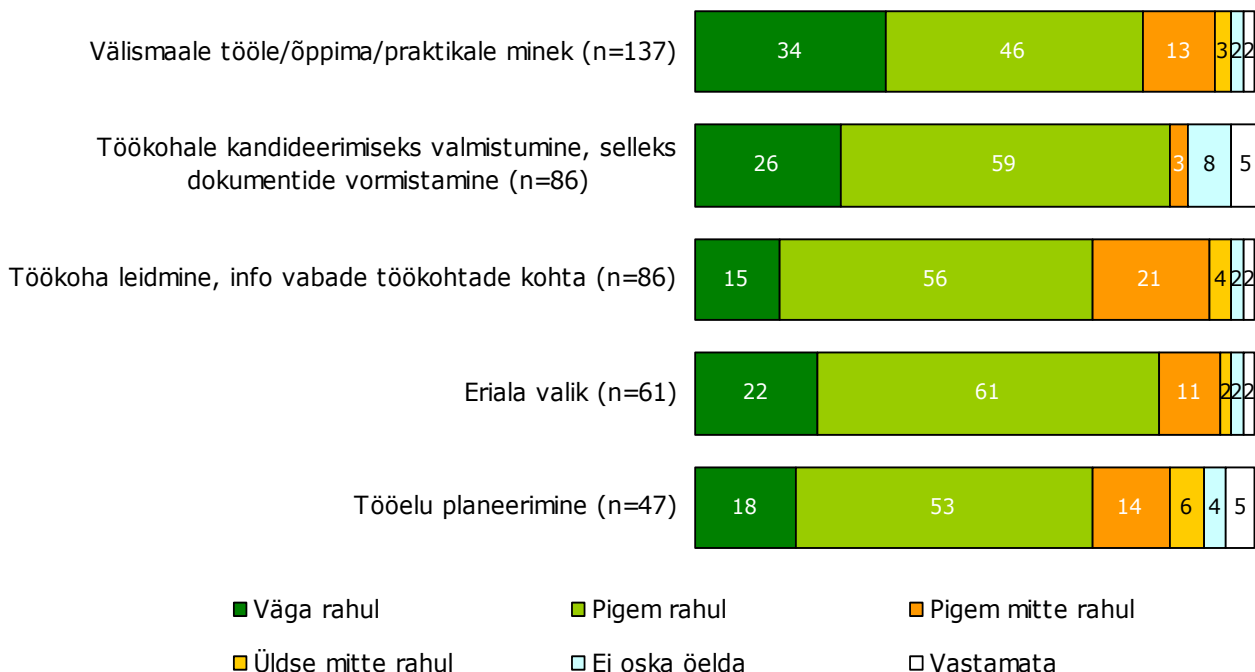
Enam on nõustamist kasutatud välismaale tööle või õppima minekul, kõige vähem oma tööelu planeerimisel. Kõikides küsimustes karjäärialast nõu vajanute hulk on enam kui kaks korda suurem nõu küsinutest. Siiski pole 73-81% vastanutest erinevate valikuid puudutavate küsimuste korral nõu vajanud.

Võrreldes erinevaid kõrgkoole, on mõnevõrra enam nõustamist kasutatud Tallinna Tehnikaülikooli lõpetanud, seda just eriala valikul ja töökoha leidmisel (vastavalt 7% ja 8%).

Joonisel 18 on toodud nõustamist kasutanute rahuloluhinnangud. Saadud nõustamisega jäi väga rahule 15-34% nõu küsinutest.

Enam on nõustamisega rahulolematust töökoha leidmisel (25%) ja tööelu planeerimisel (20%).

Joonis 18 Rahulolu saadud nõustamisega (% vastavat nõustamist kasutanutest)

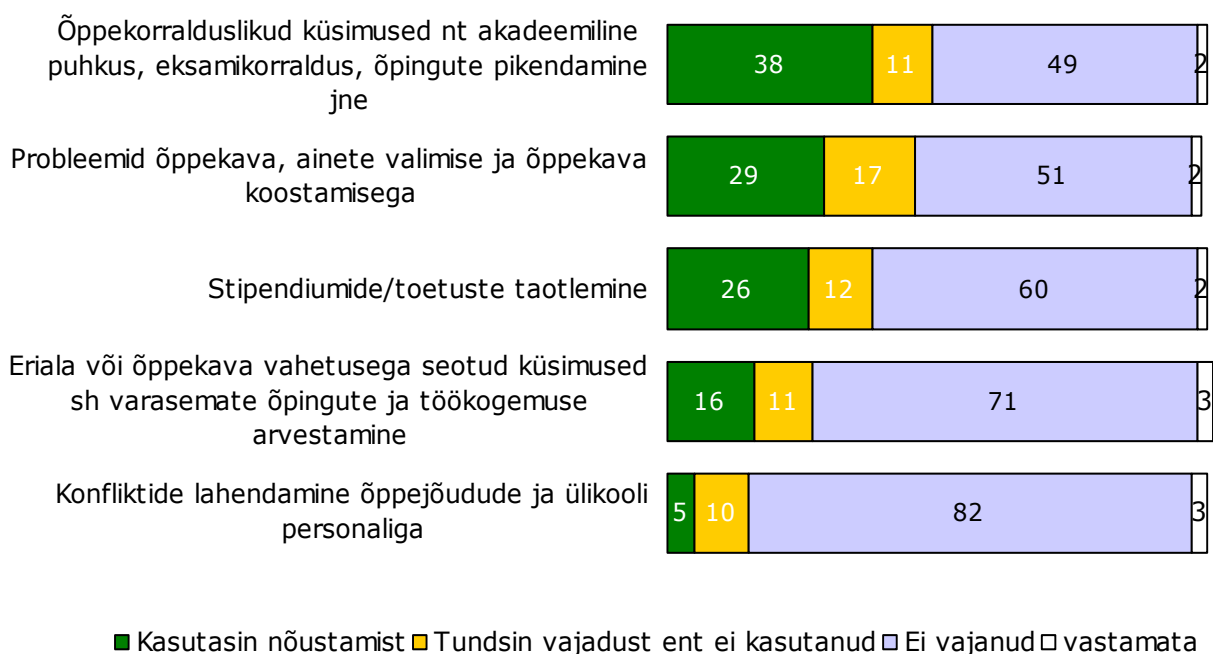

2.4.2 Nõustamine õppekorralduslikes küsimustes

Kõige enam on kasutatud nõustamist õppekorralduslikes küsimustes – kokku enam kui pooled lõpetanutest (56%). Lisaks oleks vajanud õppekorralduslikes küsimustes nõustamist veel 36%. Seega võib väita, et õppekorralduslikes küsimustes vajavad õpingute vältel nõustamist pea kõik üliõpilased (92%) ja nõustamist kasutanuid on enam kui mittekasutanuid.

Ka üksikute õppekorralduslike küsimuste puhul on nõustamist kasutanute hulk enamasti suurem võrreldes nõustamist vajanutega (joonis 19). Erandiks on vaid nõustamisvajadus konfliktide lahendamisel õppejõudude ja ülikooli personaliga, mis on suurem vastavat nõustamist kasutanutest (5%).

Joonis 19 Nõustamise kasutamine ja selle vajalikkus õppekorralduslikes küsimustes (% , n=1679)

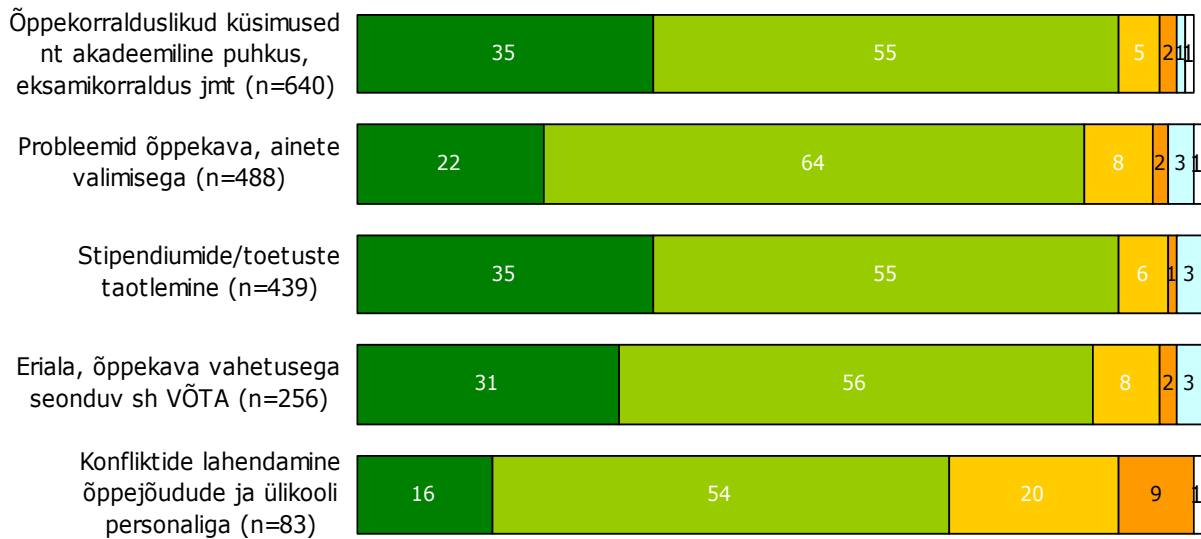

Levinuim on nõustamise kasutamine õppetöö korralduslikku poolt puudutavates küsimustes nagu akadeemiline puhkus, eksamikorraldus, õpingute pikendamine jms.

Kõrgkoolidest on nõustamist mõnevõra enam kasutanud Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli lõpetanud, vähem Tallinna Ülikooli lõpetanud.

Nõustamist kasutanute rahuloluhinnangud on toodud [joonisel 20](#). Enam on rahulolematuid saadud nõustamisega konfliktide lahendamisel õppejõudude ja ülikooli personaliga.

Joonis 20 Rahulolu nõustamisega õppekorralduslikes küsimustes (% vastavat nõustamist kasutanutest)

■ Väga rahul ■ Pigem rahul ■ Pigem mitte rahul ■ Üldse mitte rahul □ Ei oska öelda □ Vastamata

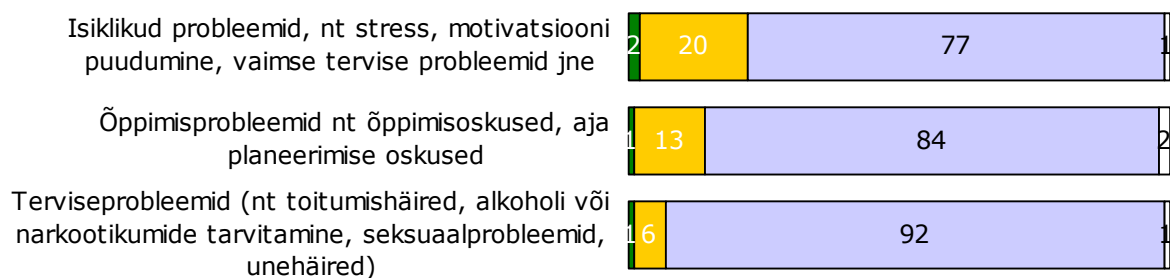
Rahulolu saadud nõustamisega ei erine kõrgkooliti.

2. 4.3 Nõustamine psühholoogilist laadi probleemide korral

Seda liiki nõustamist kasutanuid oli kõige vähem- vaid 3% lõpetanutest. Samas vajas seda mingi probleemi korral veerand lõpetanutest. Just psühholoogilist laadi nõustamise korral on käärid teenuse kasutamise ja vajaduse vahel kõige suuremad.

Eriti tuntakse vajadust nõustamise järgi isiklike probleemide korral (joonis 21).

Joonis 21 Nõustamise kasutamine ja selle vajalikkus psühholoogilist laadi probleemide korral (% , n=1679)

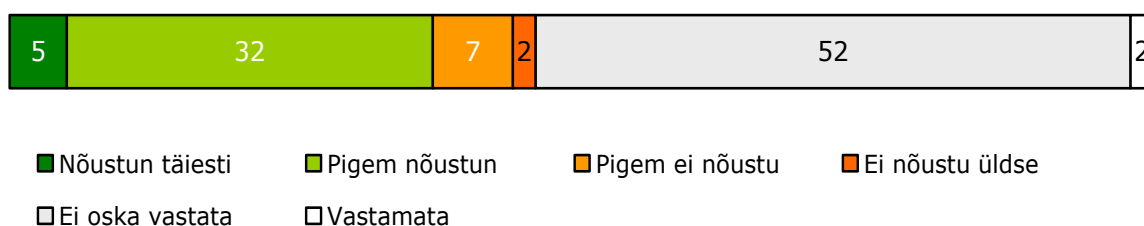

■ Kasutasin nõustamist ■ Tundsin vajadust ent ei kasutanud ■ Ei vajanud □ Vastamata

Ligikaudu 2/3 nendest, kes kasutas erinevat liiki psühholoogilist nõustamist, jäi saadud nõustamisega ka rahule.

Lõpetanutel paluti hinnata ka oma rahulolu nõustamisteenusega ülikoolis üldiselt. Tulemused on toodud [joonisel 22](#).

Joonis 22 Nõustumine väitega: Olen rahul nõustamisteenusega oma ülikoolis (% kõikidest vastanutest)

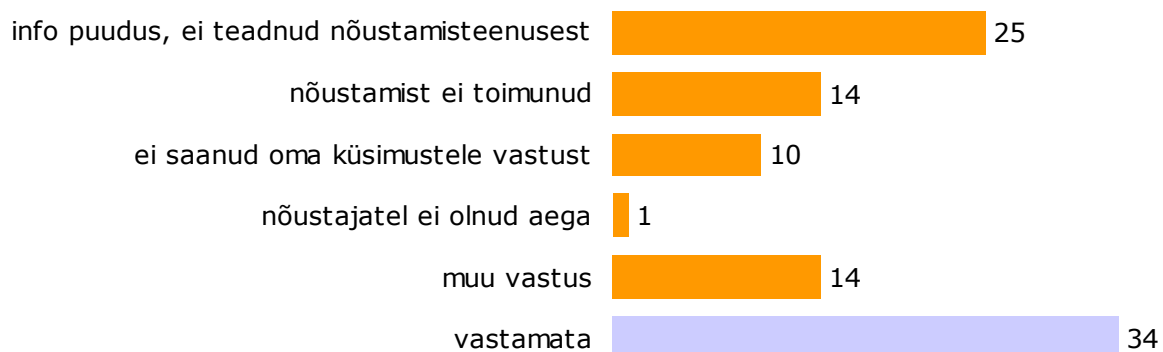

Enam kui pooled lõpetanutest ei oska oma rahulolu nõustamisteenusega hinnata. Kõrgkooliti varieerub see protsent 43% Eesti Kunstiakadeemia puhul kuni 61%-ni Tallinna Ülikooli lõpetanute puhul.

Olulised erinevused erinevate kõrgkoolide lõpetanute rahulolus oma kõrgkooli nõustamisteenusega puuduvad.

Nendel, kes polnud rahul oma ülikooli nõustamisteenusega, paluti põhjendada oma seisukohta. Tulemused on toodud [joonisel 23](#).

Joonis 23 Miks pole rahul oma ülikooli nõustamisteenusega? (% rahulolematutest, n=149)

Ka rahulolematuse nõustamisega seondub paljudel juhtudel infopuuduse/vähese teadlikkusega nõustamisest. Teiseks sagedamini mainitud rahulolematuse põhjuseks on nõustamise mittetoimumine, oma küsimustele vastuse mittesaamine.

SEEGA: Nõustamisvõimalustest oma ülikoolis ollakse vähe teadlikud, need on suurema osa lõpetanute jaoks tundmatud. Ka nõustamise kasutajaskond on hetkel väike – enim kasutatakse nõustamist õpikorralduslike probleemide korral (56%). Selles osas võidakse nõu saada ka otse oma õppevaldkonna, -suuna õppejõududelt või õppekorraldusega tegelevatelt isikutelt.

Karjäärinõustamise ja psühholoogilise nõustamise kasutamine on oluliselt vähem levinud (vastavalt 16% ja 5%) Samal ajal ületab just nende nõustamisliikide puhul nõustamist vajanute hulk (vastavalt 41% ja 25%) oluliselt nõustamisel käinuid.

Võrreldes aasta varem lõpetanute hinnangutega pole olulist nihet nõustamisteenuste tuntuses ja sellele antud hinnangutes toimunud.

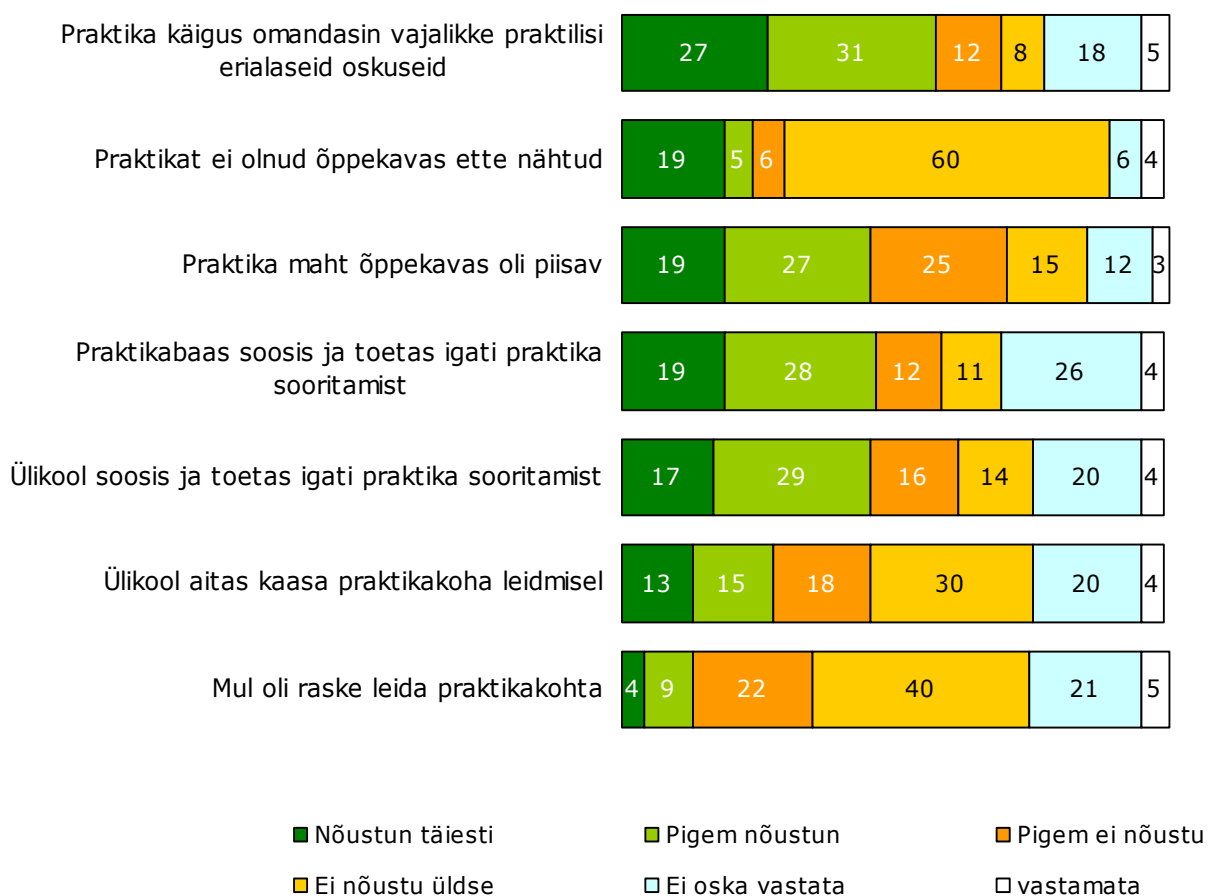
2.5 Hinnangud praktikale

Oluline kitsaskoht, mida toodi välja nii seoses õppekava kui õppejõududega, oli õpingute vähene seostamine tööelu ja praktikaga.

Ligikaudu veerandil vastanutest polnud praktikat õppekavas ette nähtud. Selle mahtu õppekavas hindas ebapiisavaks või ei osanud anda hinnangut üle poole lõpetanutest (57%). Suurimad erinevused praktika mahule on sõltuvalt õppesuunast. Sagedamini hindavad praktika mahtu õppekavas piisavaks õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste, äriduse ja halduse, isikuteeninduse, füüsiliste loodusteaduste ja sotsiaalteenuste õppesuuna esindajad (nõustujate ja mittenõustujate suhe 60:25%).

Teise äärmuse moodustavad sotsiaal- ja käitumisteaduste, keskkonnakaitse, matemaatika ja statistika, õiguse ja humanitaaria õppesuuna esindajad, kellest vaid alla veerandi nõustus, et praktika maht õppekavas on piisav ja enam kui pooled polnud selle väitega nõus.

Joonis 24 Nõustumine erinevate väidetega kõrgkoolis toimunud praktika kohta (% , n=1679)

Suurem osa nendest, kel oli olnud praktika, leidis, et selle käigus omandas ta vajalikke praktilisi erialaseid oskusi. Just selle väite osas ületas nõustujate osakaal kõige enam mittenõustujaid (nõustujate ja mittenõustujate saldo +38%).

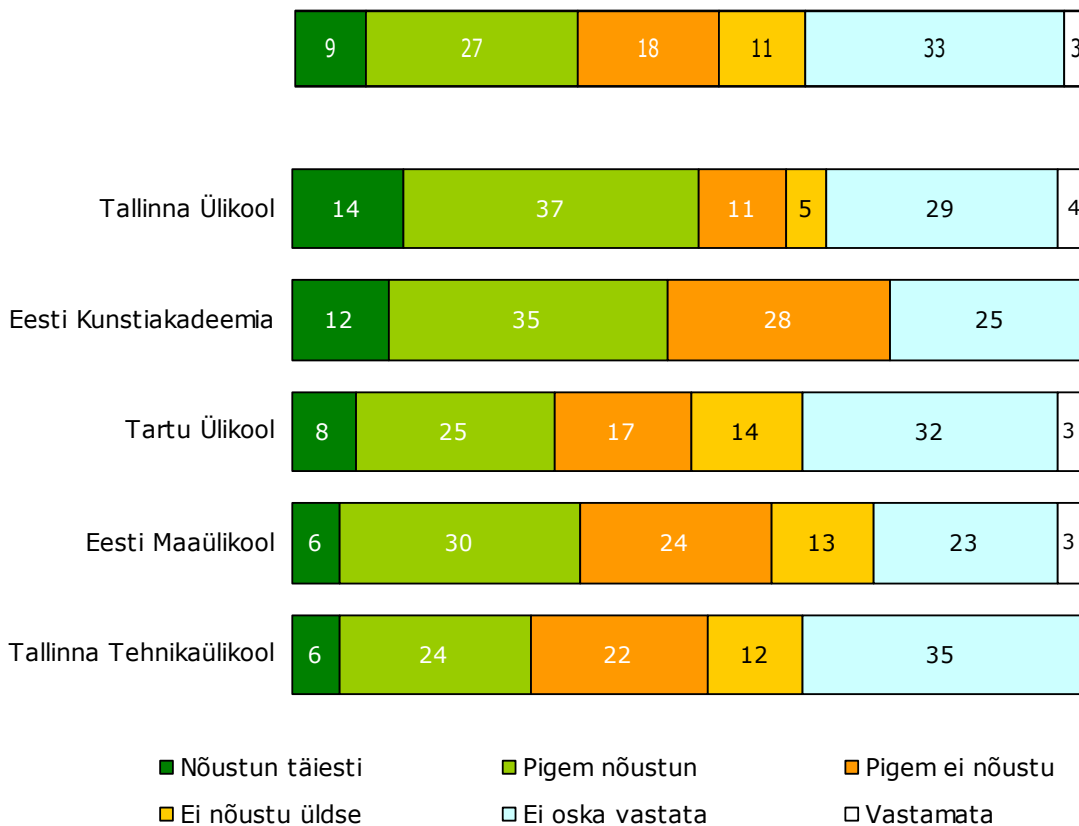
Leiti, et nii praktikabaas kui ülikool soosivad enamasti praktika soetamist juhul kui see on õppekavas ette nähtud. Siiski ei aita ülikool enamasti kaasa praktikakoha leidmisel. Seda eriti Tallinna Tehnikaülikooli lõpetanute hinnangul. Tulenevalt situatsioonist tööjõuturul polnud praktikakoha leidmine enamiku 2006. aastal lõpetanute jaoks siiski raske.

Oma rahulolu praktikavõimalustega ei osanud hinnata enam kui kolmandik kõikidest lõpetanutest (joonis 25). See on enam kui aasta tagasi. Vähenenud on ka nende lõpetanute hulk, kes on rahul praktikavõimalustega. Kui 2005. aastal lõpetanute seas oli praktikavõimalustega rahulolijaid 15% võrra enam kui rahulolematuid, siis 2006. aastal ületab rahulolijate osakaal rahulolematuid vaid 7% võrra.

Kõrgkoolidest eristub mõnevõrra positiivsemalt Tallinna Ülikool, seda tänu õpetajakoolituse õppesuuna lõpetanute positiivsematele hinnangutele.

Joonis 25 Nõustumine väitega: olen rahul praktikavõimalustega (%)

Kõik lõpetanud:

Praktikavõimalustega rahulolematutel paluti ka oma hinnangut põhjendada. Tulemused on toodud [joonisel 26](#).

Joonis 26 Miks pole rahul praktikavõimalustega (% , n=477)

Nagu selgub joonisel toodust, ei oska praktika kohta tegelikult hinnangut anda ka suur osa praktikavõimalustega rahulolematutest (vastamata, praktikat ei olnud, ei pidanud reaalselt midagi tegema jmt)

Teine probleemide ring seoses praktikaga puudutab vajadust ise leida praktikakoht, kooli vähest aktiivsust praktika korraldamisel ja vastavate võimaluste väljapakumisel.

SEEGA: *Praktikavõimalused ja praktika sisuline korraldus on ka 2006. aasta lõpetanute hinnangul üks õppetöö kitsaskohti. Võrreldes 2005. aasta lõpetanutega on kasvanud nende hulk, kellel puudus sisuliselt praktika, samuti on positiivsete hinnangute hulk vähenenud.*

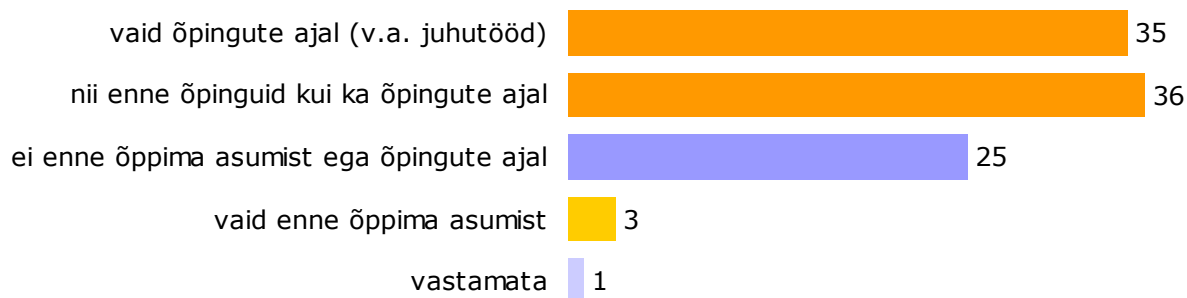
2.6 Töötamine õpingute ajal

Ligi kolmveerand lõpetanutest on ühitanud õpinguid kõrgkoolis töötamisega. Pea võrdsest on õpingute kõrval töötanute seas neid, kes töötasid juba enne kõrgkooli asumist ja neid, kes asusid tööle alles õpingute kõrvalt ([joonis 27](#)).

Enne kõrgkooli lõpetamist ei omanud töökogemust vaid veerand vastanutest.

Joonis 27 Seotus tööga õpingute ajal ja enne seda (% , n=1679)

Töötasin...

Kõige sagedamini on **õpingute ajal** töötanud Tallinna Ülikooli (84%) ja Tallinna Tehnikaülikooli (80%) lõpetanud, oluliselt vähem aga Eesti Maaülikooli (53%) ja Tartu Ülikooli lõpetanud (64%) Seejuures on Tallinna Tehnikaülikoolist enam tööle siirdunud alles õpingute ajal (50%) samal ajal kui Tallinna Ülikooli lõpetanutest töötasid enam kui pooled juba enne õpinguid ja ka õpingute ajal (57%).

Töökogemust ei omanud lõpetamise hetkeks ligi pooled Maaülikooli, kolmandik Tartu Ülikooli ja 13-18% Tallinnas paiknevate kõrgkoolide lõpetanutest.

Töökogemus on sagedamini olemas eestlastel (76%) võrreldes muu emakeelega lõpetanutega (70%). Seda tulenevalt viimaste sagedasematest õpingute jätkamisest vahetult pärast kõrgkooli ja riigieelarvelistel õppekohtadel.

Vaadates, kuidas hindasid erinevate õppeastmete lõpetanud oma töötamist, eristuvad töökogemuse puudumise poolest bakalaureuseõppe lõpetanud (nii 3+2 kui 4+2 õppekava). Lõpetamisel ei ole tööga kokku puutunud kolmandik 3- aastase bakalaureuseõppe lõpetanutest.

Mõningases ülekaalus on õpingute ajal töötamine täiskoormusega ([joonis 28](#)). Enam on osakoormusega töötanud 3-aastase bakalaureuseõppe lõpetanute seas (61%)

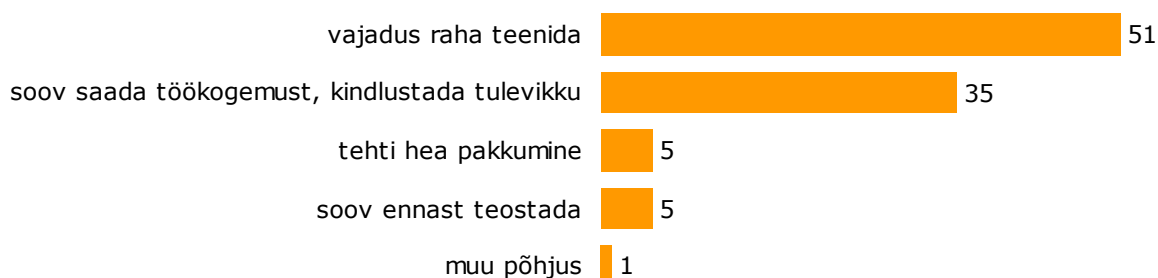
Joonis 28 Töökoormus õpingute ajal töötades (% õpingute ajal töötanutest, n=1191)

Osalise koormusega töötanuid on oluliselt enam nende seas, kes lõpetasid kõrgkooli riigieelarvelisel kohal (75%) ja täiskoormusega töötamist nendel, kelle õppekoht oli riigieelarveväline (61%).

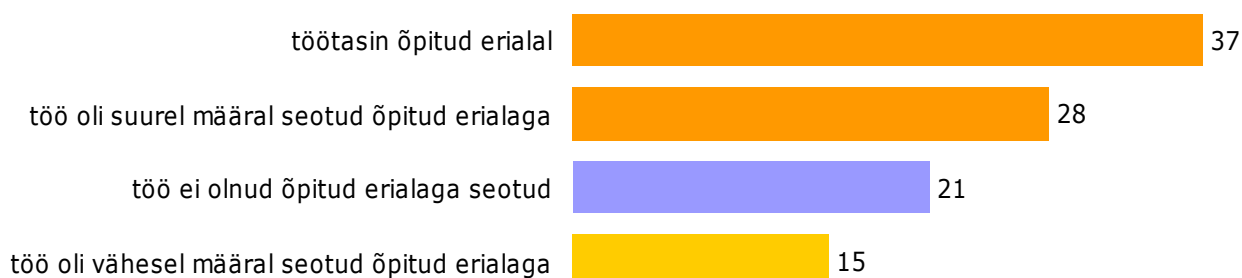
Kõige sagedamini toodi õpingute ajal töötamise peamise põhjusena esile vajadust raha teenida ja soovi saada töökogemust tuleviku tarbeks (joonis 29). Võrreldes teiste õppeastmetega oli raha teenimise vajadust sagedamini esile toodud bakalaureuseõppe lõpetanute poolt.

Joonis 29 Õpingute ajal töölemineku peamised põhjused (% õpingute ajal tööle asunutest, n= 584)

Kõikidelt, kes olid õpingute vältel töötanud, küsiti nende töö seotust õpitava erialaga. Ligi kahel kolmandikul oli töö otseselt või suurel määral seotud õpitava erialaga. (joonis 30) Olulised erinevused töö seotuses erialaga sõltuvalt kõrgkoolist puudusid. Vähem on töö seotud erialaga bakalaureuseõppe lõpetanutel (veidi üle poolte).

Joonis 30 Töö seotus erialaga (% õpingute ajal töötanutest, n=1191)

Ka muu emakeelega lõpetanud on võrreldes eestlastega sagedamini teinud õpingute ajal mitteerialast tööd. (vastavalt 20% eestlastest ja 30% muu emakeelega lõpetanutest).

SEEGA:

Osa lõpetanutest saab vajaliku töökogemuse õpingute ajal töötades. Ligi kolmveerand kõikidest lõpetanutest omab töökogemust, enam kui pooled neist ka enne õpingute alustamist. Erialaga on õpingute kõrvalt tehtav töö suuremal või vähemal määral seotud ligikaudu 2/3 lõpetanutest. Siiski domineerib õpingute ajal tööle asunute puhul vajadus raha teenimiseks (51%) töökogemuse saamise (35%) ja eneseteostuse ees (5%). See tähendab, et erialase praktika vajadus on olemas vaatamata töötamisele. Eriti vajavad praktikat tööturule sisenemiseks need noored, kel puudub töökogemus ja vene emakeelega noored, kes sagedamini töötavad õpingute ajal mitteerialasel tööl.

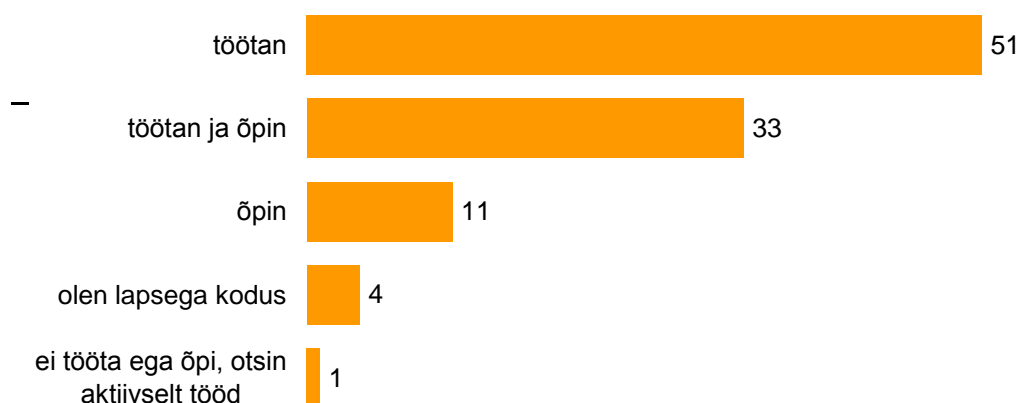
---

3 Kõrgkooli erinevate õppeastmete lõpetanute edasine tegevus

2006. aasta lõpetanutest on enam kui pooled (51%) oma õpingud praeguse seisuga lõpetanud ja valdavalt siirdunud tööle, 33% töötab ja õpib, 11% kõikidest lõpetanutest jätkab kas ainult õpingutega või õpib lapsega kodusoleku kõrvalt.

Kokku on lõpetanute seas tööga seotud isikuid 84% ja õpingutega seotuid 44%.

Joonis 31 Lõpetanute praegune tegevus (% , n=1679)

Keskmisest enam on aasta pärast kooli lõpetamist üksnes tööga seotud lõpetanuid Tallinna Ülikoolis (74%) ja Tallinna Tehnikaülikoolis (63%). Tartus paiknevate kõrgkoolide lõpetanute seas on ülekaalus õpingute jätkajad.

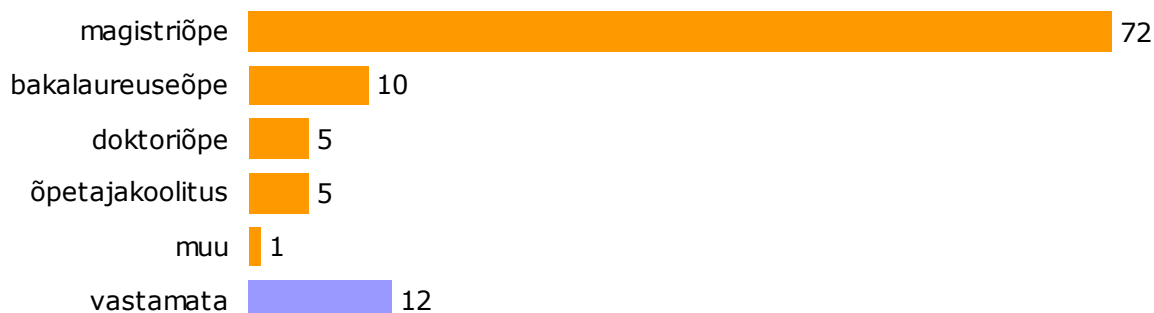
3.1. Õpingute jätkamine koheselt pärast ühe õppeastme lõpetamist

Kõikidest lõpetanutest **jätkas kohe õpinguid 44%**, so alla poole. Oluliselt sagedamini jätkavad õpinguid bakalaureuseõppe 3+2 õppekava lõpetanud (63%). Bakalaureuseõppe 4+2, magistriõppe 4+2 ja integreeritud õppekava lõpetanute seas on õpingute jätkajate osakaal vastavalt 31%, 33% ja 37%, so oluliselt madalam. Rakenduskõrghariduse, magistriõppe 3+2 õppekava ja õpetajakoolituse lõpetanutest jätkab õpinguid 21-23%.

Bakalaureusekraadi omanike suure osakaalu tõttu vastanute seas on ülekaalukalt populaarseim õpingute jätkamine magistriõppes ([joonis 32](#))

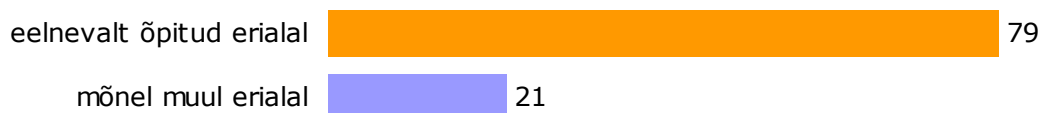

Joonis 32 Õpingute jätkamine erinevatel õppeastmetel (% õpingute jätkajatest, n=734)

Suurem osa koheselt õpingute jätkajatest õpib samal erialal ([joonis 33](#)).

Joonis 33 Õpingute jätkamine ... (% , n=734)

Õpinguid jätkatakse:

- 3+2 bakalaureuseõppe puhul enamasti magistriõppes ja samal erialal (82%).
- 4+2 bakalaureuseõppe puhul samuti sagedamini magistriõppes (doktoriõppes üle 4%), kuid teisel erialal jätkajaid on selle õppeastme puhul võrreldes keskmisega oluliselt enam, 40%.
- Magistriõppe lõpetanute seas jätkatakse koheselt õpinguid enim doktoriõppes, eriti 4+2 magistriõppe lõpetanute poolt. 3+2 magistriõppe lõpetanud jätkavad õpinguid ka teisel erialal (33%) bakalaureuse- või magistriõppes.

Kõikidest eriala vahetanutest õpib hetkel 72% magistriõppes, 10% bakalaureuseõppes.

Oluline erinevus õpingute jätkamises on sõltuvalt sellest, kas lõpetati riigieelarvelisel või tasulisel õppekohal. Riigieelarvelistel õppekohtadel õppinutest jätkab hetkel õpinguid 56%, tasulistel õppekohtadel õppijatest vaid 24%. Ka samal erialal jätkajate osakaal on riigieelarvelisel kohal lõpetanute puhul kõrgem (82%) võrreldes tasulisel õppekohal õpingute jätkajatega (70%).

Ka sõltuvalt kõrgkoolist on koheselt õpingute jätkajate osakaal erinev. Vaatamata sellele, et bakalaureuseõppe lõpetanute osakaalud kõrgkooliti on üsna sarnased. Tabelis 3 on toodud

koheselt pärast ühe õppeastme lõpetamist õpingute jätkajate osakaalud erinevates kõrgkoolides ning õpingute seotus lõpetatud erialaga.

Tabel 3 Mingi õppeastme lõpetanute õpingute jätkamine erinevates kõrgkoolides ja lõpetatud erialal.

	Jätkab õpinguid (% lõpetanutest)	Jätkab samas kõrgkoolis (% lõpetanutest/ õpingute jätkajatest)	Jätkab samal erialal (% lõpetanutest/ õpingute jätkajatest)
Tartu Ülikool (n=723)	51	42 / 81	41 / 80
Tallinna Tehnikaülikool (n=399)	36	31 / 86	30 / 82
Tallinna Ülikool (n=370)	27	20 / 75	16 / 59
Eesti Kunstiakadeemia (n=40)	43	35 / 81	30 / 68
<i>Eesti Maaülikool (n=146)*</i>	<i>69</i>	<i>65 / 95</i>	<i>64 / 94</i>
KÕIK	44	36/83	34/79

*Eesti Maaülikooli puhul iseloomustavad tabelis toodud protsendid vastanuid, tulemused ei pruugi kontaktandmete piiratuse tõttu olla üldistatavad kõikidele selle kõrgkooli lõpetanutele.

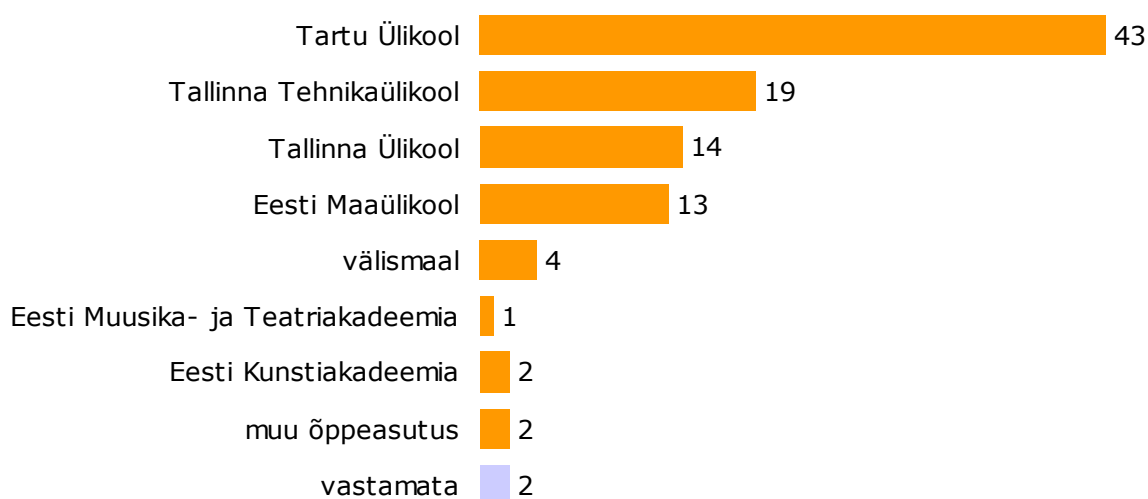
Sagedamini jätkasid kohe õpinguid Tartus paiknevate kõrgkoolide lõpetanud. Tõenäoliselt seonduv see erinevate töö saamise võimalustega - võrreldes Tartuga on Tallinnas paiknevate kõrgkoolide lõpetajad enam tööga hõivatud nii õpingute ajal kui ka pärast lõpetamist. Siiski ei seleta see kõiki erinevusi.

Oluliselt vähem jätkasid kohe pärast lõpetamist õpinguid Tallinna Ülikooli lõpetanud. Kindlasti mõjutab seda asjaolu, et just Tallinna Ülikoolis oli tasulistel õppekohtadel õppijate osakaal teistest oluliselt kõrgem, mistõttu on majanduslikel põhjustel koheselt õpingute jätkamine raskendatud. Tallinna Ülikooli lõpetanud on õpingute jätkamisel ka kõige vähem lojaalsed nii oma kõrgkoolile kui erialale – vaid kolmveerandi koheselt õpingute jätkajatest õpib ka hetkel Tallinna Ülikoolis, 59% samal erialal.

Eesti Maaülikooli mingi õppetase lõpetanute kõrge õpingute jätkajate osakaal ning seotus oma kõrgkooliga võib tuleneda selle kõrgkooli lõpetanute kontaktandmete eripärasest ja pole üldistatav kõikidele selle kõrgkooli lõpetanutele.

Üldpildi sellest, millise kõrgkooliga on 2006. aastal mingi õppetase lõpetanud oma õpingute jätkamisel seotud, annab [joonis 34](#).

Joonis 34 Õpingute jätkamine erinevates kõrgkoolides (% õpingute jätkajatest, n=734)

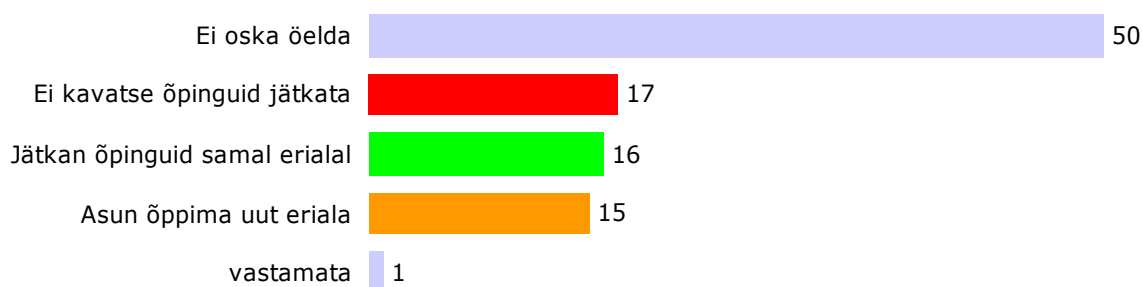

Tulenevalt asjaolust, et Tartu Ülikooli lõpetanud jätkavad sagedamini õpinguid võrreldes Tallinnas paiknevate kõrgkoolidel lõpetanutega ja osa teiste kõrgkoolide mingi õppeastme lõpetanuid siirdub samuti Tartusse, on Tartu Ülikool 2006. aasta lõpetanute seas eelistatuim õpingute jätkamise paik.

3.1.1 Õpingute jätkamine kavatsus edaspidi

Nende lõpetanute edasiste kavatsuste kohta, kes koheselt ei jätkanud õpinguid, saame ülevaate [jooniselt 35](#)

Joonis 35 Õpingute jätkamise kavatsus edaspidi hetkel õpingutega mitteseotud lõpetanutel (% , n=944)

Ülekaalukalt enam on hetkel mitteõppivate lõpetanute seas neid, kelle jaoks edasised plaanid pole selged. Oluliselt sagedamini pole edasise suhtes otsust teinud Tallinna Ülikooli lõpetanud (56%).

Õpingute mittejätamine seostub loogiliselt lõpetatud õppeastmega – mida kõrgem on lõpetatud õppeaste, seda enam on neid, kes ei kavatse õpinguid jätkata. Nii ei kavatse õpinguid jätkata vaid 12% bakalaureuseõppe lõpetanutest, magistriõppe ja bakalaureuse ja magistriõppe integreeritud lõpetanutest juba veerand.

Õpingute jätkamine samal erialal on vaid paari protsendi võrra eelistatum kui uue eriala valik. Selline minimaalne samal erialal õpingute jätkamist eelistajate hulk iseloomustab bakalaureuseõppe lõpetanuid (vastavalt 21% ja 18%). Magistriõppes lõpetanute eelistused edaspidise eriala valikul jaotuvad võrdselt vana ja uue eriala vahel.

SEEGA: Koheselt jätkavad õpinguid sagedamini need, kes on lõpetanud bakalaureuseõppe, õppinud riigieelarvelisel õppekohal, Tartus paiknevas kõrgkoolis.

Kõrgkoolidest eristub kõige väiksema koheselt õpingute jätkajate osakaalu poolest Tallinna Ülikool, seda vaatamata keskmisest suuremale bakalaureuseõppe lõpetanute osakaalule. Tallinna Ülikooli lõpetanud on õpingute jätkamisel ka kõige vähem lojaalsed oma kõrgkoolile ja õpitud erialale.

Hetkel õpingutega mitteseotud lõpetanutest poolte jaoks pole selge, kas nad edaspidi jätkavad õpinguid. 31% plaanib õpinguid jätkata. Nende seas on pea võrdselt samal eriala eelistajaid ja uuel erialal õppida soovijaid.

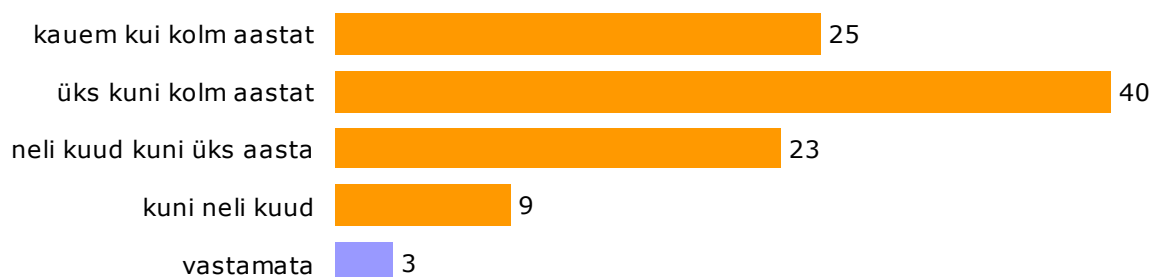
3.2 Siirdumine tööturule ja lõpetanute töökohad

3.2.1 Lõpetanute töökohtade omandivorm, töötajate arv ja piirkond

Küsitlusperioodil töötas 84% 2006. aasta lõpetanutest. Lisaks otsis aktiivselt tööd veel 10%. Oluliselt suurem on aktiivselt tööd otsivate lõpetanute hulk muu emakeelega lõpetanute seas, ulatudes 19%-ni.

Vaadates töötavaid lõpetanuid, on suurem osa oma praegusel ametikohal alustanud tööd juba varasemal ajal õpingute kõrvalt, mitte pärast lõpetamist (joonis 36) .

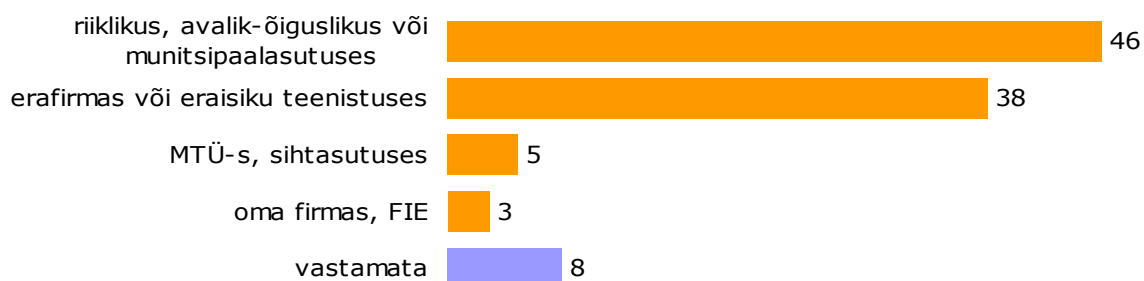
Joonis 36 Praeguses ametis töötatud aeg (% , n=1405)

Kõige enam on juba pikemat aega töötanud Tallinna Ülikooli lõpetanute seas (43% kauem kui kolm aastat). Alla aasta on töötanud praegusel ametikohal enam kui kolmandik Tallinna Tehnikaülikooli (38%) ja ligi kolmandik Tartu Ülikooli lõpetanutest.

Kõige enam kõrgkooli lõpetanuid on hõivatud riigi, avalik-õiguslikus või munitsipalaasutuses (joonis 37)

Joonis 37 Töötamine erineva omandivormiga ettevõtetes, asutustes (% , n=1405)

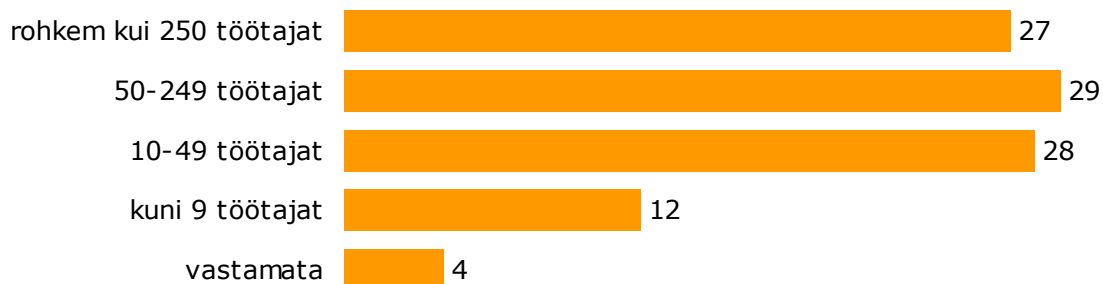
Keskmisest sagedamini on riigi- või munitsipalaasutuses leidnud tööd Tallinna Ülikooli lõpetanud (63%) ja ka Tartu Ülikooli ning Eesti Maaülikooli lõpetanud (55%). Erafirmad on oluliselt sagedamini töökohaks Tallinna Tehnikaülikoolis õppinute jaoks (66%).

Ka muu emakeelega lõpetanud on võrreldes eestlastega sagedamini rakendust leidnud erafirmas või eraisiku teenistuses (56% võrreldes eestlaste 39%).

Ettevõtte/asutuse töötajate arv, kus mingi õppeastme lõpetanud on rakendust leidnud, on toodud joonisel 38.

Joonis 38 Rakenduse leidmine erineva töötajate arvuga ettevõtetes/asutustes (% töötavatest lõpetanutest , n=1405)

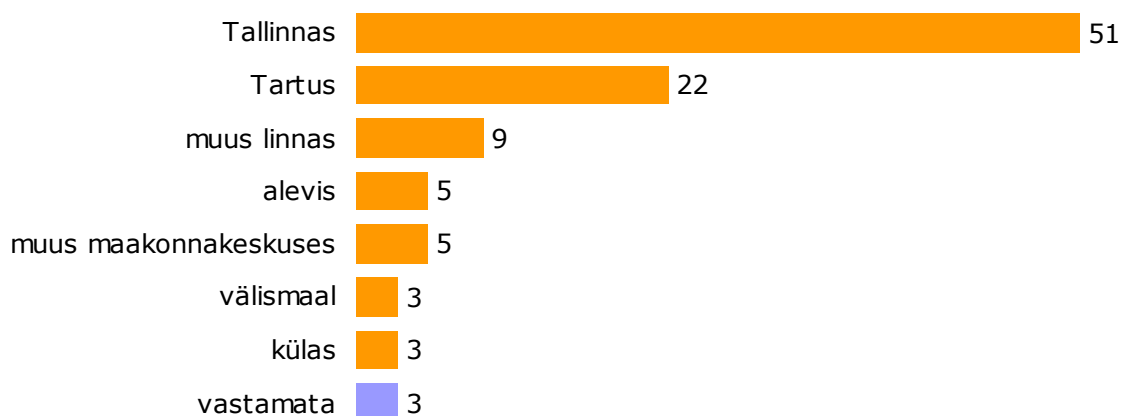

Lõpetanute jaotumine erineva töötajate arvuga ettevõtete/asutuste vahel on küllalt ühtlane, vähem lõpetanuid on siirdunud tööle vaid kuni 9 töötajaga mikroettevõttesse.

Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli lõpetanud on enam hõivatud suurema töötajate arvuga ettevõtetes, Tallinna Ülikooli lõpetanuid töötab enam (38%) 10-49 töötajaga ettevõtetes/asutustes.

Enamik lõpetanutest on töökoha leidnud linnades, Tallinnas ja Tartus kokku ligi kolmveerand (joonis 39). Sagedamini on Tallinnas töö leidnud muu emakeelega lõpetanud (67%).

Joonis 39 Lõpetanute töökohtade jaotumine erinevates asulatüüpides (% tööleasunutest, n=1405)

:

Vaid 8% on töökoht maa- asulas. Enam on maale siirdunud Tallinna Ülikooli lõpetanuid (16%). Välismaal töötab vastanutest 3%, neist kolmandik Soomes. Teised riigid töökohana on oluliselt vähem esindatud.

Välismaal töötajate seas on enam muu emakeelega lõpetanuid (7%). Mõnevõrra enam on välismaale siirdunud ka need, kes juba erialavalikul pidasid silmas välismaal töötamise võimalust. Enamikul polnud see kavatsus vähemalt küsitluse toimumise ajal veel realiseerunud.

Erinevate kõrgkoolide lõpetanute jaotumisest piirkonniti annab ülevaate järgnev tabel. Eesti Kunstiakadeemia lõpetanuid pole tabelisse lisatud väikese vastanute arvu tõttu.

Tabel 4 Lõpetanute töökohtade jaotumine piirkonniti

Töökohta piirkond/Ülikool	TTÜ %, n=366	TLÜ %, n=322	TÜ %, n=591	EMU, %, n=97	% tööle suundunutest n=1405
Põhja-Eesti (Harju-, Rapla-, Järvamaa)	90	65	35	9	56
Lääne-Eesti (Saared, Lääne- ja Pärnumaa)	2	11	5	3	5
Tartu piirkond (Tartu- ja Jõgevamaa)	1	5	41	65	24
Lõuna-Eesti (Põlva-, Valga-, Viljandi-, Võrumaa)	1	4	7	10	5
Virumaa (Lääne- ja Ida-Virumaa)	2	7	6	3	4
<i>Vastamata+välismaa</i>	<i>1+2</i>	<i>3+4</i>	<i>2+5</i>	<i>10</i>	<i>3+3</i>
Kokku	100	100	100	100	100

Põhiosa lõpetanutest siirdub tööle oma kõrgkoolile lähimasse piirkonda. Tartu Ülikooli lõpetanute jaoks on teiseks tõmbekeskuseks Põhja-Eesti.

3.3.2 Kõrgkooli lõpetanute töötamine erinevate tegevusvaldkondade ettevõtetes, asutustes

Töötavate lõpetanute hõivatuses erinevates tegevusvaldkondades annab esmase ülevaate joonis 40. Ettevõtete, asutuste tegevusvaldkonnad on järjestatud sinna tööle suundunud lõpetanute hulga alusel.

Joonis 40 Kõrgkooli lõpetanute töötamine erineva tegevusvaldkonnaga ettevõtetes, asutustes (% töötavatest lõpetanutest, n= 1405)

Võrreldes 2005. aastaga on muutused 2006. aasta lõpetanute töölesuundumises erineva tegevusaladega ettevõtetesse väga väikesed – enamikul juhtudest on lõpetanute jaotumine tegevusvaldkonniti sama või minimaalsete erinevustega.

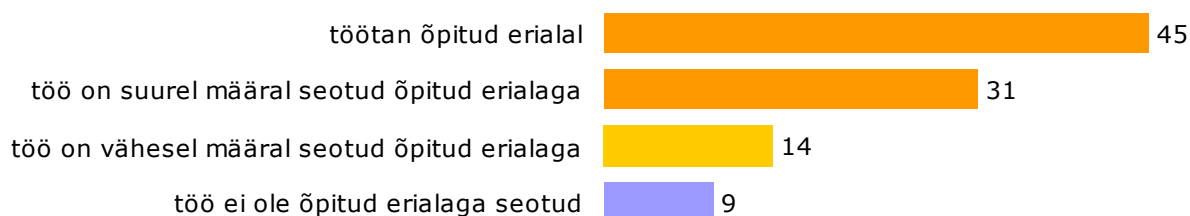
Ainuüksi töökoha tegevusvaldkonna alusel pole võimalik teha järeldusi erialal töötamise kohta. Paljude õppevaldkondade puhul on iseendastmõistetav lõpetanute tööleasumine erinevate tegevusvaldkondade ettevõtetes/asutustes. Seega iseloomustab joonisel toodu lõpetanute

tööleasumist erinevatesse valdkondadesse, kuid ei anna piisavalt teavet nende töötamisest omandatud erialal.

Vastanutel paluti ka hinnata, mil määral nende praegune põhitöö on seotud lõpetatud erialaga. Tulemused on toodud [joonisel 41](#). Kolmveerand lõpetanutest töötab oma õpitud erialal või on töö suurel määral seotud õpitud erialaga. Mida kõrgem õppetase on lõpetatud, seda tõenäolisem on ka töö seotus erialaga.

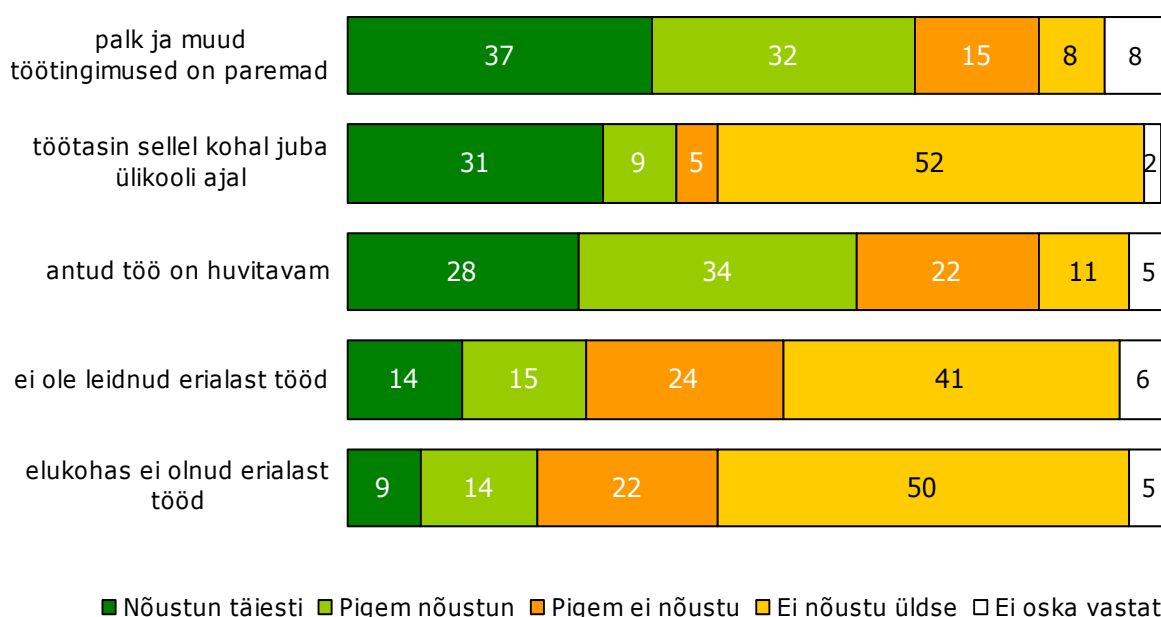
Sagedamini töötavad õpitud erialal bakalaureuse ja magistriõppe integreeritud õppeastme (84%), doktoriõppe (76%) ja rakenduskõrghariduse omandanud (53%). Kõrgkoolidest eristub sagedasema töötamisega erialal vaid Eesti Teatri- ja Muusikaakadeemia (61%).

Joonis 41 Praeguse töökoha seotus erialaga (% , n= 1405)

Nendel, kelle töö oli vähesel määral või polnud üldse erialaga seotud, paluti hinnata nõustumist erinevate väidetega erialal mittetöötamise põhjuste kohta. Tulemused on toodud [joonisel 42](#).

Joonis 42 Erialal mittetöötamise põhjused (% nendest, kelle töö on vähesel määral või üldse mitte seotud õpitud erialaga, n=318)

Kõige sagedamini on erialal mittetöötamine seotud praeguse töökoha poolt paremate tingimuste pakkumisega, samuti huvipakkuvusega. Oluline on ka juba ülikooli ajal erialaga mitteseotud töö jätkamine.

Muude põhjustena nimetati veel vale eriala valikut, praeguse töö vahelduse pakkumist, suutmatust konkureerida lõpetatud erialal, soovi otsida erialast tööd alles pärast järgmise astme lõpetamist, praeguse tööga kaasnevat kõrgemat positsiooni jne.

Enne kui vaatame lõpetanute töötamist erinevate tegevusvaldkondade ettevõtetes, asutustes õppevaldkonniti, toome ära õppevaldkondade lõpetanute hinnangud oma praeguse töö seotuse kohta erialaga (tabel 5)

Tabel 5 Erinevate õppevaldkondade lõpetanute hinnangud oma töö seotusele erialaga (% vastava õppevaldkonna töötavatest vastanutest)

	Kuivõrd on Teie praegune põhitöö seotud õpitud erialaga?				
	vastamata	töötan õpitud erialal	suurel määral	vähesel määral	ei ole seotud
Õppevaldkond					
Õigus	2	62	20	11	5
Tervis ja heaolu	3	62	17	9	8
Arhitektuur ja ehitus		63	23	3	10
Haridus		61	23	6	9
Loodus- ja täppisteadused	3	50	30	10	9
Ajakirjandus ja infolevi		41	23	32	3
Tehnikaalad	2	33	42	18	5
Tootmine ja töötlemine	7	41	30	19	3
Teenindus	3	41	32	12	12
Sotsiaal- ja käitumisteadused		37	39	18	5
Ärindus ja Haldus	2	27	44	20	7
Humanitaaria ja kunstid	2	36	28	20	15
Põllumajandus	8	33	28	11	20

Valdavalt töötavad erialasel või suurel määral erialaga seotud töö: õiguse, tervise ja heaolu, arhitektuuri ja ehituse, hariduse, loodus- ja täppisteaduste õppevaldkonna lõpetanud.

Suhteliselt vähene seotus erialaga iseloomustab humanitaaria ja kunsti ning põllumajanduse õppevaldkondade lõpetanute tööd.

Ülevaate sellest, milliste tegevusvaldkondade ettevõtetes või asutustes on erinevate õppesuundade lõpetanud leidnud just erialast rakendust, saab [tabelist 6](#)

Ridades on toodud õppesuundade lõpetanute osakaalud, kes teevad erialast või erialaga lähedast tööd erinevate tegevusvaldkondade ettevõtetes. Iga rea viimane lahter näitab nende hulka vastaval õppesuunal, kelle töö on erialaga seotud vaid vähesel määral või pole üldse seotud erialaga.

Tabeli lugemise lihtsustamiseks on 40% suuremad näitajad toodud tumeda oranziga taustal, vahemikku 25%-40% jäävad näitajad keskmise oranziga taustal ja vahemikku 15%-24% jäävad näitajad kollasel taustal.

Tabel 6 Erinevate õppesuundade lõpetanute töö seotus erialaga erinevate tegevusvaldkonna asutustes ja ettevõtetes (rea % töötavatest lõpetanutest, n= 1405)

	Arv	Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne (sh veterinaaria)	Haridus	Veendus ja veendust abistavad tegevusalad (sh turism)	Ehitus	Arvutid ja nendega seotud tegevus	Teadus- ja arendustegevus	Õigusabi	Ühiskonna-, sotsiaal- ja isikuteenindus	Avalik haldus ja riigikaitse; kohustuslik sotsiaalkindlustus	Arhitekti- ja inseneritöö ning nendega seotud tehniline nõus	Mujal liigitamata tootmine	Finantsvahendus	Elektrienergia-, gaasi- ja veevarustus	Muu tegevusala	EI TÖÖTA ÕPITUD ERIALAL
Tervis	58	74	3	2	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	3	7
Õpetajakoolitus ja kasvatusteadused	196	0	70	0	1	1	1	0	4	2	0	1	0	0	2	16
Transporditeenused	20	0	0	50	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	15	30
Arhitektuur ja ehitus	47	0	4	2	49	0	0	0	0	0	21	0	0	2	11	9
Arvutiteadused	109	0	5	3	1	45	4	0	4	3	1	1	11	0	5	14
Isikuteenindus	52	4	42	4	0	0	2	0	12	2	0	0	0	0	6	23
Bioteadused	61	11	10	0	0	0	36	0	10	2	0	0	0	0	10	21
Õigus	46	2	4	0	0	0	0	33	0	30	0	0	2	0	7	15
Keskonnakaitse	32	3	3	0	0	0	9	0	31	6	0	3	0	0	9	25
Kunstid	31	0	23	0	3	0	3	0	26	3	10	0	0	0	16	3
Füüsikalised loodusteadused	47	2	19	2	0	6	26	0	2	0	6	2	2	0	6	23
Ajakirjandus ja infolevi	32	0	19	0	3	0	0	0	25	9	0	0	0	0	3	38
Humanitaaria	132	0	25	0	0	0	8	0	14	2	0	1	0	0	4	43
Sotsiaalteenused	46	22	24	0	0	0	2	0	11	7	0	0	0	0	0	30
Tootmine ja töötlemine	56	0	7	0	4	2	5	0	2	2	11	20	0	2	20	23
Sotsiaal- ja käitumisteadused	125	5	10	1	1	0	6	0	8	14	1	2	15	1	14	22
Tehnikaalad	110	1	5	1	2	9	5	0	1	2	5	10	0	15	17	20
Ärindus ja haldus	215	3	9	1	4	2	2	0	5	13	0	1	10	0	20	27

Tabeli põhjal saab liialt väikese töötajate arvu tõttu iseloomustada vaid üldiseid tendentse – kuivõrd mingi õppesuuna lõpetanud on leidnud erialast või sellega lähedast tööd eri tegevusvaldkondades.

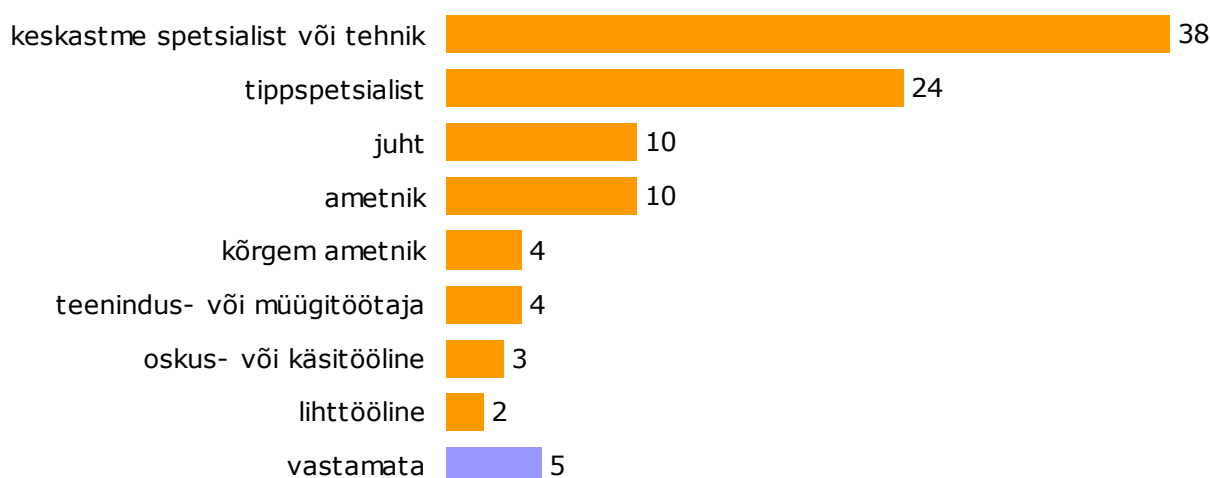
Nn. „oma tegevusvaldkonna” tööandjad on olemas tervise, õpetajakoolituse, transporditeenuste, arhitektuuri ja ehituse, arvutiteaduste ja isikuteeninduse õppesuunal, kuhu siirdub erialasele tööle 42-74% nende suundade lõpetanutest.

Ka bioteaduste, õiguse, keskkonnakaitse, kunsti, füüsikaliste loodusteaduste ja humanitaaria õppesuunal on vähemalt üks tegevusvaldkond, mille tööandjad pakuvad veerandile kuni 36% õppesuundade lõpetanutest erialast tööd. Siiski on just humanitaaria õppesuuna lõpetanute seas mitteerialasel tööl olijate osakaal suurim (43%).

3.3.3 Lõpetanute ametialane positsioon ja seda mõjutanud tegurid

Tööle siirdunud lõpetanute jaotus ametialase positsiooni alusel on toodud joonisel 43.

Joonis 43 Ametialane positsioon praegusel töökohal (% töötavatest lõpetanutest, n = 1405)

Olulisi erinevusi sõltuvalt kõrgkoolist lõpetanute ametipositsioonides ei esine. Mõnevõrra enam on keskastme spetsialisti või tehnikuna rakendust leidnud Tallinna Tehnikaülikooli ja Eesti Maaülikooli lõpetanud (vastavalt 44% ja 52%).

Lõpetatud õppeastmest sõltuvalt esinevad lõpetanu ametipositsioonides teatud erinevused. Sagedamini on:

- *tippspetsialistina* leidnud rakendust 4+2 magistriõpingud, bakalaureuse ja magistriõppe integreeritud õppekava (vastavalt 32% ja 31%) ja doktoriõppe (76%) lõpetanud.
- *juhina* magistriõppe 3+2 õppekava (21%) ja rakendusliku kõrghariduse (16%) lõpetanud.

Keskastme spetsialisti või tehnikuna töötavad oluliselt harvemini doktoriõppe lõpetanud (16%) ja ka 3+2 magistri lõpetanud (22%).

Vaadates lõpetanu isiklikku tausta, siis on juhina tööleasunute seas võrreldes keskmisega (28%) oluliselt enam mehi (44%). Teistel ametipositsioonidel töötamisel olulised erinevused soo lõikes puuduvad.

Ligikaudu 40% juhtidest, kõrgematest ametnikest ja tipp-spetsialistidest on vanemad kui 30 aastat samal ajal kui madalamatel ametipositsioonidel domineerivad nooremad. Vaid ametnike seas on enam kui 30 aastaseid veel alla veerandi, teistel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute seas veelgi vähem.

Teine oluline taustatunnus, mis eristab erinevatel ametipositsioonidel töötanuid, on varasem töökogemus. Kõrgematel ametipositsioonidel töötajatest on töökogemus 84-91% samal ajal kui madalamatel ametipositsioonidel töötavatest lõpetanutest omab töökogemust ~ kaks kolmandikku.

Suurimad erinevused lõpetanute ametipositsioonis esinevad aga sõltuvalt tööandja taustast, so sobiva kandidaadi valikul toimib tööturupoolne selektsioon vastavalt tööandjate ootustele.

Enim sõltub lõpetanu ametipositsioon selle ettevõtte või asutuse töötajate arvust, kuhu tööle siirduti.

Kuni 9 töötajaga ettevõttes/asutuses töötatakse võrreldes keskmisega sagedamini juhina, eriti kui on tegemist riigi- või munitsipaalasutuse, MTÜ-ga või oma firmaga.

10-49 töötajaga ettevõttes leitakse sagedamini rakendust ..

- ..keskastme spetsialistina juhul kui töö pole otseselt seotud erialaga ja ka ametnikuna kui õpitud on sotsiaalteadusi, äriandust ja õigust, humanitaarala, lõpetatud tervise ja heaolu õppesuund.
- ...tippspetsialistina juhul kui tegemist on erialase tööga ja eriti siis kui töö nõuab just seda haridust.

50-249 ja suurema töötajate arvuga ettevõtetes on lõpetanu ametipositsioon sõltuvuses selle ettevõtte tegevusalast:

- Avalikus halduses leitakse enim rakendust ametnikuna, kuid ka tippspetsialisti ja kõrgema ametnikuna.
- Arhitekti ja inseneritöö, samuti teadus- ja arendustegevuses on levinuim keskastme spetsialisti ja tipp-spetsialisti ametipositsioon.
- Suuremates isiku- ja äriteenindustevõtetes, töötlevas tööstuses, tervishoiu ja sotsiaalhoolekande, samuti põllumajanduse ja neid teenindavate tegevusalade puhul on keskmisest suurem tõenäosus pärast lõpetamist jätkata keskastme spetsialisti ametikohal. Oluliselt sagedamini töötatakse nendes valdkondades tippspetsialistina juhul kui õpitav eriala valiti põhjusel, et tunti end selles valdkonnas tugevana.

-
- Hariduses, veonduses ja seda abistavatel tegevusaladel, samuti metsamajanduses jätkatavad sagedamini tippspetsialistina need, kes nägid ala õppima tulles selles eneseteostusvõimalusi, teised on sagedamini keskastme spetsialistid.
  - Hulgi ja jaekaubanduse alal, mootorsõidukite ja kodumasinate remont, side ja telekommunikatsiooni, ehituse, reklaaminduse, hotellide ja restoranide puhul on analoogselt väikeettevõtetega suurim tõenäosus töötada juhina . Võrreldes keskmisega on nendes valdkondades enam ka teenindus- ja müügitöötajaid, oskustöötajaid.
  - Elektrienergia, gaasi ja vesivarustuse ning finantsvahenduse alal on võrreldes keskmisega oluliselt suurem keskastme juhi (üle poole) ja ka teenindus- müügitöötajana (9%) töötamise tõenäosus.

SEEGA:

Sõltuvalt isiklikust taustast: mida noorem ja vähesema töökogemusega on lõpetanu, seda tõenäolisemalt alustab ta pärast kooli lõpetamist madalamalt ametipositsioonilt.

Suurimad erinevused lõpetanute ametipositsioonis esinevad aga sõltuvalt tööandja taustast, so sobiva kandidaadi valikul toimib tööturupoolne selektsioon vastavalt tööandjate ootustele erinevalt väiksema ja suurema töötajate arvuga ettevõtetes ning tegevusaladel.

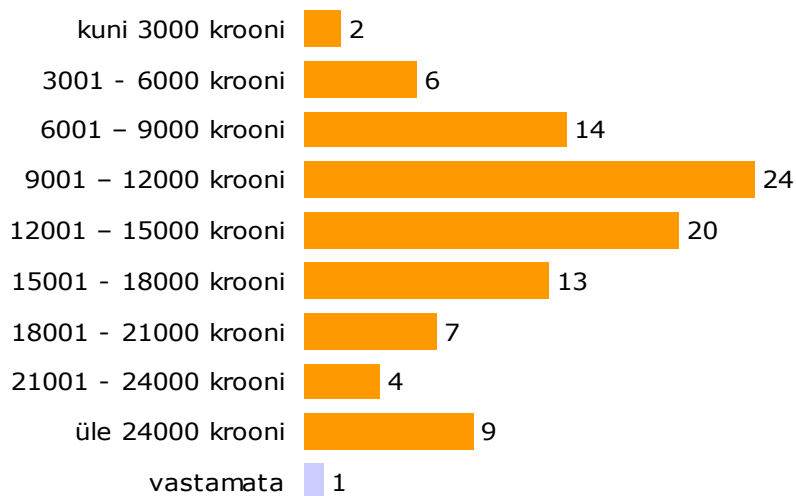
Juhi positsioonil jätkatakse pärast kõrgkoolis mingi õppetaseme lõpetamist tõenäolisemalt väikefirmades ja väikese töötajate arvuga riigi- või munitsipaalasutustes, seda eriti juhul kui ei omata varasemat töökogemust. Keskmistes ja suurema töötajate arvuga firmades sõltub lõpetanu ametipositsioon sellest, millises tegevusvaldkonnas tegutseb tööandja.

3.3.4 Lõpetanute töötasu

Lõpetanutelt küsiti nende brutopalgade suurust põhitöökohal. Tulemused on toodud joonisel 44. Kõige levinum töötasu suurus on vahemikus 9001-12 000 krooni, so küsitluse ajal Eesti keskmise palgaga ühes suurusjärgus. Toodud brutopalkade vahemike jaotused ei erine oluliselt eesti ja muu emakeelega lõpetanutel.

Joonis 44 Lõpetanute brutopalk nende põhitöökohal (% , n=1405)

Kõrgkoolidest eristuvad kõrgema palgatasemega Tallinna Tehnikaülikooli lõpetanud, (ligi kolmandiku töötasu ületab 18 000 krooni) ja madalama palgataseme poolest Eesti Kunstiakadeemia lõpetanud.

Enam kõrgepalgalisi on bakalaureuse- ja magistriõppe integreeritud õppekava lõpetanutel (~veerandi töötasu ületab 24 000 krooni). Doktorioõppe lõpetanute seas on vähem nii madala- kui kõrgepalgalisi lõpetanuid – 75% jääb brutopalk vahemikku 9001-18 000 krooni.

Olulised erinevused palgatasemes ilmsid sõltuvalt lõpetanu ametipositsioonist. Mida kõrgem on lõpetanu ametipositsioon, seda suurem on tema töötasu. Nii on kõige kõrgem palgatase juhtidel.

Brutopalk ületab 15 000 krooni:

- Ligi kahel kolmandikul juhtidest (sh 30% enam kui 24 000 krooni) ;
- Ligi pooltel kõrgematest ametnikest ja tippspetsialistidest;
- Veerandil ametnikest, keskastme spetsialistidest, teenindus- ja müügitöötajatest.

Oskustöötajate ning lihttöölise palgatase on tunduvalt madalam, esmajoones neil, kes jätkavad õpinguid (võimalik on ka osaajaga töötamine).

Palgatase erineb oluliselt ka sõltuvalt **lõpetatud õppesuunast**.

- Kõrgeim palgatase on tervise ja õiguse õppesuuna lõpetanutel (ligi kolmandiku brutopalk on enam kui 21 000 krooni)
- Arvutiteaduste; ärimise ja halduse, sotsiaal- ja käitumisteaduste, arhitektuuri ja ehituse ning transpordi õppesuuna lõpetanud on teine kõrge palgatasemega grupp (ligi veerandil ületab brutopalk 21 000 krooni). Selle grupi sees on omakorda suured palgaerinevused sõltuvalt ametipositsioonist:

-
- oluliselt enam madalapalgalisi on nende lõpetanute seas, kes töötavad keskastme spetsialisti või ametnikuna (pool grupist);
  - grupi üldise tasemega võrreldes on kõrgema palgatasemega nende õppesuundade tippspetsialistid ja kõrgemad ametnikud;
  - oluliselt kõrgem on palgatase aga juhtidel, teenindus- ja müügitöötajatel, oskustöötajatel ja lihttöölistel (40% ületab brutopalk 21 000 krooni)

Teiste õppesuundade lõpetanute palgatase on madalam keskmisest. Enam madalama ja vähem kõrgema palgaga lõpetanuid on õpetajakoolituse ja kasvatusteaduste ning matemaatika ja statistika õppesuunal.

3.4 Töökoha valik ja töö leidmiseks kasutatud viisid

3.4.1 Olulised tegurid töökoha valikul

Lõpetanutel paluti hinnata erinevate tegurite olulisust oma viimase töökoha valikul.

Tulemused on toodud joonisel 45.

Töökoha valikul võib välja tuua kolm gruppi tegureid, mida toodi esile erineva hulga lõpetanute poolt.

Esimese grupi moodustavad kõige sagedamini väga oluliseks peetud tegurid: töö huvipakkuvus, professionaalse arengu võimalus ja seotus erialaga.

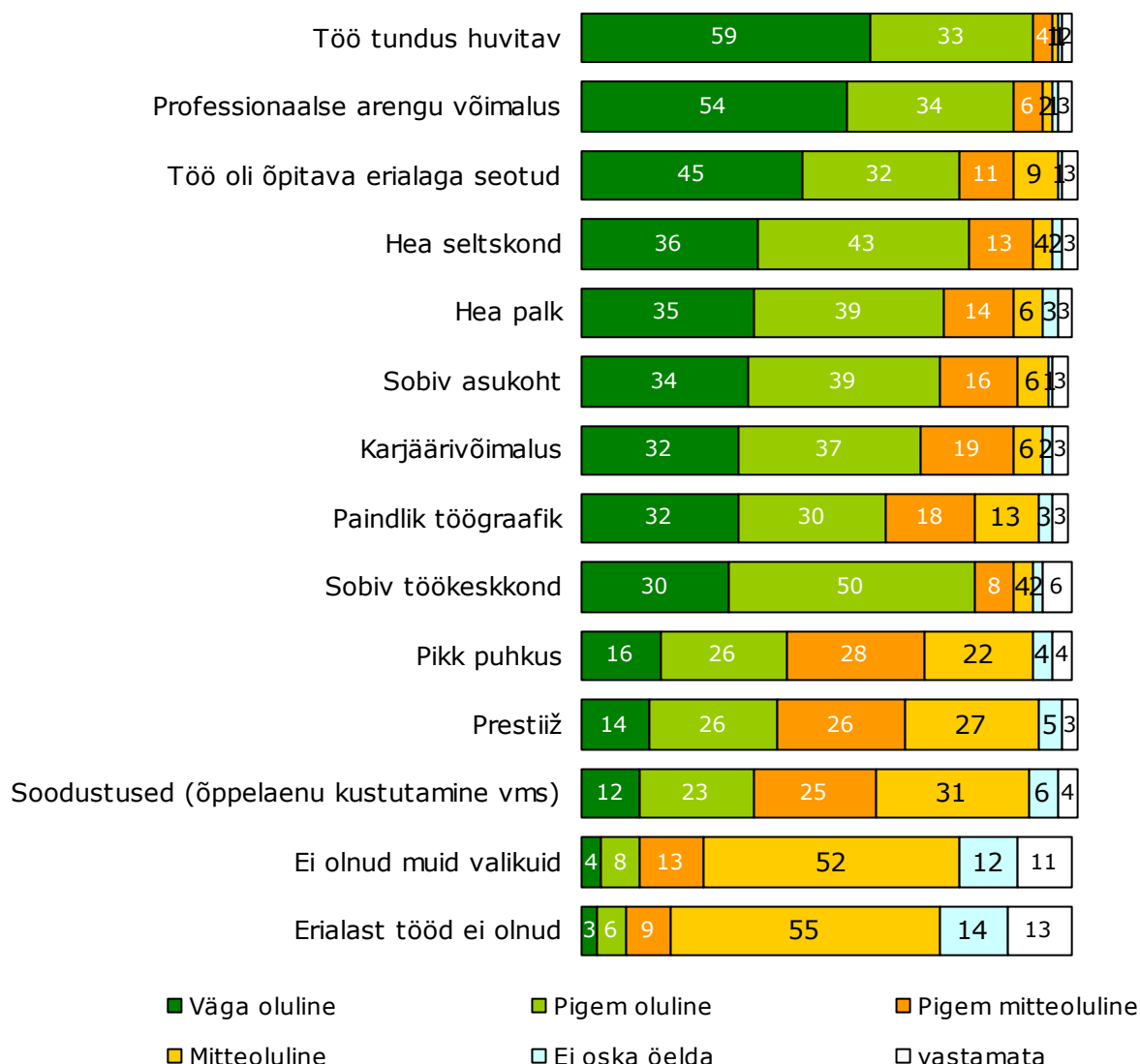
- Võrreldes kõikide lõpetanute hinnangutega peeti neid tegureid sagedamini väga oluliseks kõrgemal ametipositsioonil töötavate lõpetanute poolt (juht, kõrgem ametnik, tippspetsialist).

Sageduselt teise oluliseks peetavate tegurite gruppi töökoha valikul kuulusid hea seltskond, palk, asukoht, karjäärivõimalus, paindlik töögraafik ja töökeskkond.

Võrreldes kõikide lõpetanute hinnanguga pidasid töökoha valikul sagedamini väga oluliseks:

- head seltskonda ametnikud (42%), oskus- ja käsitöölised (46%) ja eriti teenindus või müügitöötajad (62%);
- Palka juhid (50%) ja teenindus või müügitöötajad (48%);
- Sobivat asukohta ametnikud (40%) ja teenindus või müügitöötajad (53%);
- Karjäärivõimalust juhid (43%) ja teenindus või müügitöötajad (44%);
- Paindlikku töögraafikut oskustöötajad (48%), teenindus või müügitöötajad (57%) ja lihttöölised (53%),
- Sobivat töökeskkonda teenindus või müügitöötajad (48%).

Joonis 45 Erinevate tegurite olulisus töökoha valikul (% töötavatest lõpetanutest, n=1405)

Vaid suhteliselt väikese hulga lõpetanute poolt peeti töö valikul väga oluliseks pikka puhkust, töö prestiiži, pakutavaid soodustusi ja muude valikute/erialase töö puudumist.

Võrreldes kõikide lõpetanute hinnanguga pidasid töökoha valikul sagedamini väga oluliseks:

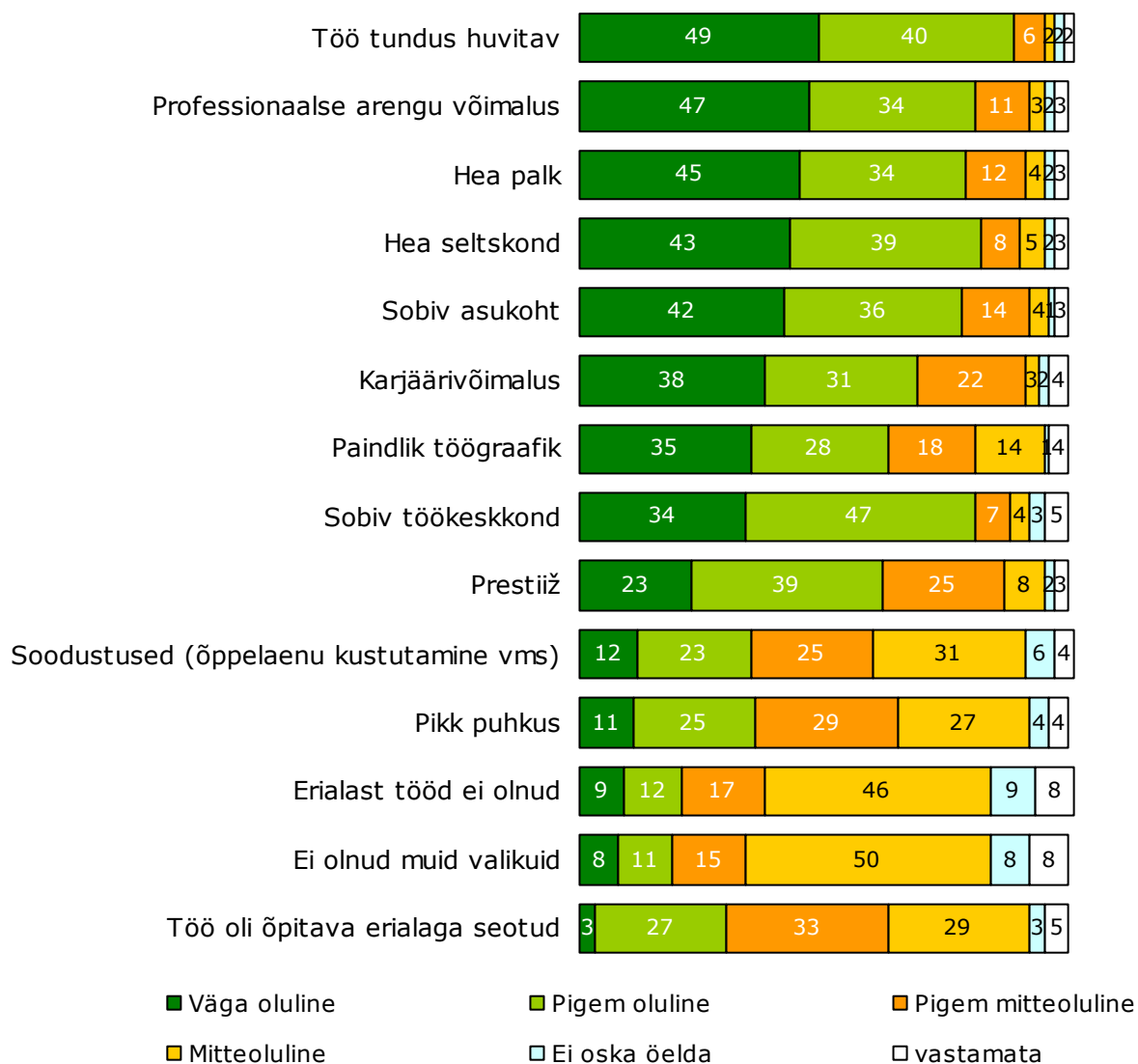
- Pikka puhkust tippspetsialistid (20%), ametnikud (21%) ja oskustöötajad (31%);
- Töö prestiiži teenindus- ja müügitöötajad (26%);
- Soodustusi ametnikud (22%) ja oskustöötajad (25%).

Lisaks eelpoolnimetatule toodi töökoha valikul oluliste kriteeriumidena esile ka kõrget ametikohta, head firmat, varasemat selles ametis töötamist, töökoha seotust õpingutega või praktikakohana.

Mõnevõrra erinesid töökoha valikul olulised kriteeriumid nende lõpetanute puhul, kelle töö polnud erialaga seotud. Joonisel 46 on toodud olulised tegurid töökoha valikul nende hinnangul.

Joonis 46 Töökoha valikul olulised tegurid nende jaoks, kelle töö pole erialaga seotud (% , n= 318)

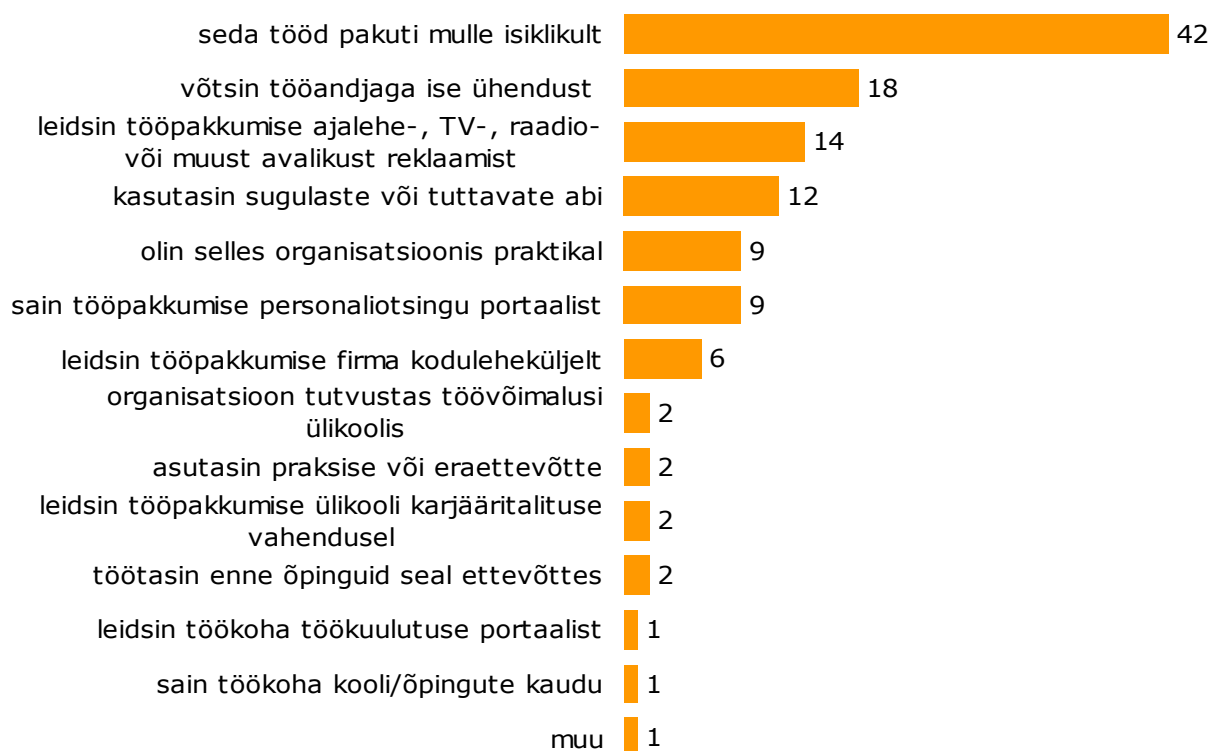
Ka mitteerialase töö puhul on oluline töö huvipakkuvus ja professionaalse arengu võimalus. Palk on nii erinevate tegurite üldjärjestuses kui väga oluliseks hinnatud tegurina mitteerialase töö tegijate jaoks võrreldes kõikide töötavate lõpetanutega siiski olulisem. Töö ja õpitava erialaga seotus töökoha valikul on aga viimasel positsioonil, so mitte oluline.

3.4.2 Töö leidmiseks kasutatud viisid

Ülevaade töö leidmise erinevatest viisidest on toodud [joonisel 47](#).

Kõige levinuim viis töökoha leidmisel oli isikliku pakkumise saamine tööandjalt. Seda eriti juhtide (50%), kõrgemate ametnike (54%) ja ka tippspetsialistide jaoks (48%) Mida madalam on lõpetanu ametipositsioon, seda harvemini saadakse ka isiklikku tööpakkumist. Siiski on isikliku pakkumise saamine ka madalamatel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute jaoks küllalt sagedane töö leidmise viis (ligikaudu kolmandiku jaoks). Erinevus kõrgemal positsioonil töötajatega seisneb selles, et esimestele tehakse tööpakkumine sagedamini õpingute kõrvalt töötamisel antud asutuses või ettevõttes, oskustöötajatele aga praktika käigus.

Joonis 47 Töökoha leidmise viisid (% töötavatest lõpetanutest, n=1405)

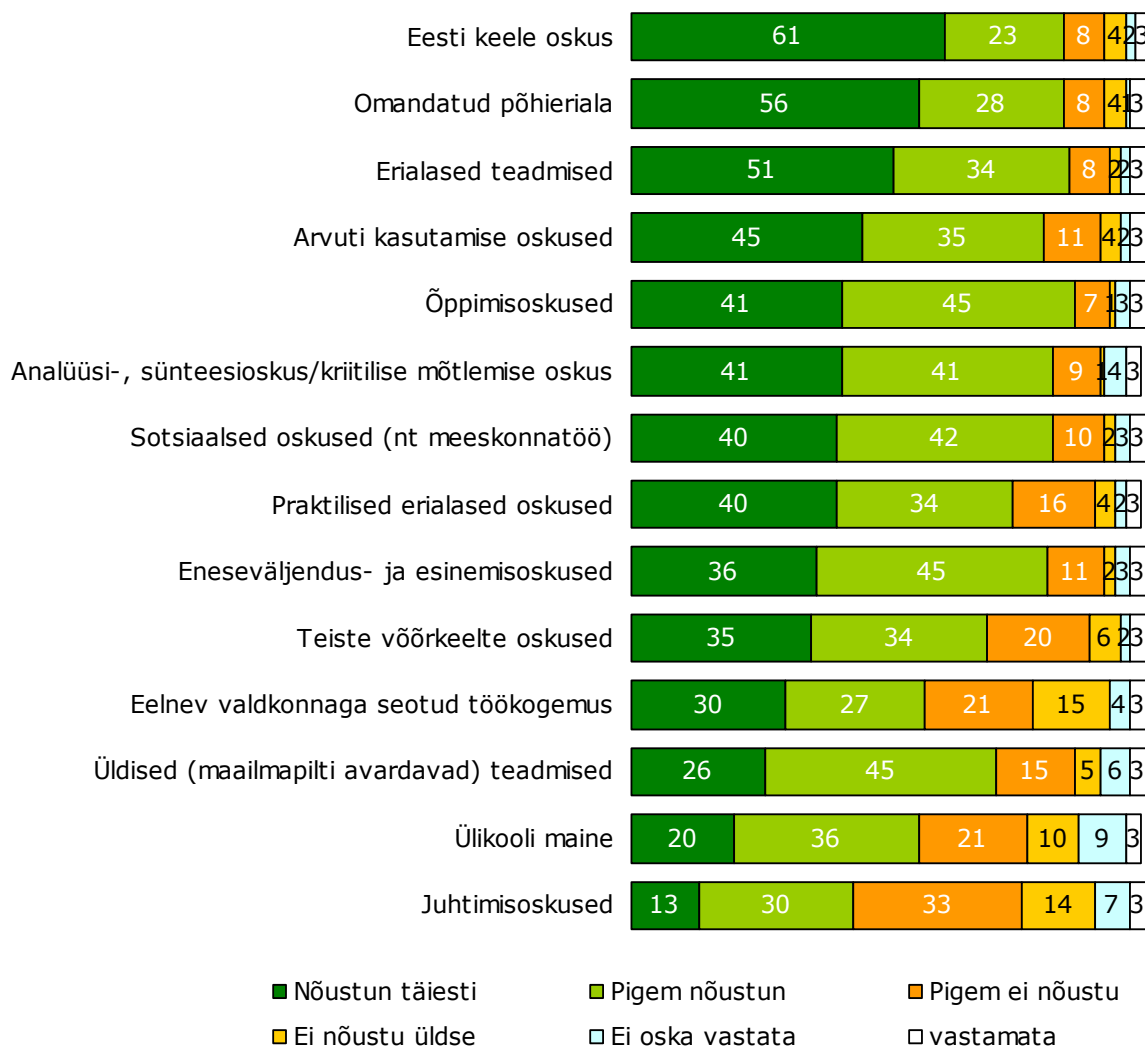

Madalama ametipositsioonil töötajad leiavad keskmisest sagedamini töökoha tuttavate ja sugulaste abi kasutades (veerand kuni kolmandik) või tööandjaga ise ühendust võttes ilma konkreetse tööpakkumise olemasoluta (kuni veerand) või tööpakkumise leidmisel ajalehest vm reklaamist.

Muud viisid töökoha leidmiseks on marginaalse iseloomuga.

Vastanutel paluti hinnata, kuivõrd aitasid töökoha leidmisel kaasa erinevad tegurid- nii erinevad pädevused kui muud tegurid nagu omandatud põhialala ja ülikooli maine . Tulemused on toodud [joonisel 48](#).

Joonis 48 Erinevate tegurite olulisus töökoha leidmisel (% töötavatest lõpetanutest, n=1405)

Kõige üksmeelsemad oldi eesti keele oskuse vajalikkuses töö leidmisel. Seejuures hindasid võrreldes muu emakeelega lõpetajatega eesti keele oskust olulisemaks just eestlased (eestlastel nõustun täiesti 62%, muu emakeelega lõpetanutel 48%). Siiski sõltub nii eesti keele kui muude tegurite olulisus töökoha leidmisel kõige enam sellest, millisele ametipositsioonile tööle minnakse ja sellel vajalikest pädevustest.

Sagedamini hindasid väga oluliseks

- Eesti keele oskust kõrgemad ametnikud (66%), ametnikud (68%), teenindus- ja müügitöötajad (74%);
- Omandatud põhiala ja erialaseid teadmisi tippspetsialistid (vastavalt 64% ja 62%);
- Arvuti kasutamise oskust keskastme spetsialistid või tehnikud (49%);
- Õppimisoskust juhid (51%) ja teenindus või müügitöötajad (56%);

- Analüüsi- sünteesi -, kriitilise mõtlemise oskus juhid (52%), kõrgemad ametnikud (57%) ja tippspetsialistid (48%);
- Sotsiaalsed oskusi juhid (58%), kõrgemad ametnikud (51%) ja teenindus või müügitöötajad (55%);
- Praktilisi erialased oskusi juhid (52%), tippspetsialistid (50%);
- Eneseväljendus- ja esinemisioskused juhid (58%), kõrgemad ametnikud (42%), teenindus- ja müügitöötajad (49%);
- Teiste võõrkeelte oskusi teenindus või müügitöötajad (50%), ametnikud (41%) ja juhid (40%);
- Eelnev valdkonnaga seotud töökogemust juhid (42%), kõrgemad ametnikud (38%) ja tippspetsialistid (37%);
- Üldisi maailmapilti avardavad teadmisi juhid (38%);
- Ülikooli mainet tippspetsialistid (25%) ja Tartu Ülikooli lõpetanud (25%);
- Juhtimisoskusi juhid (47%) ja kõrgemad ametnikud (24%).

Nagu eelpooltoodust näha, on sõltuvalt lõpetanu ametipositsioonist töökoha leidmisel tähtsustatud erinevaid pädevusi ja muid tegureid.

SEEGA:

Töökoha valikul pidasid lõpetanud kõige sagedamini väga oluliseks töö huvipakkuvust, professionaalse arengu võimalust ja seotust erialaga. Eriti kui töötati juhi, kõrgema ametniku ja tipp-spetsialistina.

Hea seltskond, palk, töökoha asukoht, karjäärivõimalus, paindlik töögraafik ja töökeskkond moodustasid teise tegurite grupi, mida töökoha valikul sagedamini väga oluliseks peeti. Ka siin tähtsustasid nimetatud tegureid erinevalt lõpetanud sõltuvalt oma ametipositsioonist.

Nende lõpetanute hinnangul, kelle töö pole seotud erialaga, on töö ja õpitud eriala seotus väga olulise töökoha valikut mõjutanud tegurina viimasel kohal, so väheoluline.

Töö leidmisel oli levinuim viis isikliku pakkumise saamine tööandjalt (42%), sellest oluliselt sagedamini veel kõrgematel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute jaoks. Levinud on ka tööandjaga ise ühenduse võtmine (18%) ja reklaamidest tööpakkumise leidmine (14%). Küllalt sageli kasutatakse töö leidmiseks veel ka sugulaste või tuttavate abi (12%), seda eriti madalamatel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute poolt (veerand kuni kolmandik).

See, milliseid tegureid, erinevaid pädevusi peeti töökoha leidmisel oluliseks, sõltub kõige enam sellest, millisele ametipositsioonile tööle asuti (või tööd jätkati). Kõikidel ametikohtadel peeti oluliseks eesti keele oskust, kuid sagedamini nendel, kus on kokkupuude inimeste teenindamisega. Omandatud põhieriala ja erialased teadmised on teistega võrreldes olulisemad

---

tippspetsialisti jaoks, praktilisi erialased oskusi tähtsustavad lisaks tippspetsialistidele sagedamini ka juhid. Kõrgemal ametipositsioonil töötavate lõpetanute hinnangul oli nende jaoks sagedamini väga oluline ka analüüsi-, sünteesi- ja kriitilise mõtlemise oskus, eelnev valdkonnaga seotud töökogemus, juhtimisoskused.

Arvuti kasutamise oskus oli töökoha leidmisel sagedamini argumendiks keskastme spetsialistidel ja tehnikutel.

Sotsiaalsed oskused, eneseväljendus- ja esinemisoskused on ühtviisi olulised nii kõrgemal ameti positsioonil töötavate lõpetanute kui teenindus- ja müügitöötajate jaoks.

Juba töökoha leidmisel, teatud ametipositsioonile tööle asudes (või ka töötamist jätkates) toimub esmane valik lõpetanute seast tööandjale sobivate pädevuste alusel.

---

4 Lõpetanute pädevused ja töökohal vajalik pädevuste tase

Kui eelnevas peatükis oli põgusalt vaatluse all erinevate pädevuste olulisus töökoha leidmisel, siis antud peatükis vaadeldakse lõpetanute hinnanguid oma erinevate pädevuste tasemele ning töökoha poolt soovitud tasemele.

2006. aasta lõpetanute küsimustikus oli pädevuste osa võrreldes 2005. aasta lõpetanutega mõõdetud teisiti. Kui 2005. aastal paluti vastajatel 28 eri pädevuse osas hinnata enda taset, töökohal vajalikkude taset ja ülikooli panust nende arendamisse, siis käesolevas uuringus oli hinnatavate pädevuste arv küsimustiku pikkuse vähendamise huvides viidud kümneni ja välja oli jäetud hinnang ülikooli panusele pädevuste arendamisse.

Hinnatavate pädevuste diapsoon oli sarnane küll eelmise aastaga, kuid vastajad hindasid üldisemaid pädevuste gruppe. Näiteks anti hinnang sotsiaalsetele oskustele üldiselt, mitte eraldi pingetaluvusele, efektiivsele ajakasutusoskusele jne. Erandina jäid eelmise aasta küsimustikust eelkõige nende olulisuse tõttu ametikohal sisse:

- erialased teadmised ja
- praktilised erialased oskused

Eelmisel aastal moodustunud *analüüsi, sünteesi ja õppimisoskuste* grupp oli käesoleval aastal aga jagatud kaheks:

- analüüsi ja sünteesisokus ning
- õppimisoskused

Eneseväljendusoskused, üldteadmiste grupp oli käesoleva aasta küsitluses samuti jagatud kaheks:

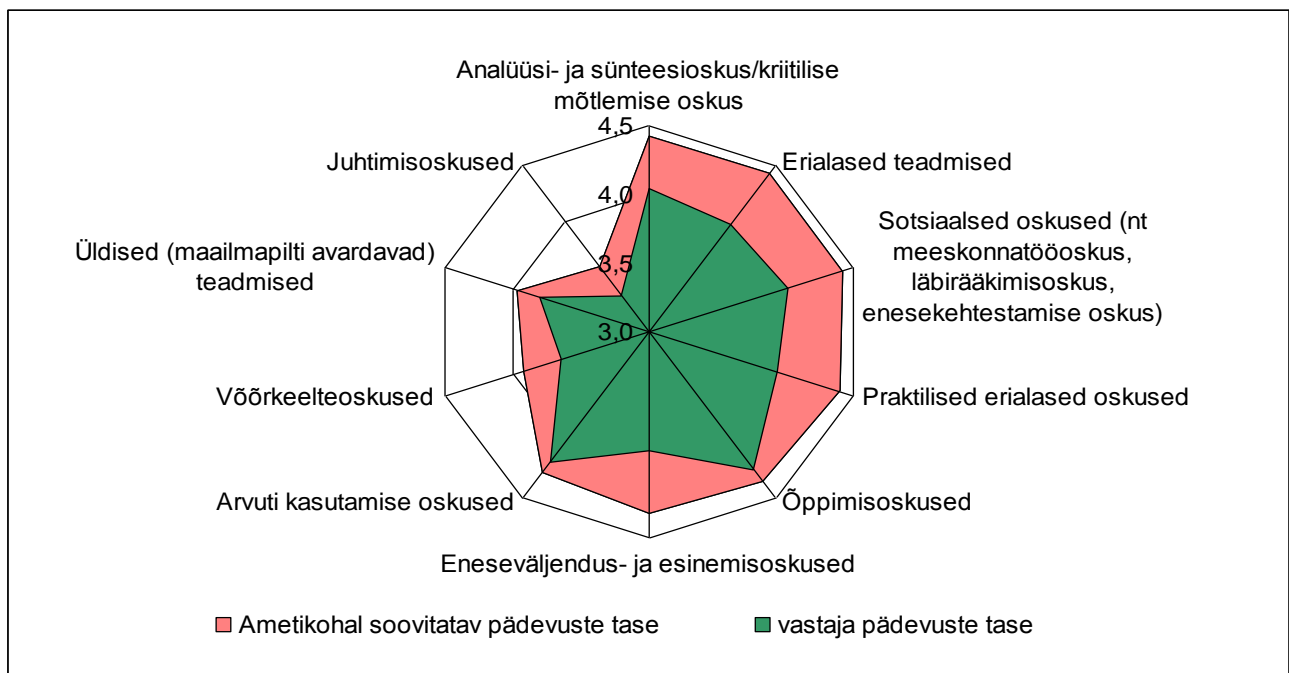
- üldised (maailmapilti avardavad) teadmised ning
- eneseväljendus- ja esinemisoskused.

Seega, tulenevalt muutustes mõõtmises ei ole kahe uuringu tulemused üks-üheselt võrreldavad. Seda vaatamata asjaolule, et pädevuste diapsooni jäi käesolevas uuringus võrreldes eelmise uuringuga suuresti samaks.

4.1 Lõpetanute hinnangud oma pädevustele ja ametikohal soovitud pädevuste tasemele

Joonisel 49 on toodud kõikide töötavate lõpetanute hinnangud oma pädevustele võrrelduna samade pädevuste soovitava tasemega oma töökohal. Kõikide mõõdetud pädevusgruppide puhul on endale antud hinnangud madalamad võrreldes töökohal soovitava tasemega. Kõige väiksem vahe töökohal vajaliku tasemega on õppimis- ja arvuti kasutamise oskuses, samuti üldistes, maailmapilti avardavates teadmistes. Nii võõrkeelte kui juhtimisoskuste soovivat taset töökohal on hinnatud üldiselt suhteliselt madalalaks ja oma taset nende puhul veelgi madalamalt.

Joonis 49 Keskmine hinnang oma pädevustele võrrelduna nende soovitava tasemega töökohal (1- väga madal, 5- väga kõrge, töötavad vastajad, n=1405)

Eriti suured käärid on aga töökohal eriti vajalikeks hinnatud erialaste teadmiste, praktiliste erialaste oskuste, sotsiaalsete oskuste, eneseväljendus- ja esinemisoskuste, analüüsi ja sünteesioskuste ja lõpetanute endi vastavate pädevuste taseme vahel.

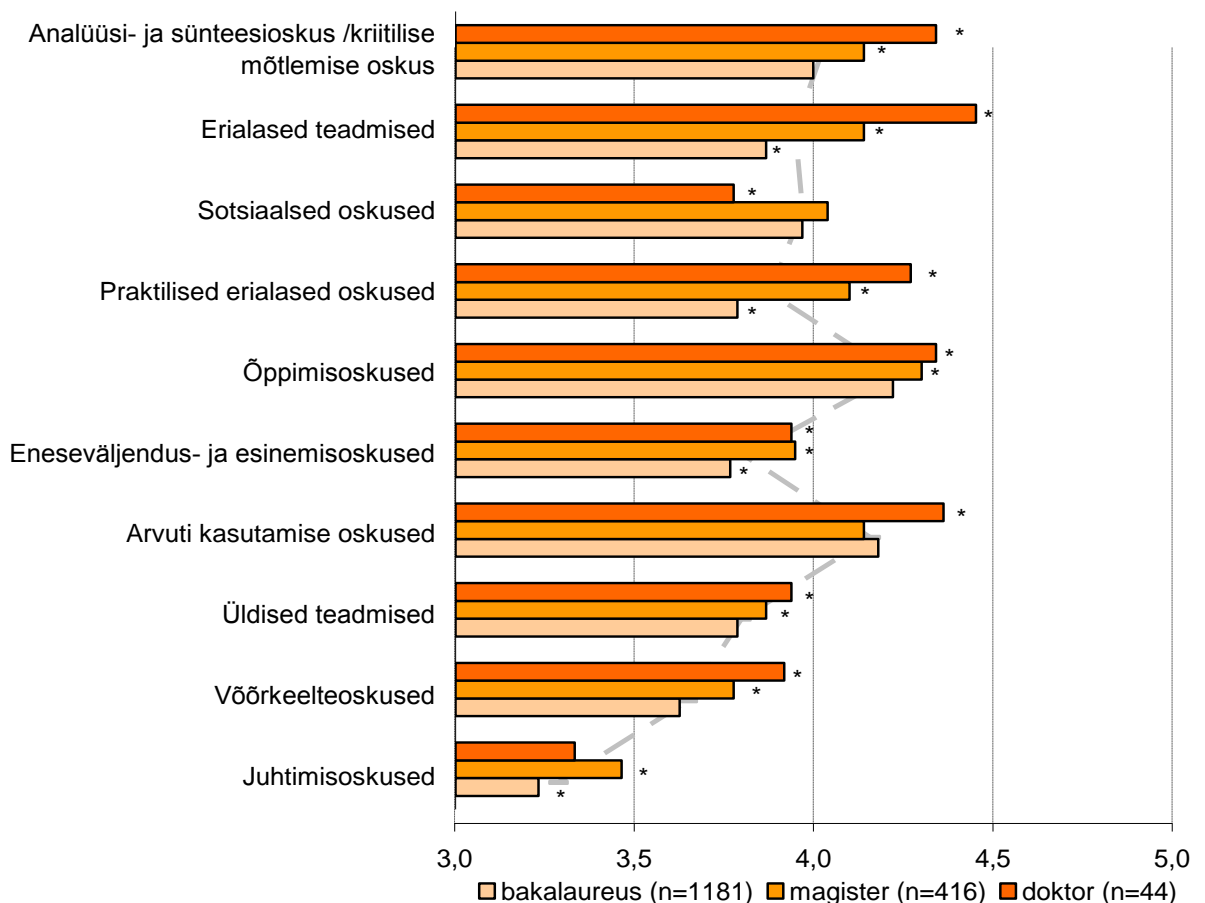
Toodu iseloomustab üldpilti, so kõikide töötavate lõpetanute hinnanguid, sõltumata isiklikust taustast ja ametipositsioonist.

4.1.1 Lõpetanute hinnangud oma pädevuste ja töökohal soovitatavate pädevuste tasemele sõltuvalt lõpetatud õppeastmest

Järgnevalt vaatleme täpsemalt, kuidas erinevad sõltuvalt lõpetanute endi taustast nende hinnangud oma pädevuste tasemele ja soovitavale pädevuste tasemele praegusel ametikohal. Oluline vahe peaks olema lõpetanute pädevuste tasemes sõltuvalt õppeastmest ja ka vastavalt töökoha poolt soovitud pädevuste tasemes.

Joonisel 50 on toodud bakalaureuseõppe, magistriõppe ja doktoriõppe töötavate lõpetanute keskmine hinnang oma erinevate pädevuste tasemele. Tärnidega on tähistatud siin ja edaspidi olulised erinevused vastava lõpetanute grupi hinnangutes võrreldes kõikide lõpetanutega (joonisel märgitud halli joonega).

Joonis 50 Eri õppetasete töötavate lõpetanute keskmised hinnangud oma pädevustele (keskmine hinnang 5-pallisel skaalal)

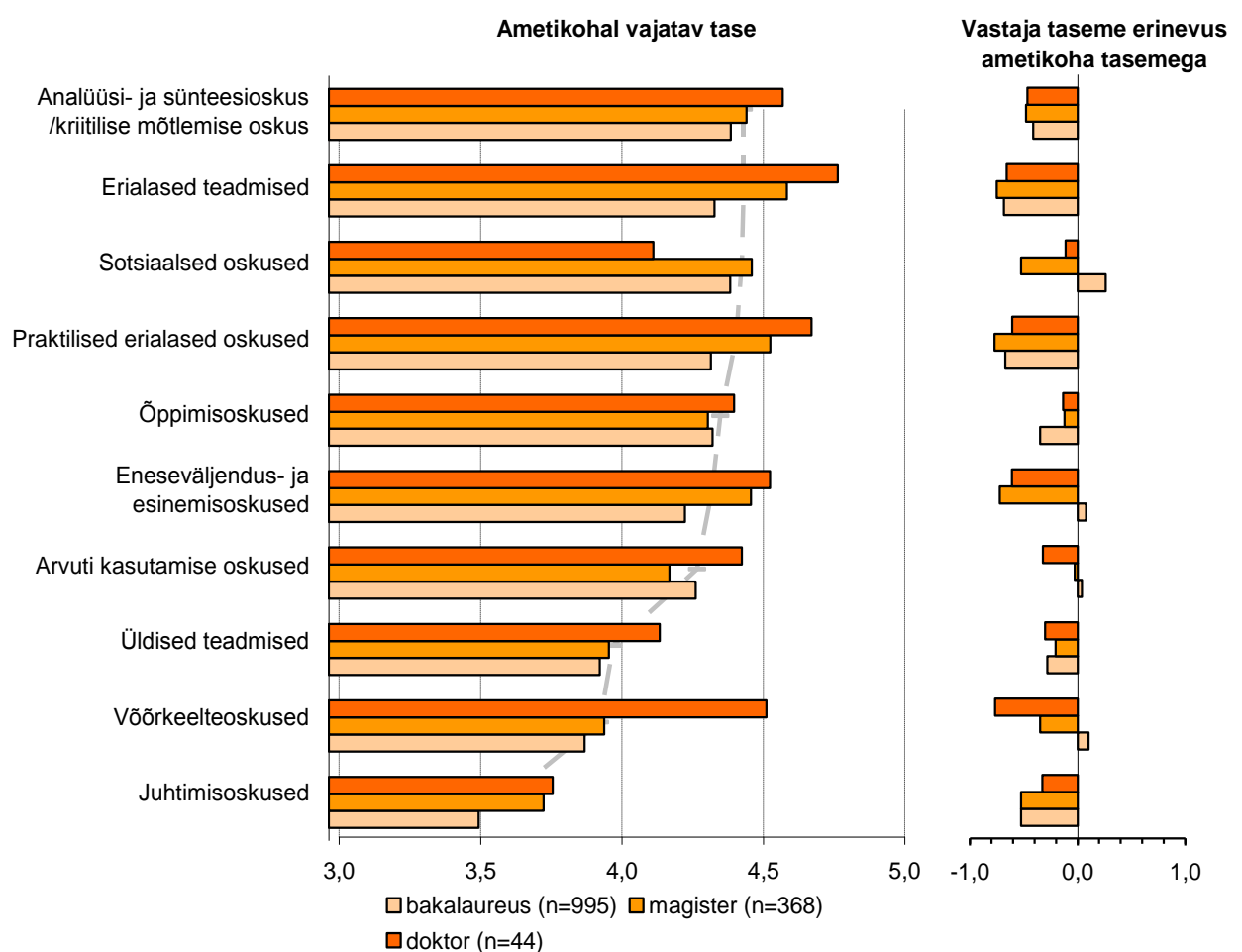
Seaduspärana võib välja tuua, et mida kõrgem õppeaste on lõpetatud, seda kõrgemalt hinnatakse ka oma erinevate pädevuste taset. Erandiks on sotsiaalsed oskused ning

juhtimisoskused, mille puhul doktorikraadi omandanud hindavad oma taset oluliselt nõrgemaks teiste õppetase lõpetanutest.

Võrreldes erinevate õppeastmete lõpetanute hinnanguid oma ametikohal soovitavale pädevuste tasemele (joonis 51), selgub, et kõrgema õppeastme lõpetanud hinnangul eeldab nende ametikoht ka kõrgemat pädevuste taset.

Joonis 51. Ametikohal vajatav keskmine pädevuste tase (1- väga madal, 5- väga kõrge) lõpetatud õppeastme lõikes ja vastajate taseme hinnangu erinevus ametikohal vajatava taseme hinnanguga. Töötavad vastajad (n=1405).

Doktorite hinnangul on nende ametikohtadel võrreldes magistrите hinnangutega vajalik eelkõige kõrgem võõrkeele, arvuti kasutamise, samuti erialaste teadmiste ning praktiliste erialaste oskuste tase. Oluliselt madalamaks hinnatakse aga sotsiaalsete oskuste soovitatavat taset oma ametikohal.

Magistrid hindavad võrreldes bakalaureuseastme lõpetanutega oma ametikohtadel kõrgemaks soovitavat erialaste teadmiste, praktiliste erialaste oskuste, eneseväljendus- ja esinemisoskuste ning juhtimisoskuste taset.

Ametikohal soovitav pädevuste tase võrreldes enda tasemega

Hinnangud enda taseme ja ametikohal vajaliku taseme osas erinevad doktoriõppe lõpetanutel enim just nende pädevuste osas, mida peetakse enda puhul kõige tugevamaks-võõrkeeleoskused, erialased teadmised ja praktilised oskused ning eneseväljendus- ja esinemisoskused.

Magistriõppe lõpetanute hinnangul on suurimad käärid soovitava taseme ja enda taseme vahel erialastes teadmistes ja oskustes ning eneseväljendus- ja esinemisoskuses.

Bakalaureuseõppe lõpetanud hindasid enda pädevusi kõige lähedaseks ametikoha soovitud tasemele.

3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanute hinnangud

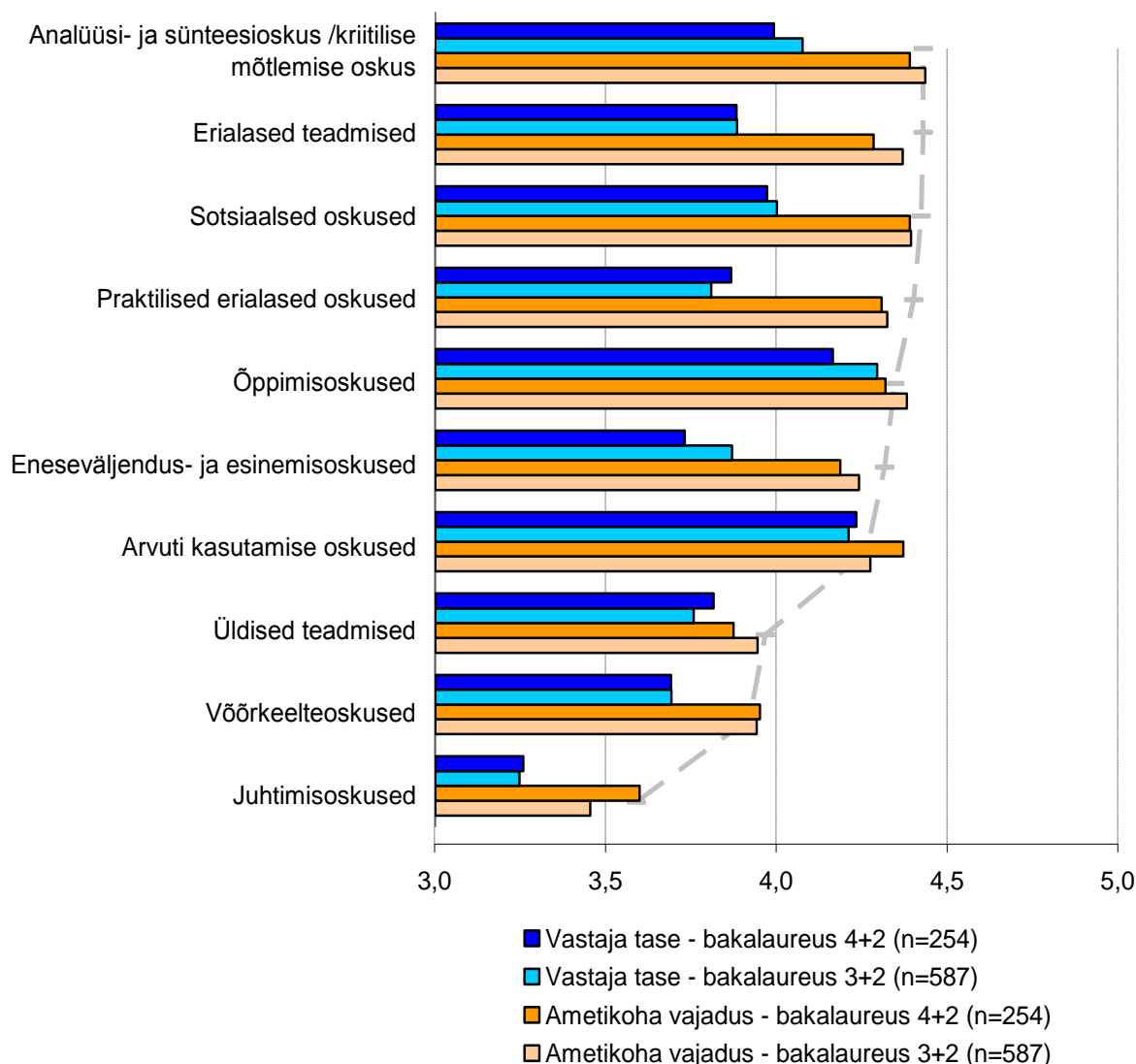
Üleminek 4+2 õppelt 3+2 õppele on tekitanud küsimuse, millised on muutused bakalaureuse lõpetanute pädevuste tasemes ning millistele töökohtadele on võimelised kandideerima uue süsteemi bakalaureused. Joonisel 52 on võrreldud 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe vastajate hinnanguid oma erinevate pädevuste tasemele ja ametikohal vajatava taseme osas. Jooniselt selgub, et hinnangud nii enda kui ametikohal vajatavatele pädevustele erinevad 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanutel vaid minimaalselt.

Enamasti puuduvad 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanute hinnangutes oma erinevatele pädevustele olulised erinevused või hindavad 3 aastase bakalaureuseõppe läbinud oma pädevusi isegi kõrgemalt.

Ka töökohal vajalike pädevuste tasemes puuduvad nende hinnangul erinevused. Vaid arvutioskuse ning juhtimisoskuse soovitavat taset töökohal hindasid 4-aastase bakalaureuseõppe läbinud mõnevõrra kõrgemaks.

Tuginedes t-testi tulemustele, võime väita, et 95% tõenäosusega hindavad 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanud nii enda taset kui ametikohal vajatavat taset erinevate pädevuste osas samaks.

Joonis 52 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanute hinnangud enda ja ametikohal soovitavale pädevuste tasemele (keskmine hinnang skaalal, kus 1- väga madal, 5- väga kõrge).

Nii kolme kui neljaaastase bakalaureuseõppe läbinutel on hinnanud kõiki enda pädevusi oluliselt madalamateks võrreldes töökohal soovituga.

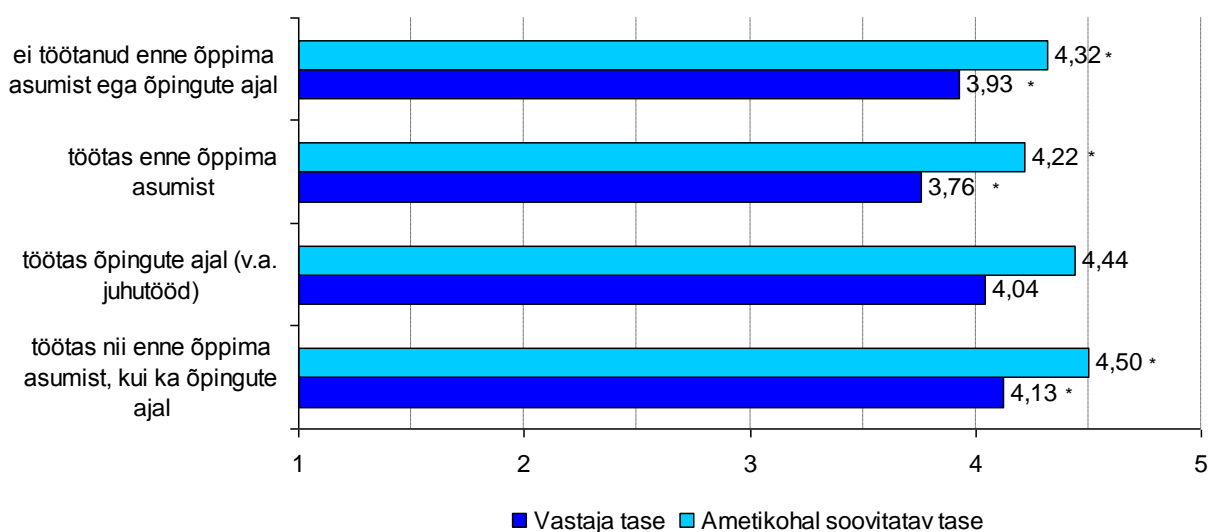
4.1.2. Lõpetanute erinevaid pädevusi mõjutavad tegurid

Lõpetanute eri pädevuste tasemete lähemal analüüsil selgus, et see varieerub sõltuvalt erinevatest lõpetanute tausta iseloomustavatest tunnustest, milledest käesolevas peatükis on iga pädevuse puhul toodud ära vaid esimesena CHAID analüüsi käigus eristunud tegur. Nende tegurite põhjal on võimalik püstitada otsida põhjuseid üliõpilaste pädevuste kujunemise allikate kohta.

CHAID analüüsis kasutati pädevuste taset mõjutavate tegurite leidmiseks nii **õppimisega seotud tegureid** (ülikool; õppekava rühm; õppesuund; õppevaldkond; viimati lõpetatud õppeaste; eriala valiku motiiv; õppevorm lõpetamisel; õppekoht lõpetamisel); **töötamisega seotud tegurid** (töökogemus; tööandja omandivorm; tööandja tegevusvaldkond; tööandjate töötajate arv; ametipositsioon; ametikohal töötamise aeg; töökoha asukoht; põhitöö seotus õpitud erialaga, põhitöökoha brutopalk); kui **vastaja enda tausta iseloomustavaid tunnuseid** (sugu; vanus; kodune keel):

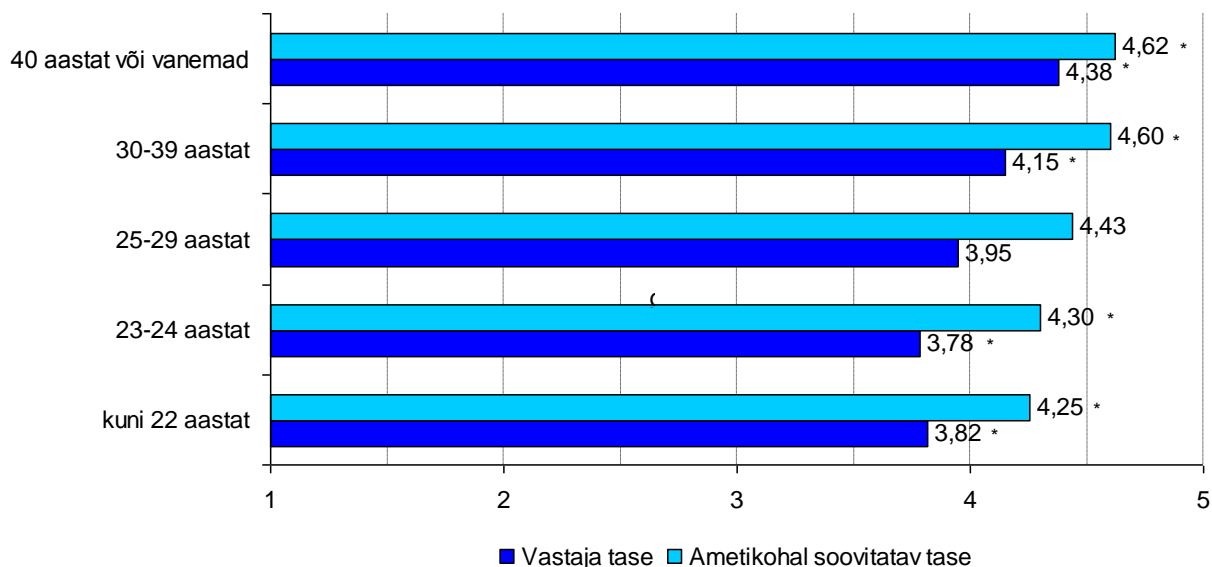
Tulemuste analüüsil selgus, et **analüüsi- ja sünteesioskuse** taset (joonis 53) hindavad enda puhul kõrgemaks need lõpetanud, kes ühitasid õpingud juba varasema töötamisega. Sarnaselt vastajate tasemega on ka ametikohal vajatav tase kõige kõrgem just nendel, kes töötasid nii enne õppima asumist kui ka õpingute ajal.

Joonis 53. Hinnang oma analüüsi- ja sünteesioskusele sõltuvalt töökogemusest (Töötavate lõpetanute keskmine hinnang 5 pallisel skaalal, kus 1- väga madal, 5- väga kõrge, n=1405)

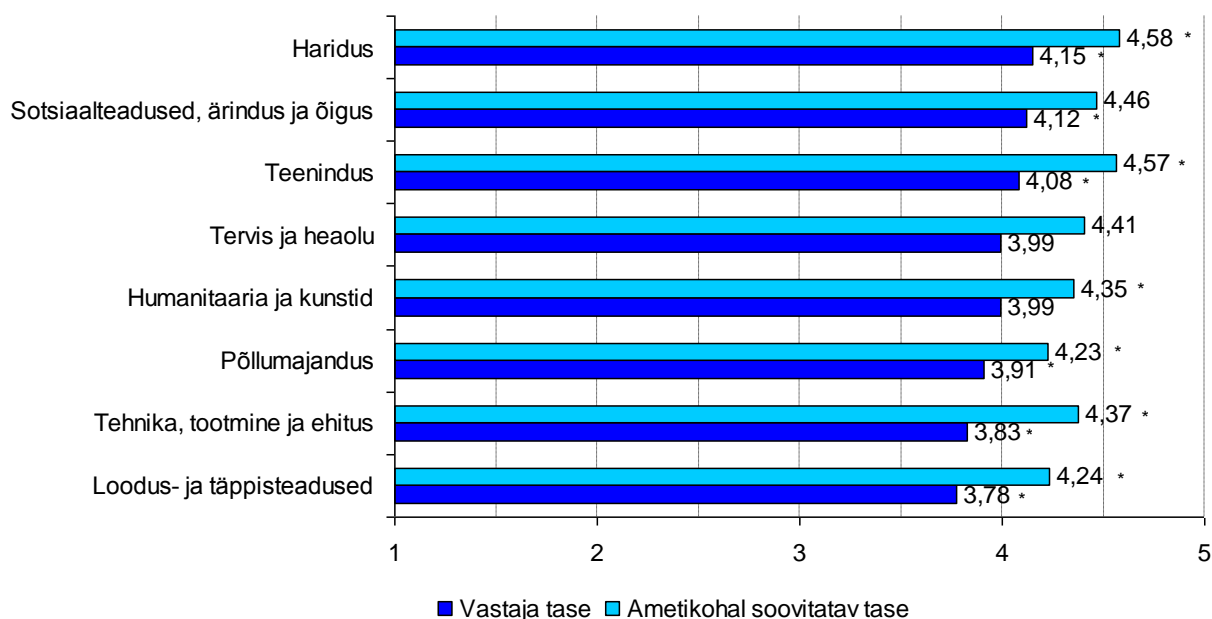
Erialaste teadmiste tase eristus enam sõltuvalt lõpetanu vanusest. Vanemad lõpetanud hindavad oma taset tunduvalt kõrgemalt võrreldes noorematega (joonis 54). Siinkohal tuleb arvestada, et vilistlased seostavad tõenäoliselt erialaseid teadmisi eelkõige nende endi tegevusvaldkonnaga töökohal, mis on reeglina tunduvalt kitsam kui sama sõna tähendus omandatud hariduse kontekstis.

Joonis 54. Erinevate vanusgruppide hinnangud oma erialaste teadmiste tasemele ja ametikohal soovitatavale tasemele (Töötavate lõpetanute keskmine hinnang 5 pallisel skaalal, kus 1- väga madal, 5- väga kõrge, n=1405)

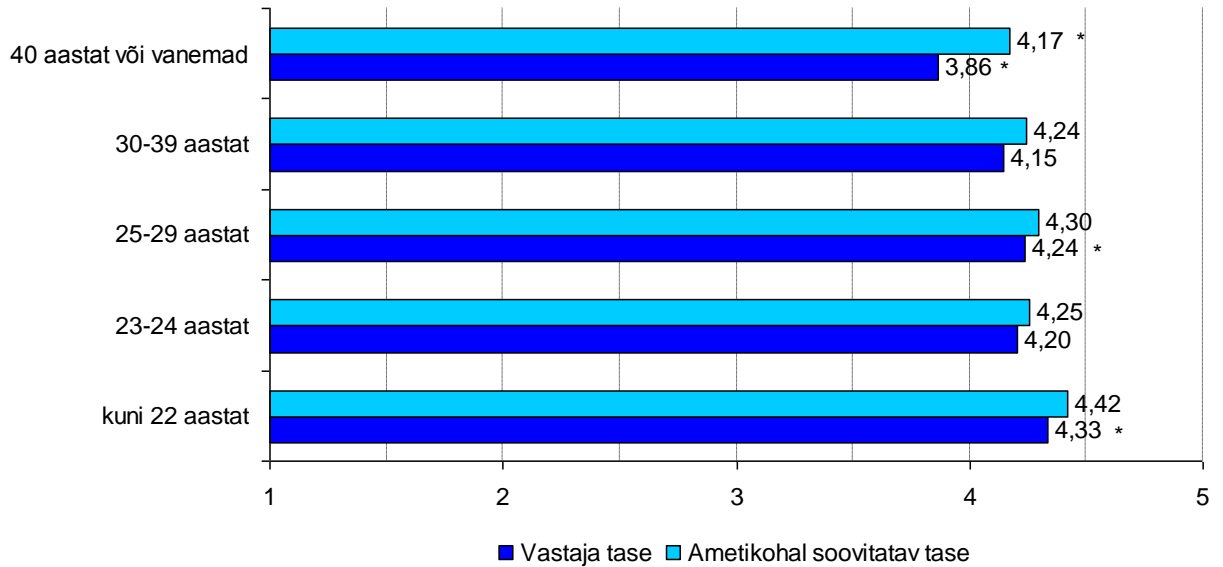
Sotsiaalsete oskuste tase sõltub eelkõige lõpetatud õppevaldkonnast. Paremate sotsiaalsete oskustega lõpetavad ülikooli humanitaarerialade lõpetajad ([joonis 55](#))

Joonis 55. Sotsiaalsete oskuste tase vastajatel lõpetatud õppevaldkonna lõikes (Töötavate lõpetanute keskmine hinnang 5 pallisel skaalal, kus 1- väga madal, 5- väga kõrge, n=1405).

Arvuti kasutamise oskuste tase lõpetanutel on enim mõjutatud vanusest (joonis 56)

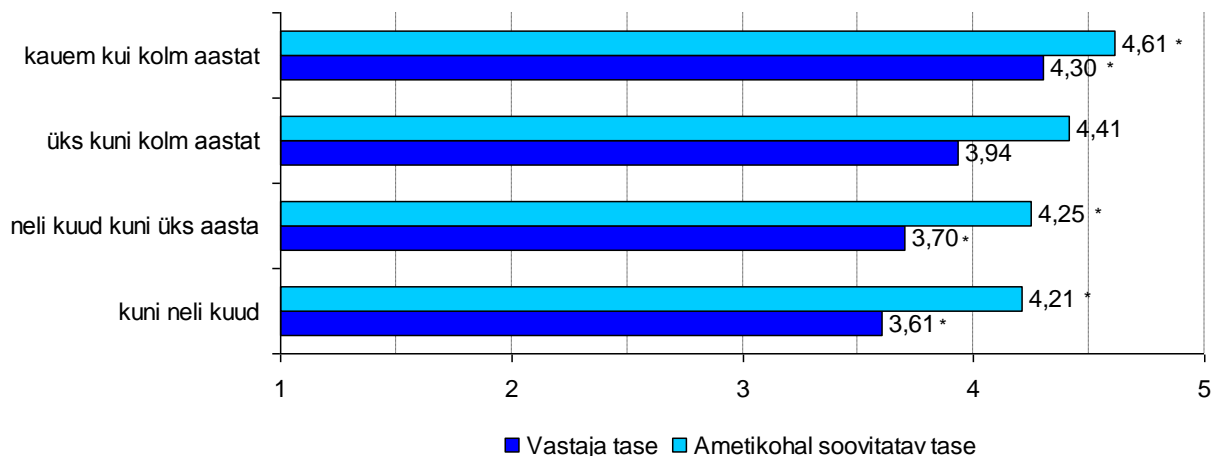
Joonis 56 Arvuti kasutamise oskuste tase vastajate vanuse lõikes (Töötavate lõpetanute keskmine hinnang 5 pallisel skaalal, kus 1- väga madal, 5- väga kõrge, n=1405).

Oluliselt madalamaks hindavad arvuti kasutamise oskuse taset just vanemad, enam kui 40 aastased lõpetanud. Neil on ka suurim erinevus enda taseme ja ametikohal vajaliku arvutioskuse taseme vahel.

Praktiliste erialaste oskuste (joonis 57) puhul on oluline töökogemus. Nii hindasid need lõpetanud, kes on kauem antud ametikohal töötanud, oma praktilisi erialaseid oskusi oluliselt kõrgemalt kui äsja tööle asunud.

Joonis 57 Praktiliste erialaste oskuste tase vastajate lõpetatud õppevaldkonna lõikes (Töötavate lõpetanute keskmine hinnang 5 pallisel skaalal, kus 1- väga madal, 5- väga kõrge, n=1405).

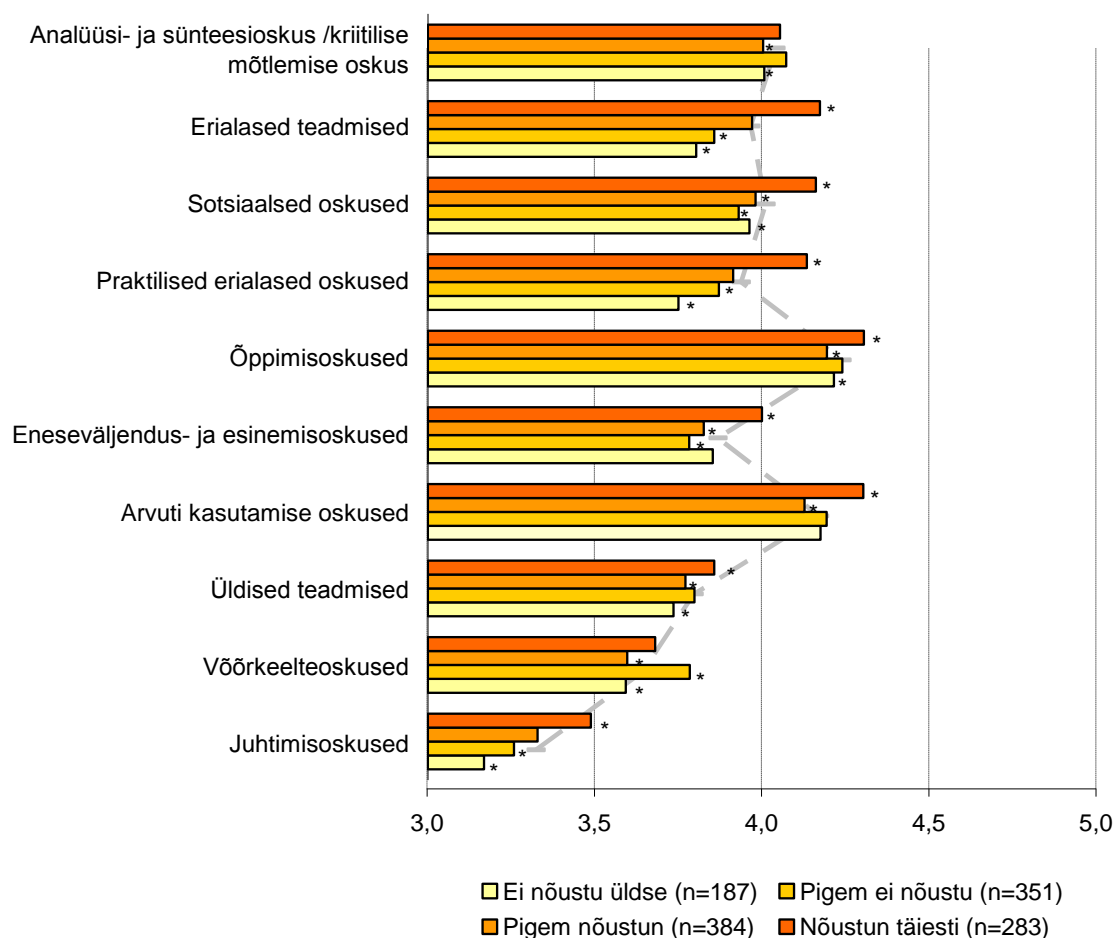
Ülejäänud pädevuste tase lõpetanutel sõltus kõige enam järgnevatest teguritest:

- **õppimisoskuste** juures on tähtsaks teguriks töökoha asukoht. Kõrgema õppimisoskuste tasemega lõpetajad töötavad Tallinnas või välismaal;
- **eneseväljendus- ja esinemisoskused** sõltuvad suurel määral sellest, kas vastaja töötab. Töötajad tunnetavad endal olevat paremad eneseväljendus- ja esinemisoskused;
- **üldiste teadmiste** tase on seotud sooga. Mehed tunnetavad oma üldiste teadmiste taset paremana;
- **võõrkeelteoskuste** taseme puhul on tähtsaks teguriks töökoha asukoht. Suhteliselt parema võõrkeelteoskuse tasemega lõpetajad töötavad Tallinnas või välismaal;
- **juhtimisoskused** on paremad kõrgematel ametipositsioonidel töötavatel vastajatel (juhid, kõrgema ametnikud ja tippspetsialistid).

4.1.3 Praktika mõju lõpetanute pädevuste tasemele

Nagu eelpooltoodust selgus, seondub pädevuste tase mitmel juhul kas lõpetanu eelneva töökogemuse või töötatud ajaga, mille käigus saadakse praktilisi kogemust töömaailmast. Selgitamaks, kas ja milline mõju on ülikooli alal läbitud praktilal lõpetanute eri pädevuste kujunemisele, on [joonisel 58](#) toodud lõpetanute hinnangud oma pädevuste tasemele sõltuvalt sellest, milliseks lõpetanud hindasid praktika mahtu õppekavas – kas nõustuti täiesti, pigem nõustuti, pigem ei nõustunud, ei nõustunud üldse, et praktika maht õppekavas on piisav.

Joonis 58. Hinnangud oma erinevate pädevustele sõltuvalt praktika mahu piisavusest õppekavas (Töötavate lõpetanute keskmine hinnang 5 pallisel skaalal, kus 1- väga madal, 5- väga kõrge, n=1405).

Need lõpetanud, kes nõustuvad täiesti, et praktika maht õppekavas on piisav, hindavad oluliselt kõrgemaks nii erialaste teadmiste ja praktiliste oskuste, sotsiaalsete oskuste, eneseväljendus- ja esinemisoskuste kui arvutioskuste taset. Seejuures eristuvad positiivselt kõrgemate hinnangute põhjal oma pädevuste tasemele just need, kes nõustusid täiesti, et praktika maht õppekavas oli piisav.

Kõige madalamalt hindavad eri pädevuste taset need, kes ei nõustu üldse, et praktika maht õppekavas oli piisav.

Selline tulemus annab tunnistust praktika olulisest rollist lõpetanute pädevuste kujunemisel.

SEEGA:

Lõpetanute hinnangul jääb nende erinevate pädevuste tase oluliselt madalamaks töökohal soovitud tasemest. Eriti suured erinevused on töökohal eriti vajalikeks hinnatud erialaste teadmiste, praktiliste erialaste oskuste, sotsiaalsete oskuste, eneseväljendus- ja

---

esinemisoskuste, analüüsi ja sünteesioskuste ja lõpetanute endi vastavate pädevuste taseme vahel.

Seaduspärana võib välja tuua, et mida kõrgem õppeaste on lõpetatud, seda kõrgemalt hinnatakse ka oma erinevate pädevuste taset. Erandiks on sotsiaalsed oskused ning juhtimisoskused, mille puhul doktorikraadi omandanud hindavad oma taset oluliselt nõrgemaks teiste õppetaseme lõpetanutest. Võrreldes erinevate õppeastmete lõpetanute hinnanguid oma ametikohal soovitava pädevuste tasemele, selgus, et kõrgema õppeastme lõpetanute hinnangul eeldab nende ametikoht ka kõrgemat pädevuste taset.

Võrreldes 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanute hinnanguid nii enda kui töökohal vajalike pädevuste tasemele, võime väita, et 95% tõenäosusega hindavad 3+2 ja 4+2 bakalaureuseõppe lõpetanud nii enda taset kui ametikohal vajavat taset erinevate pädevuste osas samaks.

Lõpetanute erinevate pädevuste taset mõjutab ka nende taust- varasem töökogemus ja selle kestvus, vanus, sugu, lõpetatud õppevaldkond, praktika piisav maht õppekavas ja ka see kus ning millisel ametipositsioonil töötatakse.

4.2 Lõpetanute hinnangud töökohal soovitavate pädevuste tasemele sõltuvalt töökohta iseloomustavatest parameetritest

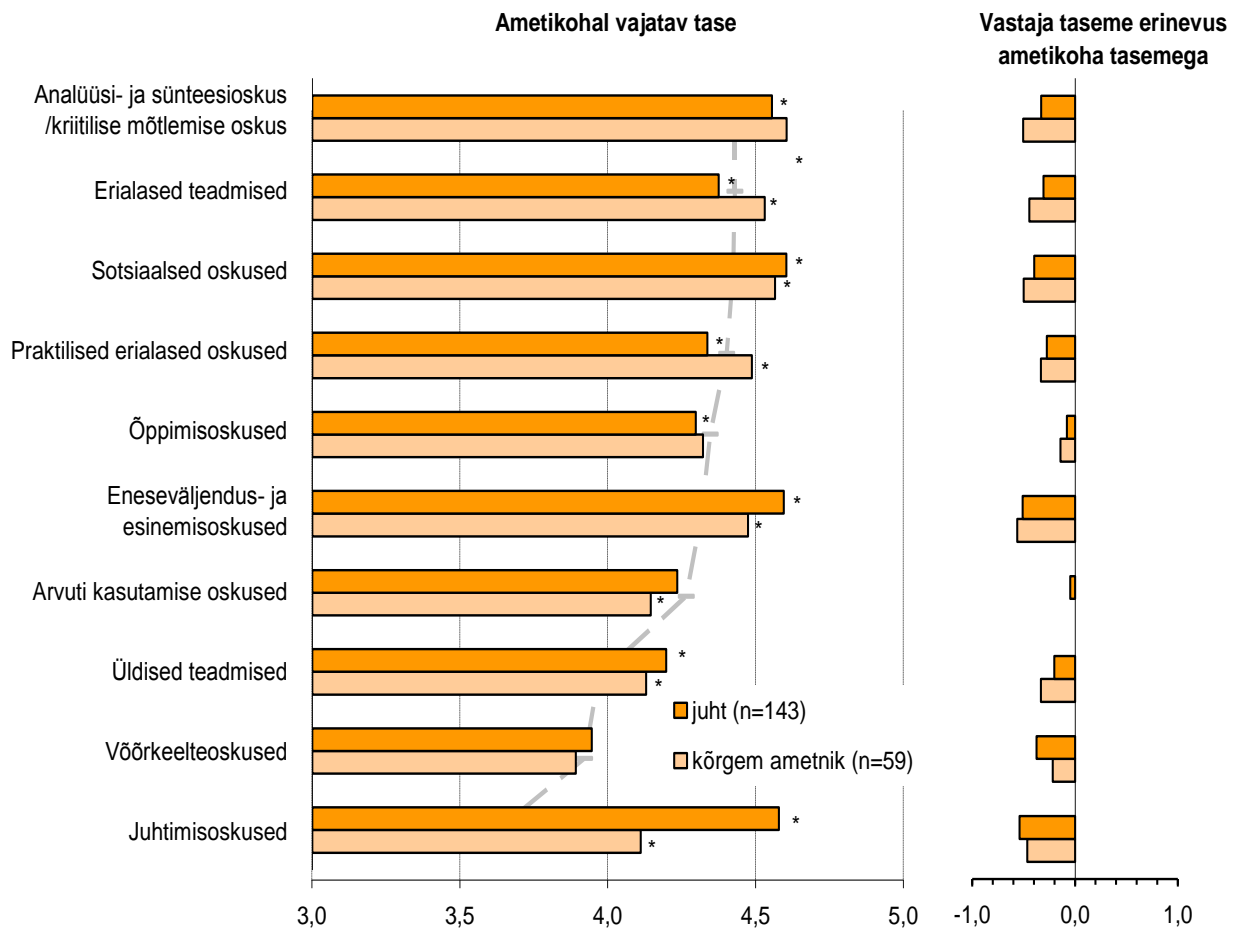
4.2.1 Erineval ametipositsioonil töötavate lõpetanute hinnangud

Joonisel 59 - 61 on toodud erineval ametipositsioonil töötavate vastanute hinnangud pädevuste soovitavale tasemele oma töökohal. Tulbad näitavad vastava ametipositsioonil töötava lõpetanu töökohal soovitavat keskmist taset, halli joonega on toodud võrdlusena ülikoolilõpetajate ametikohtade keskmine soovitav tase kõikide töötavate lõpetanute hinnangul.

Juhtide ja kõrgemate ametnike puhul eeldatakse võrreldes kõikide lõpetanute hinnangutega enamiku pädevuste osas kõrgemat taset (joonis 56).

Oluliselt kõrgem on nendel ametikohtadel soovitav tase juhtimisoskuste, eneseväljendus- ja esinemisoskuste, samuti sotsiaalsete oskuste ning analüüsi- ja sünteesioskuse/kriitilise mõtlemise oskuse osas.

Joonis 59. Juhtide ja kõrgemate ametnike keskmine hinnang eri pädevuste soovitava tasemele ametikohal (1- väga madal, 5- väga kõrge).

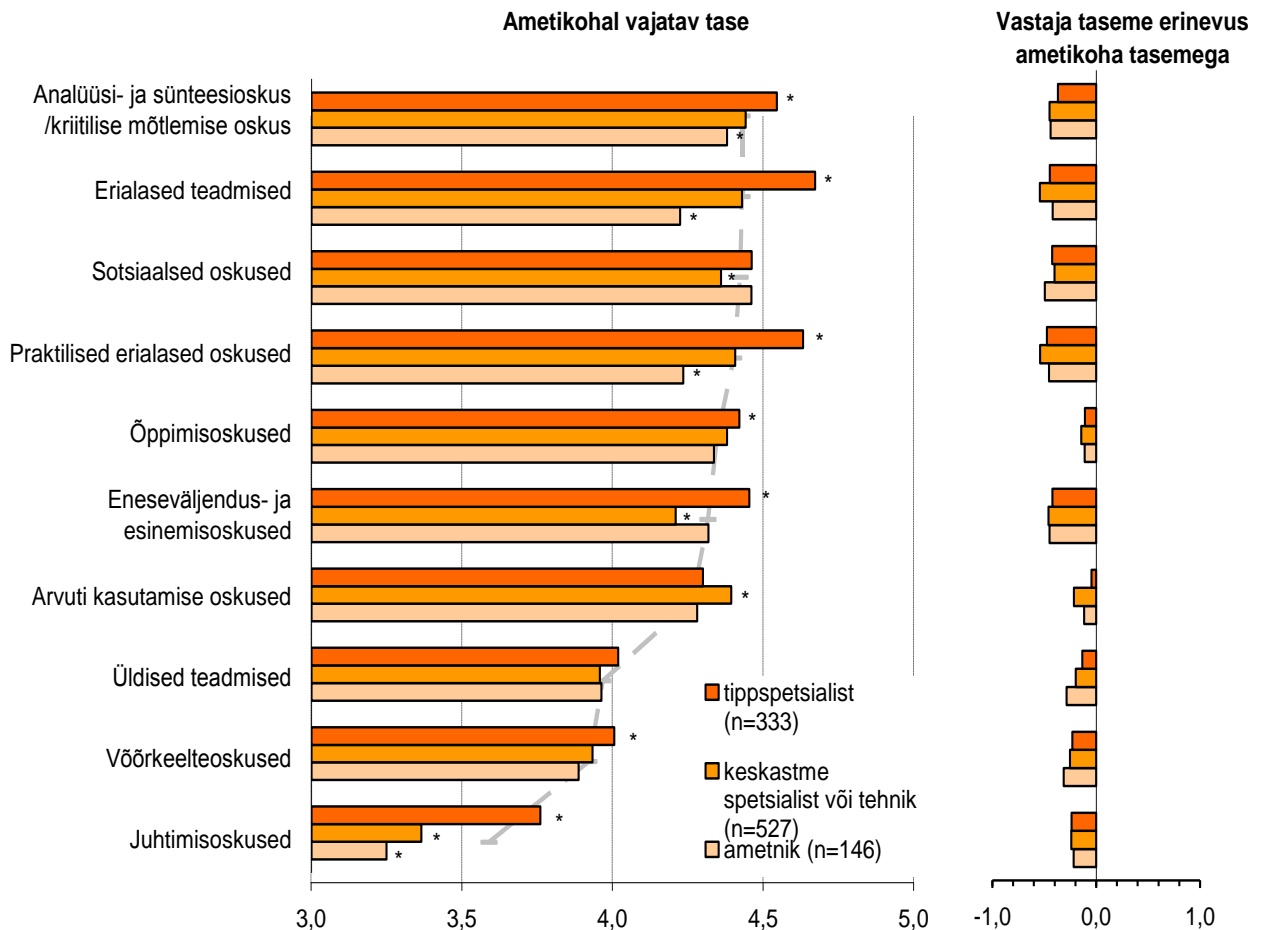

Juhtide ja kõrgemate ametnike hinnangute erinevusena võib välja tuua juhtimisoskuste oluliselt kõrgemat tähtsustamist juhtide poolt ja erialaste teadmiste ning praktiliste erialaste oskuste suuremat tähtsust kõrgematel ametnikel.

Võrreldes eeldatavaga jääb nii juhtide kui kõrgemate ametnike hinnangul nende endi tase erinevate pädevuste osas madalamaks kui soovitav tase nende ametikohal. Eriti juhtimis-, eneseväljendus- ja esinemisoskuste ja sotsiaalsete oskuste osas. Seda vaatamata asjaolule, et enamik juhtidest ja kõrgematest ametnikest on juba kauem oma ametis töötanud, nad on ka vanemad, mis tingib kõrgemad hinnangud oma pädevustele.

Joonisel 60 on toodud tippspetsialistide, keskastme spetsialistide ja ametnike hinnangud oma töökohal soovitavate pädevuste tasemele ja enda taseme erinevus soovitavast.

Joonis 60. Tippspetsialistide, keskastme spetsialistide, tehnikute ning ametnike keskmine hinnang soovitatavate pädevuste tasemele oma töökohal ja enda taseme erinevus sellest (1- väga madal, 5- väga kõrge).

Tippspetsialistid hindasid erinevalt juhtidest ja kõrgematest ametnikest kui võrreldes kõikide lõpetanutega oma töökohal vajalikuks oluliselt kõrgemat erialaste teadmiste ja praktiliste erialaste oskuste taset. Analoogselt juhtide ja kõrgemate ametnikega tähtsustatakse mõnevõrra enam ka eneseväljendus- ja esinemisoskuseid, analüüsi- ja sünteesioskust. Teiste pädevuste gruppide osas puuduvad olulised erinevused kõikide lõpetanute hinnangutest.

Keskastme spetsialistid on tunnetanud võrreldes kõikide vastanutega ametikohal kõige vajalikumana head arvuti kasutamise oskuse taset. Muude pädevuste gruppide soovitatavat taset oma töös hinnatakse sarnaselt kõikide vastajate keskmisega või madalamaks.

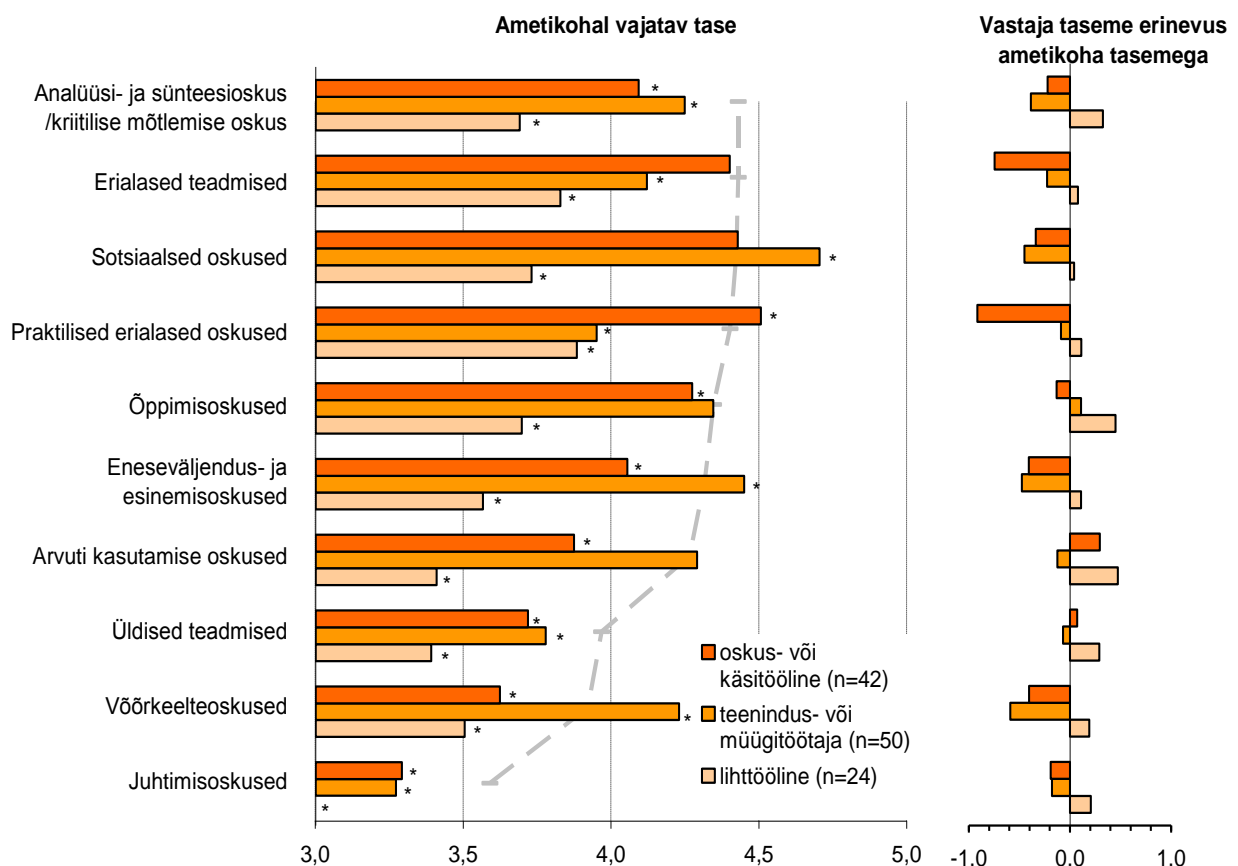
Ametnikel on ametikohal eelkõige vaja sotsiaalseid oskuseid, analüüsi- ja sünteesioskuseid, eneseväljendus-, esinemisoskuseid, õppimisoskuseid ja arvutioskuseid. Enamiku pädevuste soovitatavat taset oma ametikohal hindasid ametnikud madalamaks kui

keskaste spetsialistid, erialaste teadmiste, praktiliste erialaste oskuste, juhtimisoskuste ning analüüsi- ja sünteesioskuste soovivat taset aga oluliselt madalamaks ka lõpetanute keskmisest.

Võrreldes nendel ametikohtadel töötavate lõpetanute hinnanguid enda erinevate pädevuste tasemega, jääb enda tase soovitavast enam kõikidel ametialadel maha lisaks erialastele teadmistele ja praktilistele oskustele just sotsiaalsete oskuste ja eneseväljendus- ning esinemisoskuste osas.

Joonisel 61 on toodud oskustöölise, teenindus- ja müügitöötajate ning lihttöölisest lõpetanute hinnangud oma töökohal soovitavale pädevuste tasemele ja enda taseme erinevus sellest.

Joonis 61 Oskustöötajate, teenindus- ja müügitöötajate ning lihttöölisest keskmine hinnang pädevuste soovitavale tasemele oma ametikohal ja enda taseme erinevus sellest (1- väga madal, 5- väga kõrge)

Kõrgemaid ootusi töökohal oma erinevate pädevuste tasemele tajuvad **teenindus- ja müügitöötajad**. Võrreldes kõikide lõpetanutega hindasid nad oluliselt kõrgemaks soovivat pädevuste taset sotsiaalsete oskuste, eneseväljendus- ja esinemisoskuste

---

võõrkeelteoskuste ning ka praktiliste erialaste oskuste osas. Keskmisele lähedane on ka arvutikasutusoskuste ning õppimisoskuste soovitatav tase.

Oskustöötajate (oskus- ja käsitöölised) poolt hinnatuna on pea kõikide töökohal vajalike pädevuste tase oluliselt madalam võrreldes kõrgkoolilõpetanute keskmise hinnanguga. Erandiks on soovitatav sotsiaalsete oskuste tase, mis ühtib kõikide lõpetanute hinnanguga ja praktiliste erialaste oskuste tase, mille soovitatavat taset ametikohal hinnatakse võrreldes keskmisega isegi oluliselt kõrgemaks.

Lihttööliste esitatavad nõudmised on sellel ametipositsioonil töötavate lõpetanute hinnangul oluliselt madalamad keskmisest kõikide pädevusgruppide osas ja lõpetanute tase kõrgem nõutavast.

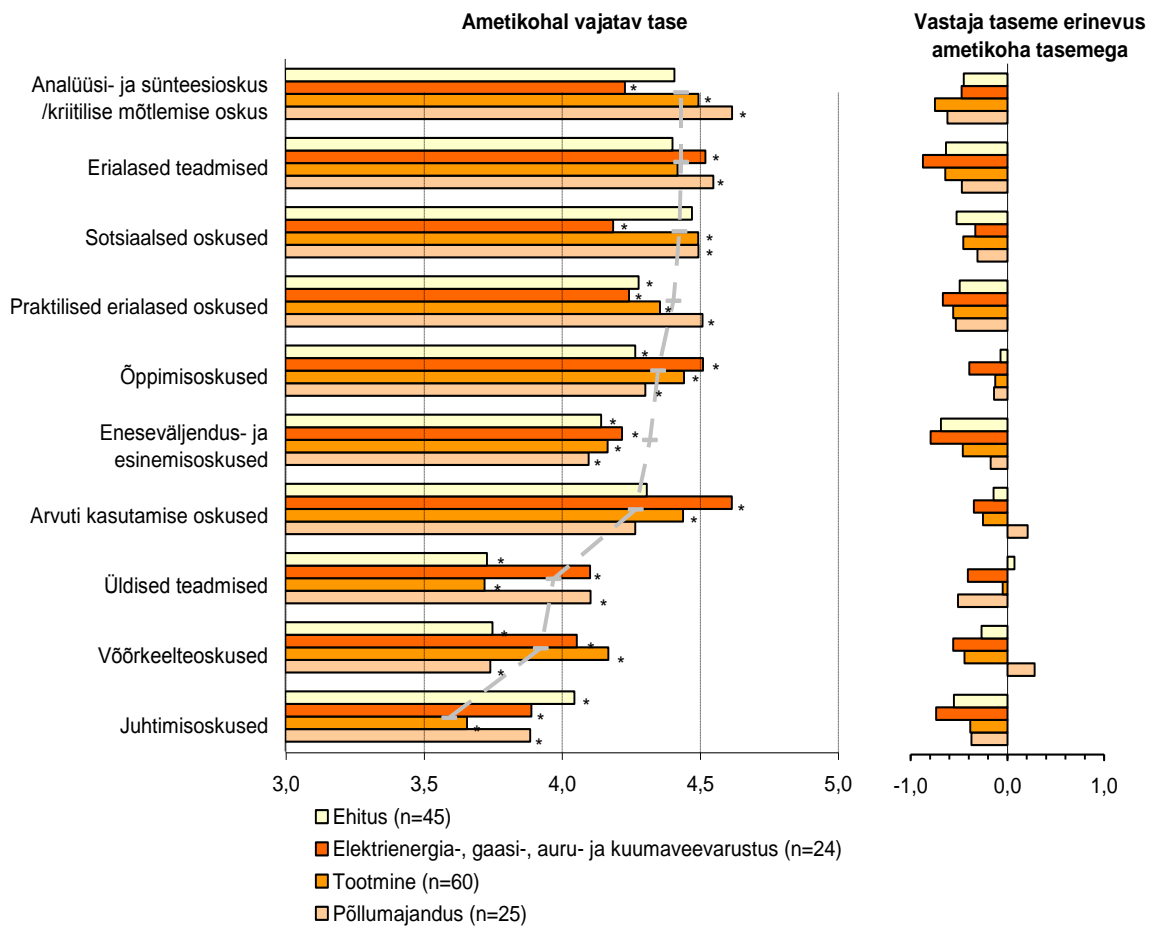
Oskustöötajate tase ületab soovitatavat arvutioskuste ja üldiste teadmiste osas, jääb soovitatavast enam maha aga erialaste teadmiste ja praktiliste oskuste, samuti võõrkeelteoskuse, sotsiaalsete oskuste ning eneseväljendusoskuste osas.

Teenindus- ja müügitöötajate tase erineb enamiku pädevuste osas soovitatavast küllalt vähe. Mahajäämus on suurem vaid võõrkeeleoskuste, eneseväljendus- ja esinemisoskuste ning sotsiaalsete oskuste osas.

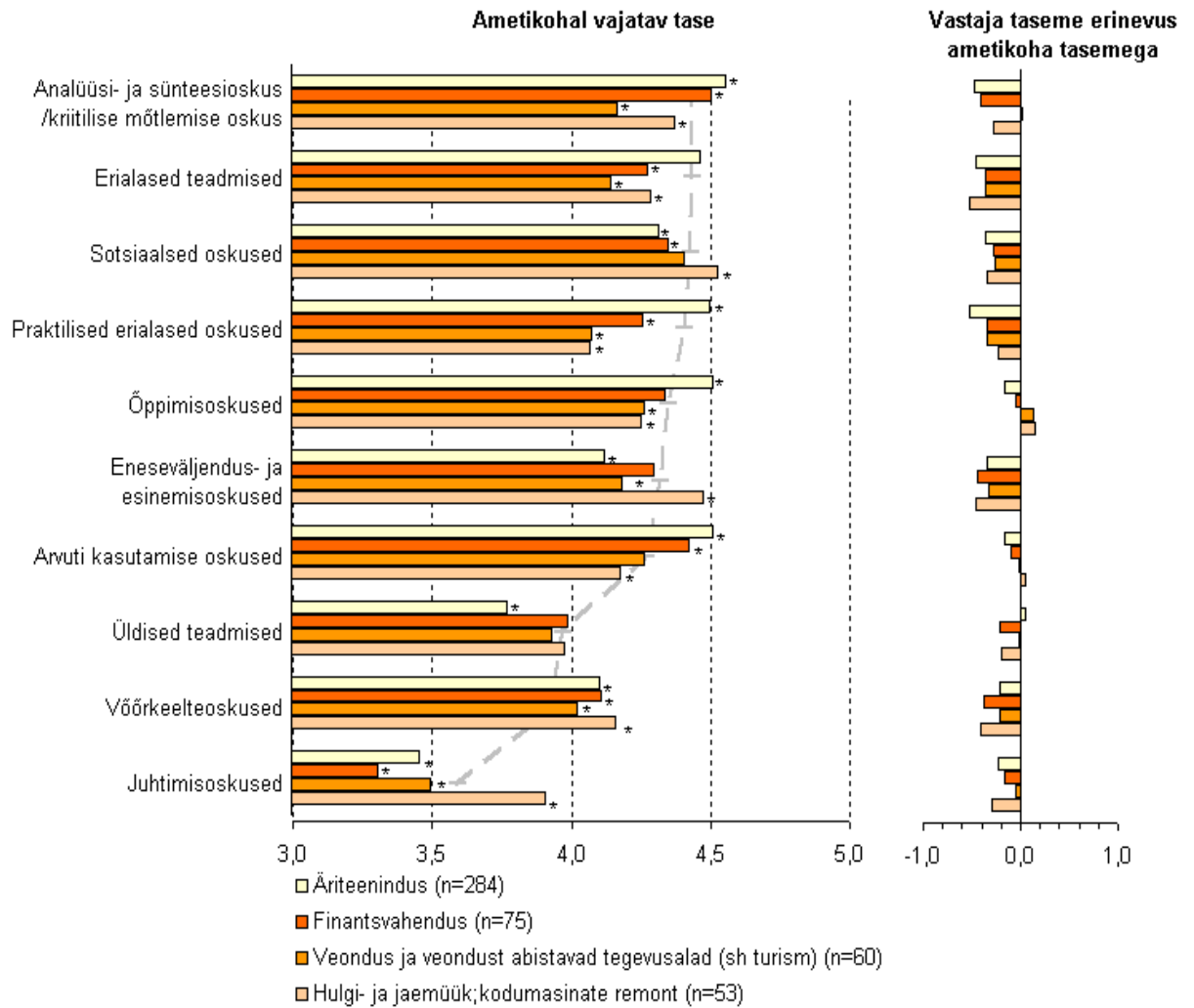
4.2.2. Lõpetanute hinnangud pädevustele sõltuvalt töökoha tegevusvaldkonnast

Toome ära ka eri tegevusvaldkondade lõpetanute hinnangud töökoha poolt soovitavale pädevuste tasemele ja enda taseme erinevuse sellest (joonised 62-64)

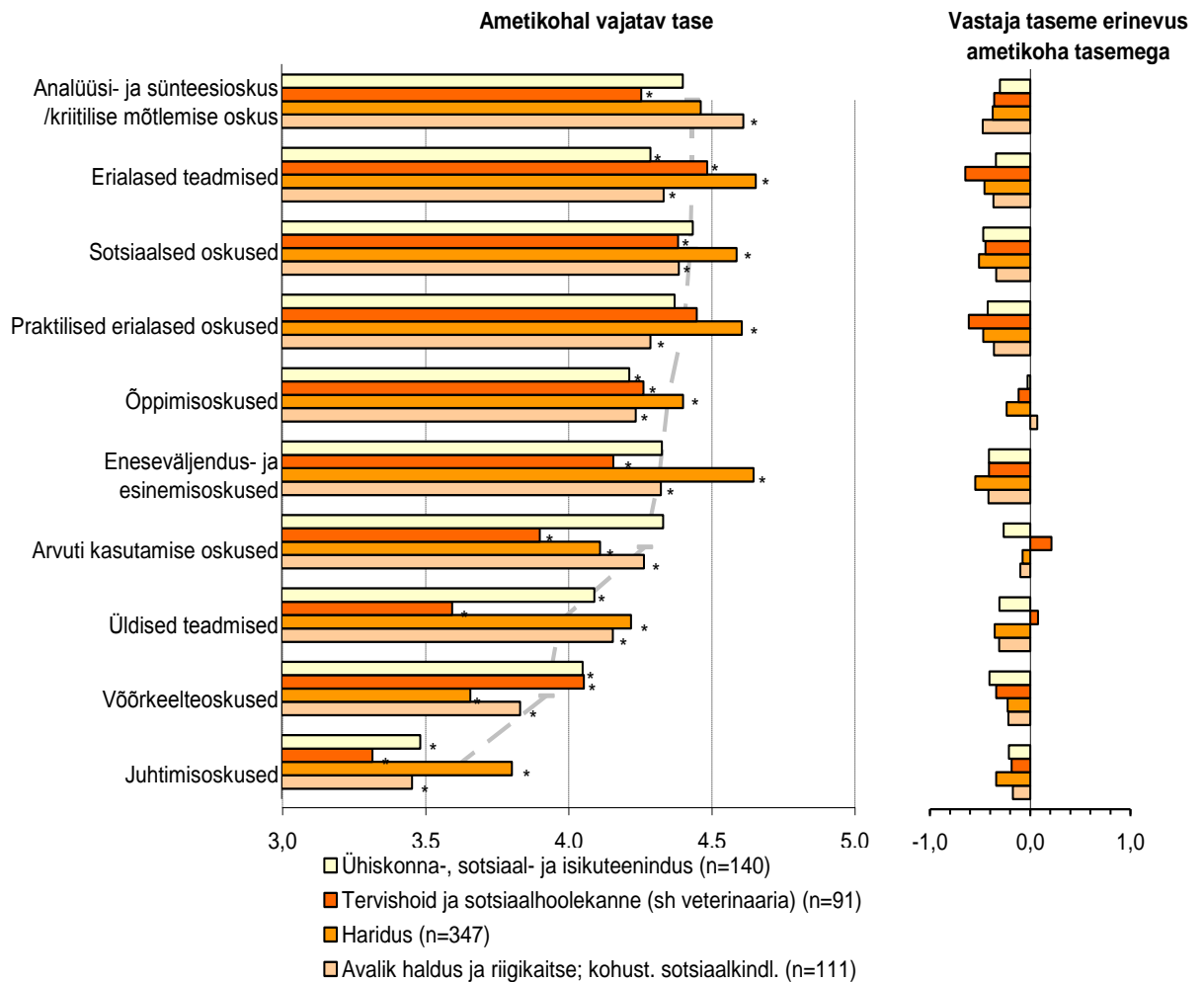
Joonis 62 Ametikohal vajatav pädevuste tase ning vastaja taseme erinevus ametikohal vajatavast ettevõtte tegevusvaldkonna lõikes (I)

Joonis 63 Ametikohal vajatav pädevuste tase ning vastaja taseme erinevus ametikohal vajatavast ettevõtte tegevusvaldkonna lõikes (II)

Joonis 64 Ametikohal vajatav pädevuste tase ning vastaja taseme erinevus ametikohal vajatavast ettevõtte tegevusvaldkonna lõikes (III)

Lõpetanud tunnetavad soovivat pädevuste taset sõltuvalt oma töökoha tegevusvaldkonnast erinevalt.

Juhtimisoskuseid on rohkem vaja hulgi ja jaemüügi ning kodumasinade remondi ja ehituse tegevusaladele tööle minnes.

Äriteeninduse valdkonnas töötavatel lõpetajatest oodatakse keskmisest kõrgemat analüüsi- ja sünteesioskuste, praktiliste erialaste oskuste, õppimisoskuste ja arvuti kasutamise oskuste taset.

Hariduse tegevusvaldkonnas töötavalt lõpetanult oodatakse tunduvalt kõrgemat erialaste teadmiste, sotsiaalsete oskuste, praktiliste erialaste oskuste ning eneseväljendus- ja esinemisoskuste taset.

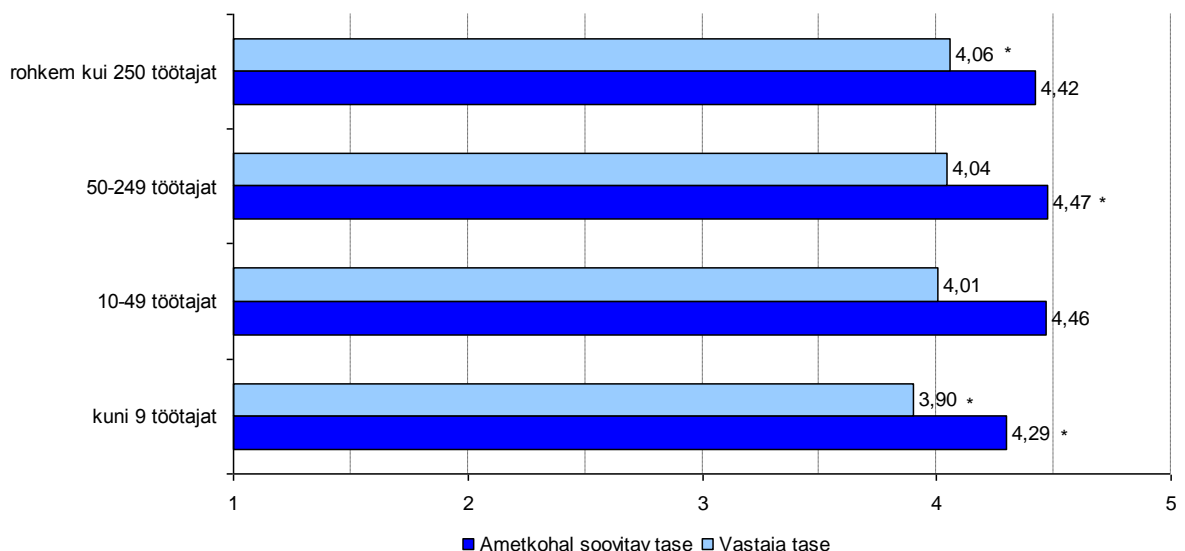
Kõikides vaadeldud tegevusvaldkondades on enamasti vastajate pädevuste tase madalam kui ametkohal nõutav tase.

Lisaks ametipositsioonile ja ettevõtte tegevusvaldkonnale sõltub mõningate pädevuste soovitatav tase ametikohal veel muudestki töökohta iseloomustavatest parameetritest. Siiski ei õnnestunud analüüsi käigus selgitada selliseid töökohta iseloomustavaid tegureid, mis analoogselt ametipositsiooniga või osaliselt ka tegevusvaldkonnaga mõjutavad üheaegselt erinevate pädevuste soovitatavat taset.

Nii selgus, et **sotsiaalsete oskuste soovitatavat taset** hindasid erinevalt mikroettevõtetes ja 50 ja enama töötajaga ettevõttes töötavad lõpetanud (joonis 65). Kuni 9 töötajaga ettevõttes töötavad lõpetanud hindasid nii sotsiaalsete oskuste soovitatav tase kui enda taset oluliselt madalamaks kui suurtes ettevõtetes töötavad lõpetanud.

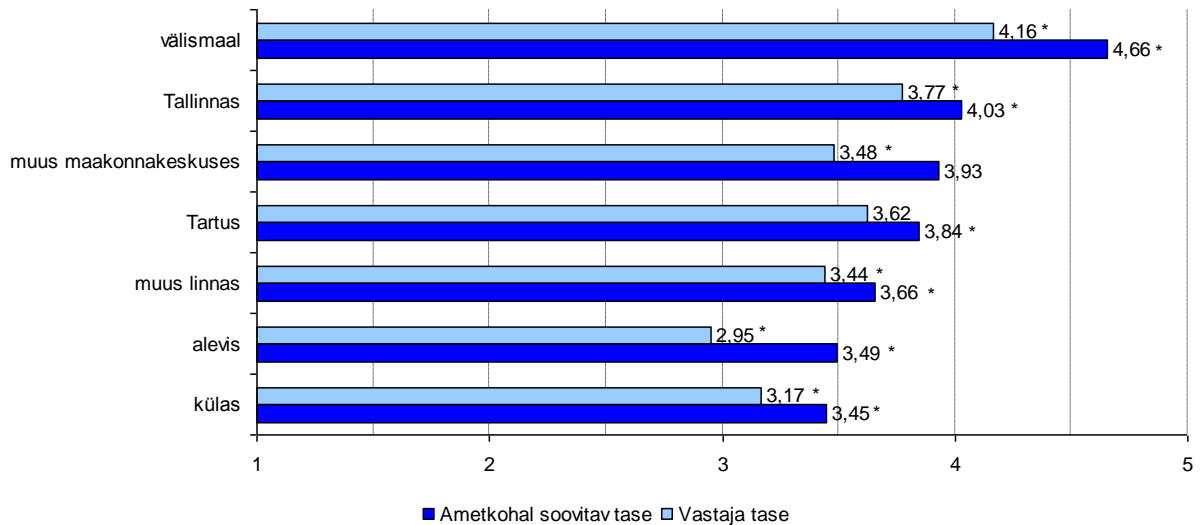
Joonis 65. Töökohal soovitatav sotsiaalsete oskuste keskmine tase sõltuvalt firma suuruselt (1- väga madal, 5- väga kõrge

Teine pädevus, mida sõltuvalt töökohta taustast hindasid lõpetanud erinevalt, oli **võõrkeeleskus** (vt joonis 66)

Võõrkeeleskuse soovitatavat taset hinnati võrreldes keskmisega oluliselt kõrgemaks Tallinnas ja välismaal tööd leidnute poolt ja madalamalt Tartus, väikelinnades ja maa-asulates töötavate lõpetanute poolt. (vt joonis 66). Lõpetanu enda keeleskuse tase erineb soovitatavast kõige vähem Tartus ja väikelinnades, kõige enam aga välismaal (vaatamata selle grupi keeleskuse suhteliselt kõrgele tasemele) ja maakonnakeskustes.

Joonis 66. Töökohal vajatav võõrkeeleoskuste keskmine tase töökoha asukoha lõikes (1- väga madal, 5- väga kõrge). Töötavad vastajad (n=1405).

SEEGA:

Erinevate pädevuste soovitav tase ametikohal sõltub suurel määral vastaja ametipositsioonist. "Nõudlikumad" ametikohad eri pädevuste taseme osas on eelkõige juht, tippspetsialist ja kõrgem ametnik, kuid ka teenindus ja müügitöötajad hindavad osa pädevuste puhul (sotsiaalsed oskused, eneseväljendus- ja esinemisoskus) nende soovitatavat taset töökohal sama kõrgeks või isegi kõrgemaks.

Ka töökoha tegevusvaldkonnast sõltub oluliselt erinevate pädevuste soovitav tase. Nõudlikum valdkonnad on erinevate pädevuste soovitava taseme osas on haridus (reeglina seal ka tippspetsialisti ametikohad), teiste tegevusvaldkondade puhul eristuvad keskmiselt kõrgema soovitava taseme poolest erinevad pädevused.

Üksikute pädevuste soovitavale tasemele avaldab mõju veel ettevõtte asutuse töötajate arv (sotsiaalsed oskused), paiknemine (võõrkeeleoskused)

Kõikide ametipositsioonide ja tegevusvaldkondade puhul jääb lõpetanute tase reeglina oluliselt madalamaks töökohal soovitavast tasemest. Vaid lihttöölised tunnetavad enamiku pädevuste taseme olevat kõrgema võrreldes ametikohal vajatavaga.

---

5 Rahulolu valitud eriala, kõrgkooli ja tehtava tööga

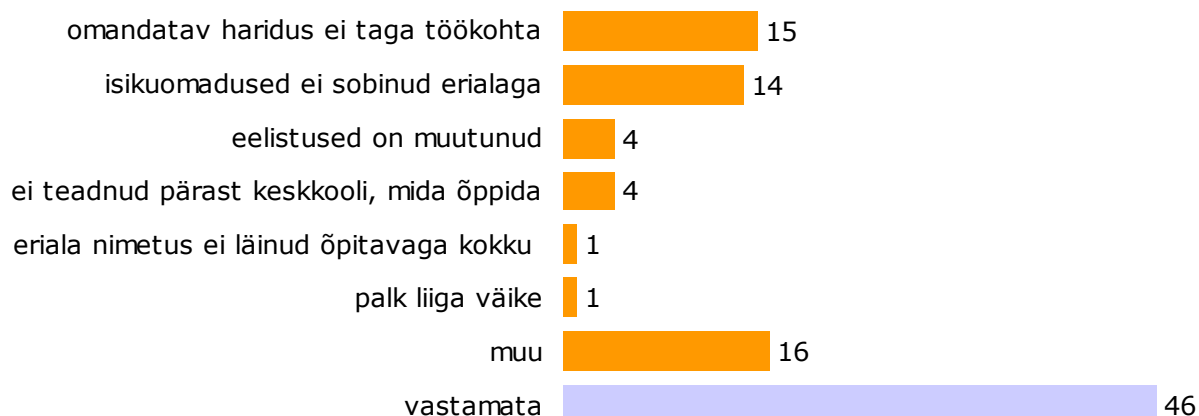
Viimases peatükis vaatame kokkuvõttlikult lõpetanute rahulolu tehtud valikutega nii eriala kui kõrgkooli osas, hinnanguid oma konkurentsivõimele tööturul.

Töötavate lõpetanute puhul iseloomustame ka nende rahulolu oma praeguse tööga ning hinnanguid oma toimetulekule töökohal.

5.1 Rahulolu erialavalikuga

Enam kui pooled lõpetanud (54%) nõustuvad täiesti ja 40% on pigem nõus, et on rahul oma valitud erialaga. Rahul pole 5% 2006. aastal lõpetanutest. Viimaste poolt sagedamini nimetatud põhjused on toodud [joonisel 67](#).

Joonis 67 Põhjused, miks ei olda rahul valitud erialaga (% rahulolematutest , n=94)

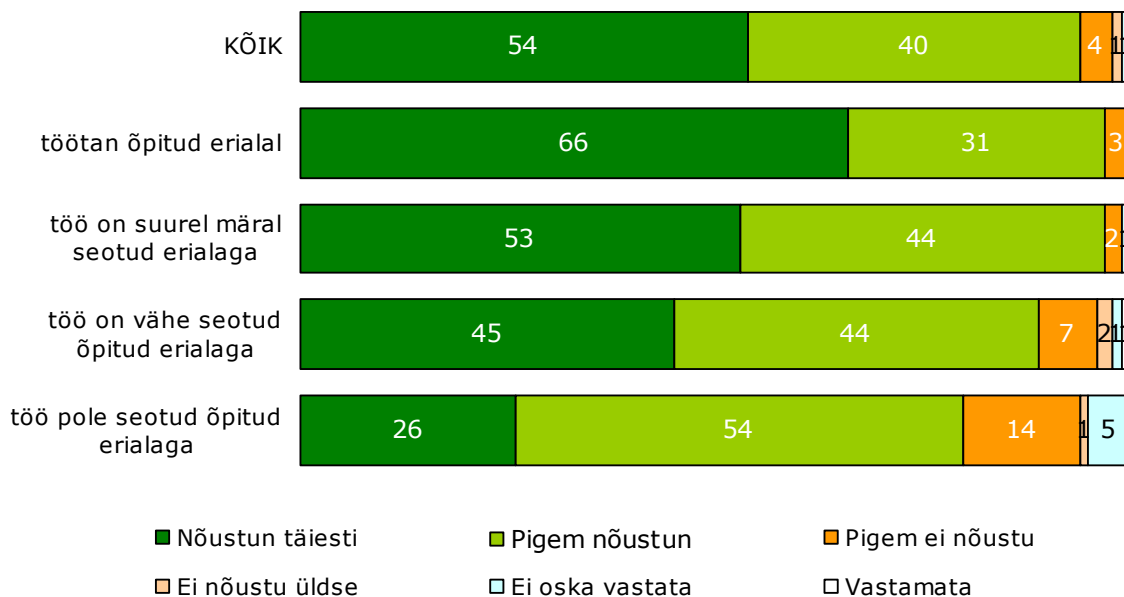
Rahulolematuse põhjustena eristub kaks gruppi põhjuseid- vale erialavalik (isikuomaduste sobimatus erialaga, eelistuste muutumine, juhuslik erialavalik) ja saadud haridus ei taga soovitud töökohta või –tingimusi.

Sõltuvalt lõpetatud õppevaldkonnast ja õppeastmest olulised erinevused rahulolus erialavalikuga puuduvad.

Nagu selgus Chaid analüüsist, on rahulolu oma erialavalikuga enim seotud sellega, kuivõrd praegune põhitöö on seotud õpitud erialaga – erialal töötades ollakse enam rahul ka erialavalikuga. ([joonis 68](#)).

Rahulolu valitud erialaga sõltub lisaks ka asjaolust, mis põhjustel mindi eriala õppima. Nii on oluliselt enam oma erialavalikuga rahul need erialast tööd tegevad lõpetanud, kes valisid eriala huvi põhjal (70% nõustub täiesti, et on rahul erialavalikuga) võrreldes nende erialasel tööl olevate lõpetanutega, kelle valiku õppima asumisel määrasid muud tegurid (44% nõustub täiesti, et on rahul).

Joonis 68 Nõustumine väitega „Olen rahul oma erialavalikuga” sõltuvalt praeguse töö seotusest erialaga (% , n=1679)

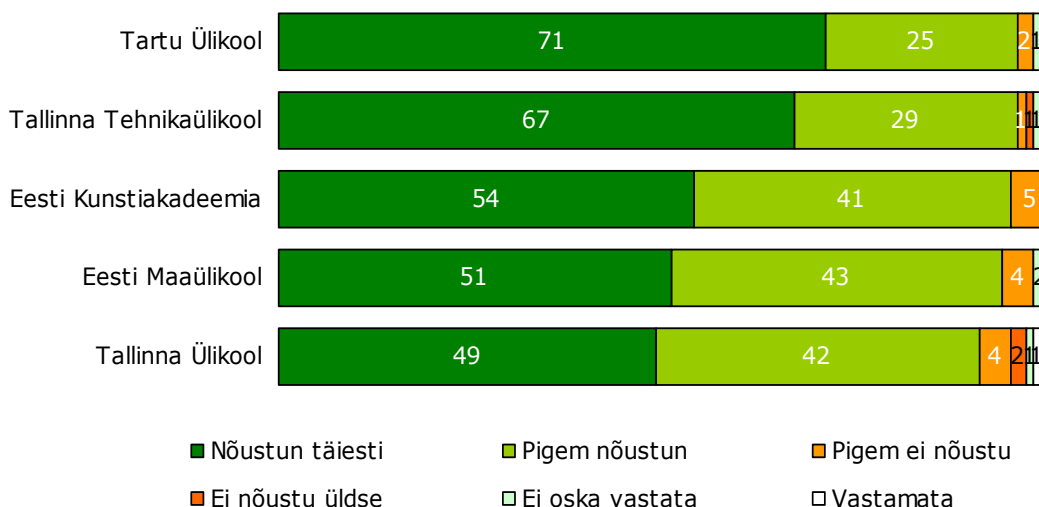
Just huvi eriala vastu õppimasuundumisel kombinatsioonis erialase tööga pärast õpinguid määravad suuresti rahulolu oma tehtud valikuga. Juhul kui õppima mindi huvist eriala vastu, on tõenäolisem, et rahulolu erialaga on kõrgem ka nendel, kes vahepeal teevad (eriti õpingute jätkudes) erialaga vaid vähesel määral seotud tööd.

5.2 Rahulolu kõrgkooli valikuga

Rahulolult oma ülikooli valikuga eristus CHAID analüüsis kaks gruppi: Kõrgema rahulolu poolest Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooli lõpetanud ja madalama rahulolu poolest Eesti Kunstiakadeemia; Eesti Maaülikooli ja Tallinna Ülikooli lõpetanud (joonis 69) .

Rahulolu ülikooli valikuga seondus Tallinna Tehnikaülikooli ja Tartu Ülikooli lõpetanutel samuti erialavaliku motiividega. Need lõpetanud, kes olid asunud nendesse kõrgkoolidesse õppima huvist eriala vastu, olid enam rahul ka kõrgkooliga (74% nõustun täiesti) võrreldes nendega, kes valisid eriala muudel põhjustel (51% nõustun täiesti).

Joonis 69 Nõustumine väitega „Olen rahul ülikooli valikuga” erinevate kõrgkooli lõpetanutel %, n=1679)

Lõpetanute rahulolu Eesti Kunstiakadeemia, Eesti Maaülikooli ja Tallinna Ülikooliga seondus lõpetanute vanusega. Kõige enam olid nende kõrgkoolidega rahul vanemad, enam kui 24 aastased lõpetanud (56% nõustub täiesti, et on rahul) ja mõnevõrra vähem kõige nooremad, kuni 22-aastased lõpetanud (41% nõustub täiesti, et on rahul).

Kõige enam rahulolematust valitud kõrgkooli suhtes on 23 ja 24 aastaste grupis (15% ei nõustu, et on rahul, vaid kolmandik nõustub, et on täiesti rahul). Selles grupis on enam neid, kes on koheselt jätkanud pärast keskkooli bakalaureuseõppes ja seejärel magistriõppes.

Vastanute poolt põhjendati oma rahulolematust kõrgkooliga sagedamini liialt teoreetilise õppega, vähese praktikaga, ettevalmistuse pakkumist teadustöök, mitte töömaailma sisenemiseks (erandina kurtis üks lõpetanu liigset praktikale keskendumist), saadud hariduse küsitavat kvaliteeti, rahulolematust vananenud teadmiste, õppejõudude, õpetamismeetodite, õppetöö korraldusega, kõrgkooli liigset keskendumist rahale.

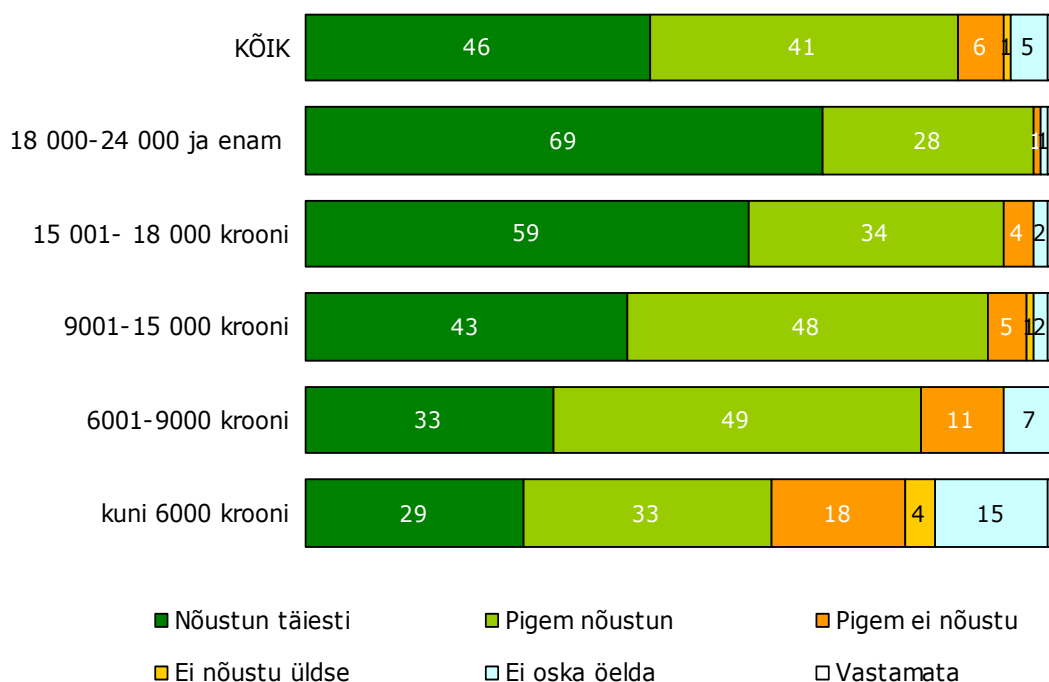
Esines ka üldisi, mitte konkreetset kõrgkooli puudutavaid põhjendusi (Tallinnas pole üliõpilase tunnet, üliõpilasmelu).

5.3 Hinnangud oma konkurentsivõimele tööturul

Ligi pooled kõikidest lõpetanutest (46%) tunnevad end tööturul täiesti ja 41% üldiselt konkurentsivõimelisena (joonis 70).

Peamine oma konkurentsivõime hinnangute mõjutaja on sissetulekutase (joonis 70).

Joonis 70 Nõustumine väitega „Tunnen end tööturul konkurentsivõimelisena” erineva palgatasemega lõpetanutel (%, n=1679)

Siiski pole sissetulek ainus oma konkurentsivõime hinnangu mõjutaja. Sissetulekuga koosmõjus on olulised on ka muud tegurid.

Vaatame erinevaid mõjureid erinevate sisetulekutasemete puhul eraldi, alustades kõige madalamat sissetulekut omavatest lõpetanute grupist.

Kuni 6000 brutopalgaga lõpetanud hindasid oma konkurentsivõimet tööturul üldiselt kõige madalamalt. Erandiks selles sisetulekugrupis on need, kes valisid eriala lähtudes eneseteostusvõimalustest - 41 % nõustub täiesti, et on konkurentsivõimelised. Ülejäänud selle sisetulekugrupi lõpetanutest hindab end täiesti konkurentsivõimeliseks vaid 21%.

6001-9000 kroonise brutopalgaga lõpetanutest hindavad end oluliselt sagedamini tööturul konkurentsivõimeliseks need, kes töötavad erialal või teevad erialaga seotud tööd (35% täiesti nõus) võrreldes nendega, kelle töö pole erialaga seotud (25% täiesti nõus).

9001- 15 000 kroonise brutopalgaga lõpetanutest hindavad end sagedamini konkurentsivõimeliseks need, kes olid õpinguid alustanud põhjusel, et töö nõudis just omandatud haridust (56% täiesti nõus, et on konkurentsivõimeline tööturul) võrreldes nendega, kes olid asunud õppima eriala muudel põhjustel (41% täiesti nõus).

15 001-18 000 kroonise sissetulekuga lõpetanute puhul ei eristunud lõpetanute hinnangud oma konkurentsivõimele sõltuvalt nende taustast oluliselt.

Enam kui 18 000 kroonise brutopalgaga puhul eristuvad hinnangud oma konkurentsivõimele tööturul sõltuvalt kõrgkoolist. Selle sissetulekutasemega Tallinna Ülikooli lõpetanud ei hinnanud

oma konkurentsivõimet tööturul nii kõrgelt (50% täiesti nõus) kui ülejäänud uuringus osalenud kõrgkoolide lõpetanud (73% nõustun täiesti).

5.4 Hinnangud oma toimetulekule töökohal

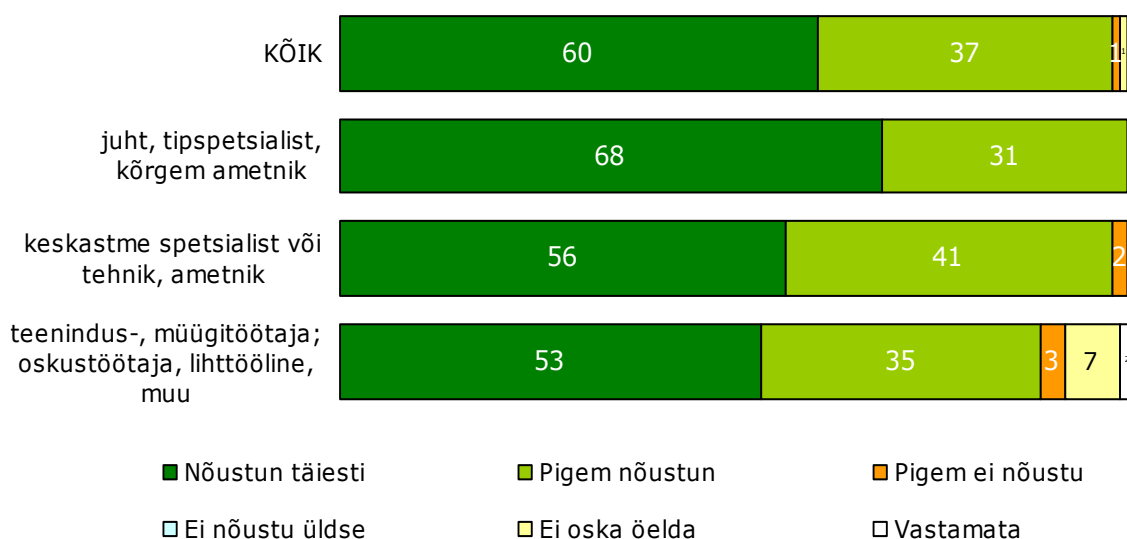
Töötavatel lõpetanutel paluti hinnata erinevate väidetega nõustumist, milleks olid toimetulek oma praegusel töökohal, rahulolu praeguse tööga ja enda tööturul konkurentsivõimelisena tundmine.

60% lõpetanutest on täiesti nõus ja 37% pigem nõus, et tuleb oma töökohal tööalaselt hästi toime.

Hinnang oma toimetulekule töökohal eristub enim sõltuvalt ametipositsioonist. Mida kõrgemal ametipositsioonil töötab lõpetanu, seda paremaks hindab ta ka oma toimetulekut töökohal.

CHAID analüüsil eristusid toimetulekuhinnangutelt esmalt kolm gruppi erineva ametipositsiooniga lõpetanuid (joonis 71).

Joonis 71 Nõustumine väitega „Tulen oma praeguses töökohas tööalaselt hästi toime” erineva ametipositsiooniga lõpetanutel %, n=1405)

Tööalaselt hindavad oma toimetulekut kõige paremaks juhid, tippspetsialistid ja kõrgemad ametnikud. Eriti juhul kui nende koduseks keeleks on eesti keel (70% täiesti nõus). Oluliselt vähem nõustuvad selle väitega need juhid, tippspetsialistid ja kõrgemad ametnikud, kelle koduseks keeleks on vene keel (54%).

Keskastme spetsialistidest, tehnikutest ja ametnikest hindavad end tööalaselt hästi toime tulevaks sagedamini need, kes on sellel ametikohal töötanud kauem kui kolm aastat (72% täiesti nõus) ja oluliselt harvemini need, kelle töötamise aeg sellel ametikohal on olnud lühem (52% täiesti nõus). Seda eriti juhul kui nendel ametipositsioonidel töötamise lühem aeg kombineerub asjaoluga, et eriala valiti selle populaarsust silmas pidades (36% täiesti nõus, et tuleb tööalaselt hästi toime).

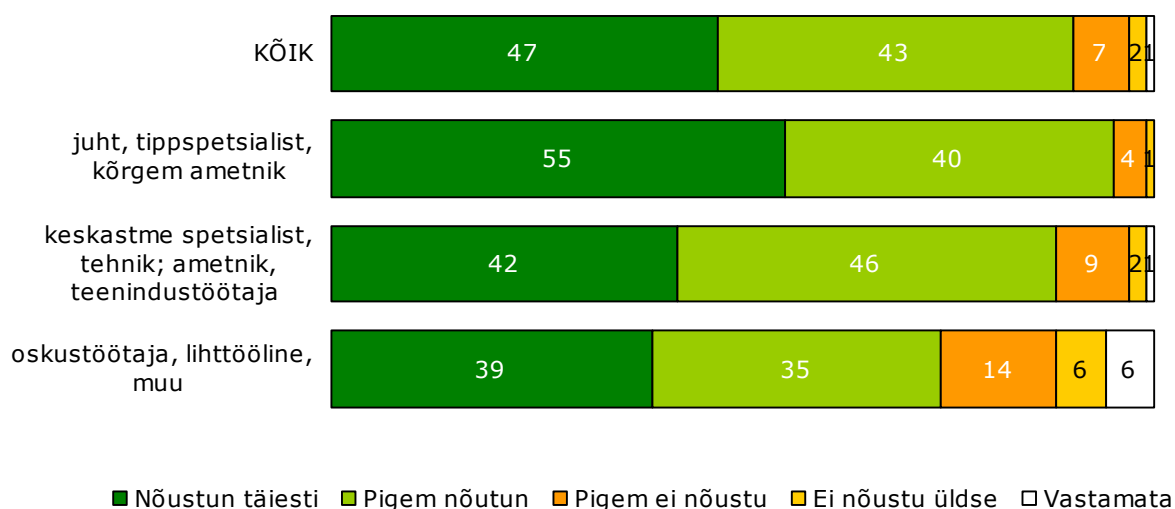
Teenindus-, müügitöötajatest, oskus- ja lihttöolistest hindasid oma tööalast toimetulekut paremaks need, kes olid juba õpingud lõpetanud (61% täiesti nõus) võrreldes selle grupiga, kes nendel ametipositsioonidel töötasid järgmisel astmel õpinguid jätkates, so kooli kõrvalt (43% täiesti nõus).

5.4 Rahulolu oma praeguse tööga

Lõpetanute rahuloluhinnangud oma tööga on mõnevõrra madalamad võrreldes oma tööga toimetulekule antud hinnangutega. Vaid alla poole (47%) nõustub, et on tööga täiesti rahul.

Ka rahulolu tööga sõltub enim vastanu ametipositsioonist (joonis 72)

Joonis 72 Nõustumine väitega „Olen oma praeguse tööga rahul” erineva ametipositsiooniga lõpetanutel %, n=1405)

Kõige enam on rahul kõrgematel ametipositsioonidel töötavad lõpetanud – juhid, tippspetsialistid ja kõrgemad ametnikud. Eriti need 80%, kes valisid õpitud eriala huvi põhjal (57% nõustun

---

täiesti) võrreldes nende 20%-ga, kellel erialavalikul olid aluseks muud motiivid (44% nõustub täiesti).

Keskastme spetsialistidest, tehnikutest, ametnikest ja müügi- ning teenindustöötajatest on enam oma tööga rahul need, kes on kas enne õpinguid või õpingute ajal töötanud (45% nõustub täiesti, et on rahul) võrreldes nendega, kes asusid esmakordselt tööle alles pärast kõrgkooli lõpetamist (29% täiesti nõus).

Oskustöötajate ja lihttööliste seas on kõige enam oma tööga rahulolematuid ja vähem rahulolijaid. Siiski tuleb siin eraldi vaadata neid, kelle jaoks antud positsioonil töötamine on põhiline tegevus ja neid, kes töötavad sellel ametipositsioonil õpingute kõrvalt järgmisel õppeastmel. Just töö kõrvalt õppijate seas on rahulolu oma praeguse tööga madal (25% nõustub täiesti, et on rahul) samal ajal kui need, kelle jaoks töö on ainus tegevus, hindavad oma rahulolu tehtava tööga isegi kõrgemalt (51% täiesti nõus) kui keskastme spetsialistide jm analoogsetel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute grupp.

Tööga rahulolematuse põhjustena töid erinevad vastanute grupid esile erinevaid tegureid, sagedamini selle erialale mittevastavust ja väikest palka (joonis 73).

Joonis 73 Tööga rahulolematuse põhjused (% rahulolematutest , n= 134)

SEEGA:

Enam kui pooled lõpetanud (54%) on täiesti rahul oma erialavalikuga. Rahulolu erialavalikuga mõjutavad positiivses suunas töötamine erialasel tööl ja eriala valik lähtudes huvist.

Võrreldes erialavalikuga on lõpetanud enam rahul oma valitud kõrgkooliga (sõltuvalt kõrgkoolist 49%-71% täiesti rahul) Kõrgem on rahulolu Tartu Ülikooli ja Tallinna Tehnikaülikooliga, eriti nendel, kes siirdusid sinna õppima huvist eriala vastu.

Teistel kõrgkoolide lõpetanute rahuloluhinnangud on madalamad. Mõnevõrra enam on rahul 25 aastased ja vanemad lõpetanud, kõige vähem aga 23-24 aastased, enamasti töökogemuseta magistriõpingud lõpetanud.

Ligi pooled kõikidest lõpetanutest (46%) tunnevad end tööturul täiesti ja 41% üldiselt konkurentsivõimelisena. Peamine oma konkurentsivõime hinnangute mõjutaja on sissetulekutase – mida kõrgem on sissetulek, seda konkurentsivõimelisemaks end tööturul hinnatakse. Siiski mõjutavad oluliselt hinnanguid ka muud tegurid: madalamate palkade korral eriala valik lähtudes eneseteostusest, töötamine erialasel töö, kõrgema töötasu puhul õppima siirdumine põhjusel, et töö nõudis antud haridust, so teatud alal enda sihipärane arendamine kui tööturul konkurentsivõimet tõstev tegur.

Kõige enam nõustujaid oli väitega, et oma töökohal tullakse tööalaselt hästi toime - 60% lõpetanutest täiesti nõus ja 37% pigem nõus.. Mida kõrgemal ametipositsioonil töötab lõpetanu, seda paremaks hindab ta ka oma toimetulekut töökohal. Erandiks on muu emakeelega juhid ja tippspetsialistid, kelle hinnangud oma toimetulekule on olulised madalamad eestlaste omast.

Toimetuleku hinnanguid keskastme spetsialistidel ja ametnikel mõjutab positiivses suunas sellel ametikohal töötamise pikem aeg, negatiivses suunas lühike tööperiood, eriti kui see kombineerub erialavalikuga lähtudes selle populaarsusest.

Teenindus-, müügitöötajatest, oskus- ja lihttöölised hindasid oma tööalast toimetulekut paremaks need, kes olid juba õpingud lõpetanud võrreldes selle grupiga, kes nendel ametipositsioonidel töötasid järgmisel astmel õpinguid jätkates, so kooli kõrvalt .

Vaid alla poole (47%) nõustub, et on tööga täiesti rahul, 43% on üldiselt rahul. Enam on tööga rahul kõrgematel ametipositsioonidel töötavad lõpetanud – juhid, tippspetsialistid ja kõrgemad ametnikud, eriti juhul kui eriala valiti huvi põhjal.

Keskastme spetsialistidest, tehnikutest, ametnikest ja müügi- ning teenindustöötajatest on enam oma tööga rahul need, kes on kas enne õpinguid või õpingute ajal töötanud (45% nõustub täiesti, et on rahul) võrreldes nendega, kes asusid esmakordselt tööle alles pärast kõrgkooli lõpetamist (29% täiesti nõus).

Oskustöötajate ja lihttöölise seas on kõige vähem oma tööga rahulolijaid ja enam rahulolematuid, seda tänu õpingute jätkajate negatiivsematele hinnangutele.

Need, kelle jaoks töö on ainus tegevus, hindavad oma rahulolu tööga isegi kõrgemalt (51% täiesti nõus) kui keskastme spetsialistide jm analoogsetel ametipositsioonidel töötavate lõpetanute grupp.